

ישמחים ביסורים

השקפת התורה על היסורים

ליקוט מתוך שיחות ומכתבים אישיים

תשפ"א

חברות דברי חזוק והדרכה

052-718-3997

052766-8996

תוכן ענינים

ליקוט מתוך שיחות

- א הנדרש מאיתנו בעת הזאת.
- ג החובה להודות ולהכיר טובה גם על מה שנראה כרעה.
- ו קשיי הפרנסה ושאר קשיים.
- ו רק אתכם ידעתי.

מכתבים - לראות נכון

- יא עם ישראל רגיל להמתין- כל עכבה לטובה.
- יב לעלות ע"י היסורים לעולם שכולו אור.
- יג לחדד את האמונה באופן מוחשי.
- יד דברי השכל והרגש אודות מחשבות צער ואכזבה.
- יד התבוננות.
- יז בשעה שמגיעה צרה לישראל יהיו משתפין אותי.
- יח המקום היותר רגיש הוא "הלב".
- יט בהרגשת ה"שבט" מרגישים את ה"משענת".
- כ הסתר פנים.
- כא המשכן כמשכון.
- כא להתייחס לעולם הזה כמעבר.
- כא לראות נכון את מחשבותיו של האב הפיקח.
- כב הבוטח בד' גם הוא יש לו צרות אלא שחסד יסובבנו.
- כג עם ישראל בשפל מתחילת יצירתו.
- כה הנחמה נמצאת בתוך דברי העונש.
- כח מה שיש ללמוד מאיוב.
- ל למצות את ההצלה שביסורים.
- לא כשמתבוננים על מהלך העולם מתחזקים להתמודד עם היסורים.

הפגעים של האדם הפרטי לא ישנו את האמת..... לב
היצר מנסה להראות את יסורי הקירבה כריחוק..... לג

כיצד להתנהג עם היסורים

ללמוד מהיסורים רק את מה שכבר ידוע..... לד
להביע דברי ביטחון ונחמה גם אם אין עומדים בדרגה..... לה
לשמוח ביסורים שכבר עברו..... לה
התפילה - שלא נקבל טובה שתביא ח"ו לרעה..... לו
מונעים צער השכינה..... לו
לזכור מי הוא האדון..... לז

מעלת בעלי היסורים

אחת בצער ממאה שלא בצער..... לח
הקב"ה שוכן עם הנדכאים..... לח
בעלי היסורים ממהרים קץ הגאולה..... לט
המבחן שלנו בקבלת יסורים..... מ
כל מי שסבל יתמה על עצמו לעתיד איך זכה למה שזכה..... מא
דרך ארץ כלפי מעלת בעלי יסורים..... מב
הכל בזכות האמונה..... מג
ישראל נמשלו לזית..... מג
גמול בעלי היסורים..... מד
בעלי היסורים זוכים במשפט..... מה
תפילת בעלי היסורים..... מה
המקבלים יסורים באהבה אהובים כבן שמניח דעת אביו..... מו

מעלת היסורים

בזכות הדמעות..... מז
היסורים מקיימים אותנו..... מז

מתוך אהבתו לישראל מקלו תמיד בידו להנהיגם..... מח
לשמוח בסבל שנגרם ע"י אחרים..... מט
מה יש לשמוח ביסורים..... נ
המטרה להגיע לתכלית הטוב..... נ
אם היה לי כח הייתי מפזז בכל כלי שיר..... נא
נחמה אחת יש – יסורים!..... נב
גודל מעלתו של צער רוחני..... נב
שכרו של הבן שמשרה אורה נעימה..... נג
הנחת רוח הגדולה לשמוח מתוך היסורים..... נד
הכל מוביל לטובה..... נה
בזמן השלוח יקבלו נחמה גם על כל שנות היסורים..... נו
העם הסובל הוא הנצחי..... נז
הכל תלוי במסירות נפש שלנו..... נח
כל הצרות לטובה..... נח
היסורים נצרכים להשלמת הגאולה..... נט
רחמנא ליבא בעי..... ס
כשמתבוננים רואים הכל לטובה לנצח נצחים..... סא
להודות על היסורים יותר מן הטובות..... סג
להעריך כראוי כל מעשה קטן בזמן קושי..... סד
הטוב האמיתי..... סה
במבט לאחור רואים איך שהכל היה לטובה..... סח

מעלת יסורי הצדיקים ושלוח הרשעים

סוד יסורי הצדיקים..... סט
אחרי סיכום העולם אני שמת..... ע
רק טיפש ובער לא יבין את מהלך העולם..... עא
הכסיל חושב שמבין הכל חוץ מנקודה קטנה..... עב

הפורחים כאן נמשלו לעשב שכובש הכל ונובל..... עב
 תמונת העולם כמו עץ..... עג
 ללמוד משובת הרשעים..... עד

עקבתא דמשיחא

היסורים שמביאים את הגאולה..... עה
 הגאולה מובטחת..... עה
 עקבתא דמשיחא..... עו
 תהליך לידת משיח – הכל כבר כתוב..... עז
 פעמי הגאולה..... עט

בזמני שמחה וחג

לשמור על שמחת הרגל..... פ
 הזכות להתגבר על הקושי המתעורר בזמן החגים..... פא

ליקוט מתוך מכתבי התעוררות

לשמוח ביסורים..... פב
 להתפלל להפיק התועלת מהיסורים..... פג
 לשמוח ביסורים שיטהרוהו ויזכה להבין התורה..... פד
 מידת הצער שנגזרה על האדם אינה תלויה במה שחושב שטוב לו..... פד
 חובת האדם למנוע צער מדברים המצערים אותו..... פה
 למנוע צער השכינה בצערינו..... פה
 להתבונן בשמחת מה שזכינו ולגרש את התנוגה..... פו
 הצער תלוי ברצון – ומי שמבין מתענג על היסורים..... פז
 לשמוח כדי לשמח הסובבים..... פז
 הכל לטובה..... פח
 יסורי אי נעימות..... פח
 ימות המשיח..... פט

ליקוט מתוך שיחות

הנדרש מאיתנו בעת הזאת

יש שלשה סוגי ילדים יש ילד שכשהאב מוכיח ומכה אותו הוא נכנס לדיכאון ולעצבות, - כזה ילד אין לאב שום טעם להכותו, בשביל מה סתם להתחיל איתו, ויש ילד שכשמוכיחים אותו הוא נשאר אדיש ולא מתייחס מספיק, הוא מתעלם מהמכות כאילו לא היה דבר, וגם אותו אין טעם להכות, לשוא הכיתי את בניכם מוסר לא לקחו, - על שני הילדים הללו האב יודע שאין כאן עם מי לדבר, אבל יש ילד שמקבל את המכות ואת התוכחה, ומבין מה רוצים ממנו ומשתדל, הוא מרגיש את הנזיפה, זה מה שהאב רוצה, לא האדישויות צודקת ולא היאוש צודק, אלא רק מי שע"י ההכאה עוזרים לו והוא משתמש עם זה כדי להתקדם.

ולשון הרמב"ן על עניני האבילות כי אומץ הלב בזה הוא מדרך המרד, והמורכ בו מדרכי ההודאה והתשובה.

כל אבא יודע איך שקשה לו לצער את הבן יותר מאשר הצער של בנו, וכך היחס של הקב"ה אלינו, הקב"ה בצד שלנו, לעזור לנו להתקדם ולתקן, ולניצל ממדת הדין.

עד כדי שהגר"ח מולאזין אומר שבתחילה חשב שצריך כל כך לרצות ביסורים עד כדי שלא ירגיש כלל שאלו יסורים, שהרי הכל לטובתו ברחמיו ית', אבל התבונן שדוד המלך אומר שבטך ומשענתך המה ינחמוני, רואים שעם כל זה ששמח והתנחם ביסורים עדיין הרגיש שזה "שבט".

אמרו בגמרא תענית ח' א' אמר ריב"ל כל השמח ביסורים שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

ובמשנה במסכת ברכות חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, ולשון השו"ע חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה כדרך שהוא מברך בשמחה על הטובה כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו.

והמשנה ברורה כותב על זה, כי באמת כל היסורים בין בגוף בין בממון הוא הכל כפרה על העוונות כדי שלא יצטרך להתייגר לעתיד לבא, ששם העונש הוא הרבה יותר גדול, כדאיתא במדרש, 'צחק תבע יסורים, אמר לו הקב"ה חייך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות.

במסכת שמחות פ"ח כתוב ארבעה בנים הם, אחד לוקה ושותק, אחד לוקה ומבעט, אחד לוקה ומתחנן, ואחד אומר לאביו הלקיני, דוד אמר לאביו הלקיני, שנאמר הרב כבסני מעוונתי ומחטאתי טהרני.

על השמחים ביסורים כתוב ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, וכן אחד מקנייני התורה שמחים ביסורים, עוד כתוב שיסורים מרצים יותר מקרבנות שזה בגופו וזה בממונו.

וזה לשון הרב זללה"ה במכתב:

"לאחר הידיעה הברורה כי כל מאורעות האדם הם בהשגחה פרטית ממנו יתברך, ולאחר הידיעה כי כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו, ואין ערוך לחפצו להטיב עמנו, וכמו שאמרו ז"ל בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת כביכול קלני מראשי קלני מזרועי, וכתוב עמו אנכי בצרה ובכל צרתם לו צר, ולאחר הידיעה כי אין אדם יודע מהו הטוב בשבילו, כי עיקר החיים הרי הוא החיים הנצחי והעידון והעונג שאין לו סוף ותכלית, ואין אתנו יודע עד מה, לאחר כל אלו אין מקום לצער ודאגה כי הכל לטובה".

"ואמנם האדם המורכב מבשר ודם ורוח ונשמה, בהכרח במנת חלקו רגעים של צער ותוגה, וחביבין יסורים לזה שרואה אותם כשלוחים אליו מאתו יתברך להפרע ממנו ולטהרו לאשרו וטובו כל הימים, וכמו שאמר החפץ חיים ז"ל שלעתיד יצטער האדם על שלא זכה ליסורים נוספים, וכמו שכתוב בשם הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא מצאנו ידינו ורגלינו בעולם הבא, ולעומת זה לדאגה אין מקום בלב המאמין,

כלומר לדאגה על העתיד, כי הכל בידו יתברך ולהפוך מספד למחול והדמעה לרנה ולאזרנו בשמחה". עד כאן.

וזהו שאומרים יהי נא חסדך לנחמינו שלעתיד לבא נדע כמה היו היסורים טובים עבורנו.

הקב"ה עושה הכל לטובתינו, כמו אב שמכניס את בנו לניתוח על מחלה שיש לו, כולם מבינים שזה לא עונש, זה עזרה להגיע לתכליתנו לטוב לנו כל הימים.

(מתוך הספד הגרד"ח הכהן זצ"ל)

החובה להודות ולהכיר טובה גם על מה שנראה כרעה

במשנה בברכות נ"ד א' חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, ובגמרא שם ס' ב' מאי חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה אילמא כשם שמברך על הטובה הטוב והמטיב כך מברך על הרעה הטוב והמטיב והתנן על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב על בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת אומר רבא לא נצרכה אלא לקבולינהו בשמחה. ופרש"י - לקבולינהו בשמחה. לברך על מדת פורענות בלבב שלם.

ועוד שם - "אמר ר' אחא משום ר' לוי מאי קרא חסד ומשפט אשירה לך ד' אזמרה, אם חסד אשירה ואם משפט אשירה, רבי שמואל בר נחמני אמר מהכא בד' אהלל דבר באלקים אהלל דבר בד' [במידת רחמים] אהלל דבר זו מדה טובה, באלקים [מידת הדין] אהלל דבר זו מדת פורענות, רבי תנחום אמר מהכא כוס ישועות אשא ובשם ד' אקרא, צרה ויגון אמצא ובשם ד' אקרא, ורבנן אמרי מהכא ד' נתן וד' לקח יהי שם ד' מבורך".

ועוד אמרו שם "אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר וכן תנא משמיה דר' עקיבא לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא מטא לההיא מתא בעא אושפיזא לא יהבי ליה אמר כל דעביד רחמנא לטב אזל ובת בדברא [לן בשדה, - רש"י] והוה בהדיה תרנגולא [להקיצו משנתו - רש"י], וחמרא ושרגא אתא זיקא כבייה לשרגא אתא שונרא אכליה לתרנגולא אתא אריה אכליה לחמרא אמר כל דעביד רחמנא לטב, ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא, אמר להו לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה".

מבואר כאן שיש חיוב גמור "חייב אדם", לשמוח עם הרעה כמו ששמח עם הטובה, לקבולינהו בשמחה.

ובאמת לאחר שיודעים שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, לאחר שרואים לפעמים שמה שהיה נראה כרעה הכל נעשה לטובה, באמת יש לשמוח ולהודות על כל מה שמקבלים, וכמו שדרשו על הפסוק אודך ד' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, הובא להלן.

ולשון השו"ע חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלימה ובנפש חפצה כדרך שהוא מברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגזר עליו השם, נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם שהיא שמחה לו.

והמשנה ברורה כותב על זה, כי באמת כל היסורים בין בגוף בין בממון הוא הכל כפרה על העוונות כדי שלא יצטרך להתייגר לעתיד לבא, ששם העונש הוא הרבה יותר גדול, כדאיתא במדרש, יצחק תבע יסורים, אמר לו הקב"ה חייך דבר טוב אתה מבקש וממך אני מתחיל שנאמר ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות.

מוזכר בגמ' על הפסוק אודך ד' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, משל לשני בני"א שתכננו לנסוע באניה לסחורה וכיו"ב, אחד הצליח לנסוע בשמחה, והשני נתקע לו קוץ ברגלו והתעכב, ולא הספיק להגיע, והיה מצטער מאד, אח"כ שמע שהאניה טבעה בים, והתחיל מודה ומשבח, אודך ד' על מה שהי' נראה לי כחרון אף, ועכשיו אתה מנחמני, כשאני רואה שזה הי' לטובתי, ואחרי שאנחנו מאמינים שהכל לטובתנו, הרי שכרנו גדול יותר כשאנו מסתמכים על האמונה, יותר מאשר כשמראים

לו איך זה לטובה.

וכתוב טוב להודות לד', ואיש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, איך שמאד עמקו מחשבותיך, בפרוח רשעים כמו עשב להשמדם עדי עד, וצדיק כתמר יפרח וגו' להגיד כי ישר וגו', מי שמתבונן מעט אע"פ שרואה את פריחת הרשעים, יודע שזה כמו עשב הפורח ונובל מהר להקדים לו שכרו להשמדו עדי עד, והצדיק שממתין כתמר יפרח שתולים בבית ד' וגו'.

ושמענו מהרב זללה"ה פעמים רבות וז"ל "אני מודה להקב"ה על הדברים שאינם טובים שהוא נותן לי הרבה יותר ממה שאני מודה על הדברים הטובים, כי הדברים הטובים גם הקב"ה שמח שהוא נותן, ואילו על הדברים שאינם טובים, בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, הקב"ה מצטער כשהוא נותן צער, והוא מוכן להצטער כי הוא יודע שזו טובתי, ואני מודה לו על זה שהוא עושה מה שטוב לי", וחזרו על כך פעמים רבות ובהזדמנויות רבות.

ובפסיקתא פרשת אחרי מות "נמצאת למד אהרן ובניו לפניו ומשה בחוץ, וראה מה כתב למעלה מן הפרשה פרשת זבין מצורעים, וכל שהוא נכנס לאוהל מועד שלא ברשות נצטרע, וכך היית מבקש שיהיו בניך מצורעים, מן יושבים לפניו מכל המחיצות היית מבקש שיהיו יושבים לעצמם חוץ לכל המחיצות והצורע אשר בו הגע [וגו'] בדד ישב, כיון ששמע אהרן [כך] אמר "מודה אני לפניך במה שעשית עמי שטוב היא לי, בחסד שעשית עמי שימותו ולא שיהיו חיים מצורעים על כן אני חייב להודות לך ולשבחך כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך, והכל ממך", להיות אומר שבאהרן הכתוב אומר, ראה מה כתב אחרי כן אברכך בחיי ובשמך אשא כפי (תהלים שם ס"ג ה'), אמר הקדוש ברוך הוא למשה הואיל ופגעה באהרן מדת הדין ועוד שהוא מודה לי על החסד שעשיתי עמו לך נחמו, ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך (ויקרא ט"ז ב') ואין דבר אלא תנחומים" - עכ"ל הפסיקתא.

קשיי הפרנסה ושאר קשיים

עלינו להתחזק בביטחון, בכל ענייני ההרגשות כאילו "מי יודע מה" קורה בתחום הסכנות ובתחום הפרנסה, אבל האמת שלא קרה כלום, כך זה בני תורה זה לא קרה להם, אלא זה הזכות שלהם - שלומדים תורה מתוך הדחק, כי זה מה שמקיים את העולם, לא לשכוח כאשר מדברים על הבני תורה האלה, לחשוב שההוא קרה לו כך, והוא מסכן, ההיפך הוא הנכון, הוא המאושר - הקב"ה אומר לו "אותך חיפשתי, אליך דיברתי, אני רוצה שתלמד תורה מתוך הדחק, ואז תגיע לדרגה הכי גדולה שצריך!", וגם כאשר סובלים, יש להתחזק בזה, להחדיר את השמחה של אשרינו מה טוב חלקינו, אנחנו לא מסכנים בקשיים שלנו, אמנם זה קשה, אבל זה לא עונש ולא מדכא ומעציב, אלא מתנה וחסד כי את אשר יאהב ד' יוכיח.

רק אתכם ידעתי

כתיב בעמוס "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם", נאמרו בזה ג' ביאורים למה רק עם ישראל נענשים בעולם הזה יותר מכל האומות, וכמו שיתבאר.

עזרה מן השמים לשלם את חובותינו מעט מעט

א. בעבודה זרה ד' א' שאלו המינים את רב ספרא מהו ביאור הפסוק הזה, וכי מי שיש לו כעס הוא מוציא אותו רק על האוהב שלו, ולא ידע להשיב להם, ולבסוף השיב להם רבי אבהו שהקב"ה נפרע מישראל מעט מעט, ומאומות העולם נפרע בבת אחת, וביאר להם הדברים במשל.

זה לשון הגמרא שם "משתבח להו ר' אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין יומא חד אשכחוהו אמרו ליה כתיב רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם מאן דאית ליה סיסיא ברחמיה מסיק ליה [ידעתי - אהבתי כמו יודע ה' דרך צדיקים וכמו ואדעך בשם, מאן

דאית ליה סיסיא - זעם, ברחמיה מסיק ליה - מעלהו על אוהבו והנם זועפים
מתרגמין נסיסין לשון אחר סוסיא סוס שעסקו רע את אוהבו מעלין עליו כדי שימות,
- רש"י], אישתיק ולא אמר להו ולא מידי, רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה,
אתא רבי אבהו אשכחינהו אמר להו אמאי מצעריתו ליה, אמרו ליה ולא אמרת לן
דאדם גדול הוא ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא, אמר להו אימר דאמרי לכו
בתנאי בקראי מי אמרי לכו, אמרו ליה מאי שנא אתון דידעיתון, אמר להו אנן
דשכיחין גביכון רמינן אנפשינן ומעיין אינהו לא מעיין, אמרו ליה לימא לן את, אמר
להו אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שנושה משני בני אדם אחד אוהבו
ואחד שונאו אוהבו נפרע ממנו מעט מעט שונאו נפרע ממנו בבת אחת", **[נפרע ממנו**
מעט מעט - כן ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותיהן בעוה"ז כדי שיזכו ליום
הדין ועובדי כוכבים אינו נפרע מהן כלל כדי לטרדן מן העוה"ב ופקידה משמע מעט
מעט כאדם שפוקד את חבריו לפרקים, רש"י].

נמצא לפי ביאור זה "רק אתכם ידעת" ולכן הקב"ה מסייע בידנו לפרוע את
חובותינו באופן שנוכל להתקיים, וכדי שלא יהיה כל הפרעון בבת אחת.

ביאור הרמב"ן - מי שאינו מנצל את הזכות לחזור בתשובה מרד גדול הוא

ב. ובדברי הרמב"ן שיובאו להלן נתבאר עוד ביאור שהקב"ה ברחמיו גילה לנו
טכסיסיו איך לזכות בדין, הוא גילה לנו שיש ראש השנה ויש שופר, ושיש אפשרות
לתקן הכל כאילו לא היה כלום על ידי תשובה, וממילא מי שאינו מנצל זאת הוא
מורד במלך, ובאמת מגיע לו עונש גדול יותר ממי שלא ידע על הזדמנות שכזו, מי
שנכשל בעבירה הרי חטא פעם אחת ברגע הזה, אבל מי שאינו שב בתשובה הרי הוא
חוטא וחוטא כל רגע ורגע, כל שעה שאינו שב הוא כעושה עבירה חדשה. - נמצא
"רק אתכם ידעת" קירובן של ישראל עלול לגרום להם עונש.

וז"ל הרמב"ן בדרשה לראש השנה בסופה "כיון שאמרנו שראש השנה יום דין לכל
אדם וכולם נידונים בו, צריכים הכל לשום הדבר על ליבם ולשוב בתשובה, ולהתחרט
על עוונותיהם ועל פשעיהם, ולהרבות תפילה ותחנונים לפני הקב"ה שימחול על לא
הודע שלהם, שאין יום הכיפורים מכפר אלא על השבים בתשובה".

"והתשובה חסד גדול על הבריות אבל עונש גדול הוא להם, שבזמן שאדם חוטא
לא עבר על רצון בוראו אלא שעה אחת בשעת החטא, וכשהוא עומד במרדו ואינו

שב בתשובה נמצא כל ימיו מכעים לשם ואינו חושש לעשות רצון בוראו כלל וכל שכן ישראל שמתפללין ומתלחשים ומתוודים בפיהם ואומרים חטאנו עוינו וכו' ואינן מניחים העבירות כלל שזה בודאי מרד גדול הוא ומוסיף על חטאתו כעס וחרון אף השם, משל לליסטים ששולל את הדרכים ומלסטם את הבריות והוא בא לפני המלך מעצמו ואומר לו אדוני המלך מחול לי שהרגתי אנשיך ושללתי אנשי מדינותיך, ולמחר חוזר לרעות שעשה, שזה בודאי כל פיוסין שהיה מפיס למלך [אינן אלא] נאצות גדולות ומיעוט כבודו ומוראו של מלך".

"ולכך אמר הכתוב רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם, אמר הקב"ה גליתי לכם דין יום הכיפורים והודעתי לכם שאני מכפר בו על השבים ופירשתי לכם כל טכסיסין של יום בתענית ובתפילה וקרבתות ותשובה על ה[עבירות] ולא חששתם על דברי לשוב כלל, הלא זה מרד גדול הוא נמצא קירובן של ישראל אצל הקב"ה הוא הגורם להם ריחוק וגלות וכל עונש, וכל שכן הזוכים לישב לפני הקב"ה בארצו שהם כמו רואי פני המלך, ואם זהירים בכבודו טוב להם ואשריהם כו', עכ"ל הרמב"ן ע"ש.

נתבאר בדברי הרמב"ן שמצות התשובה שהיא חסד גדול, היא גם תביעה גדולה, שכל שעה ושעה שיכול לעשות תשובה ואינו עושה הרי זה עוול חדש, "הרי יכולת לתקן ונצטווית לתקן, והרי לא ביקשו ממך כלום רק שתחליט שאתה רוצה להיות טוב וממילא הכל יתוקן בכח נפלא, אז למה לא תיקנת?".

התשובה היא חסד גדול, וכפי שכבר נתבאר במקו"א מדברי נפש החיים, שכח התשובה אינו רק מחילה על העוונות, אלא כח מיוחד לתקן ולברא, ולחדש כל מה שנפגם מחמת העבירות.

ביאור לפי הנפה"ח - האחריות של לומדי התורה מחייבת

ג. עוד נתבאר בדברי הזוהר והאריך בזה בנפש החיים שמי שיותר קרוב להקב"ה הוא פועל יותר בעולמות כולם, וממילא הוא גם מקלקל יותר במעשיו הרעים, וכמו שיתבאר. - ולפי זה "רק אתכם ידעתי" ועל כן ההשפעה על כל העולמות היא רק בידכם לטוב או למוטב, ועל כן כל זכות של ישראל ערכה גדול מאוד, ועל כל עוון קל שלהם מגיע עונש גדול יותר.

הגר"ח ז"ל מולאזין מאריך לבאר גודל ההשפעה של אדם על כל העולמות כולם, בכל מעשה ומחשבה ודיבור, וככל שהשגת האדם גדולה יותר כך הוא משפיע יותר, במעשיו הטובים הוא משפיע לטוב, בונה ומחייה את כל העולמות בכל פעולה, ולהיפך ח"ו במעשים שאינם טובים פוגם בכל פעולה.

ובזהר מובא מעשה ברבי יוסי שהלך בדרך ורבי אחא בר יעקב הלך עמו, ותוך כדי הליכה שתק רבי יוסי לשעה קלה והרהר במילי דעלמא, ורבי אחא הרהר במילי דאורייתא, ראה רבי יוסי נחש אחד שרץ אחריו, אמר רבי יוסי לרבי אחא האם ראית את הנחש שרץ אחרי, אמר לו לא ראיתי אותו, רץ רבי יוסי והנחש אחריו, נפל רבי יוסי ודמו שתת ונפל מחוטמו, ושמע שאומרים מן השמים רק אתכם ידעתי וגו', אמר רבי יוסי ומה על שעה אחת כך...

עוד כתב בנפש החיים שלכך חטא קל של איש ישראל מגיע פגמו הרבה יותר ממה שהחריבו נבוכדנצר וטיטוס, ובפרט תלמידי חכמים אשר השפעת כל פעולה שלהם היא לאין שיעור.

ונעתיק קצת מלשונו בשער א' בכמה מקומות, וז"ל כן בדמיון זה כביכול ברא הוא יתברך את האדם והשליטו על רבי רבון כחות ועולמות אין מספר, ומסרם בידו שיהא הוא המדבר והמנהיג אותם על פי כל פרטי תנועות מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו הן לטוב או להיפך ח"ו, כי במעשיו ודבוריו ומחשבותיו הטובים, הוא מקיים ונותן כח בכמה כוחות ועולמות עליונים הקדושים ומוסיף בהם קדושה ואור, כמו שכתוב (ישעי' נ"א) ואשים דברי בפיו וגו' לנטוע שמים וליסוד ארץ, וכמאמרם ז"ל אל תקרא בניך אלא בוניך, כי המה המסדרים עולמות העליונים כבונה המסדר בנינו, ונותנים בהם רב כח, ובהיפוך ח"ו ע"י מעשיו או דבוריו ומחשבותיו אשר לא טובים, הוא מהרס רח"ל כמה כחות ועולמות עליונים הקדושים לאין ערך ושיעור, כמו שנאמר (שם מ"ט) מהרסין ומחריבין וגו', או מחשיך או מקטין אורם וקדושתם ח"ו, ומוסיף כח לעומת זה במדורות הטומאה רח"ל.

וזהו ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים וגו', כי בצלם אלקים עשה וגו', שכמו שהוא יתברך שמו הוא האלקים בעל הכוחות הנמצאים בכל העולמות כולם, ומסדרם ומנהיגם כל רגע כרצונו, כן השליט רצונו יתברך את האדם שיהא הוא הפותח והסוגר של כמה אלפי רבואות כחות ועולמות על פי כל פרטי סדרי הנהגותיו

בכל עניניו בכל עת ורגע ממש, כפי שרשו העליון של מעשיו ודבוריו ומחשבותיו, כאילו הוא ג"כ הבעל כח שלהם כביכול.

...וזאת תורת האדם כל איש ישראל, אל יאמר בלבו ח"ו כי מה אני ומה כחי לפעול במעשי השפלים שום ענין בעולם, אמנם יבין וידע ויקבע במחשבות לבו, שכל פרטי מעשיו ודבוריו ומחשבותיו כל עת ורגע. לא אתאבידו ח"ו, ומה רבו מעשיו ומאד גדלו ורמו, שכל אחת עולה כפי שרשה לפעול פעולתה בגבהי מרומים בעולמות וצחצחות האורות העליונים.

ובאמת כי האיש החכם ויבן את זאת לאמיתו, לבו יחיל בקרבו בחיל ורעדה, בשומו על לבו על מעשיו אשר לא טובים ח"ו עד היכן המה מגיעים לקלקל ולהרוס בחטא קל חס ושלוש, הרבה יותר ממה שהחריב נבוכדנצר וטיטוס, כי הלא נבוכדנצר וטיטוס לא עשו במעשיהם שום קלקול כלל למעלה, כי לא להם חלק ושורש בעולמות העליונים שיהו יכולים לנגוע שם כלל במעשיהם, רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה, את מקדש ה' טמאו כביכול המקדש העליון, וע"י כך היה להם כח לנבוכדנצר וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה, כמו שארז"ל **(איכה רבתי)** קמחא טחינא טחינת, הרי כי עונותינו החריבו נזה מעלה עולמות עליונים הקדושים, והמה החריבו רק נזה מטה, וזהו שהתפלל דוד המע"ה יודע כמביא למעלה בסבך עץ קרדומות, ביקש שיחשב לו כאלו למעלה בשמי מרומים הרס, אבל באמת לא נגעו שם מעשיו כלל כנ"ל, ועי"ש עוד באריכות.

וכן בענין ההתעוררות שלמעלה על ידי בחינת הדיבור וכו', הזהיר כאן את האדם, מחמת היותו עתה בזה העולם השפל, שאינו רואה ומשיג הבנין או ההריסה ח"ו, הנעשה למעלה בהעולמות מכל דבור ודבור שלו, ויכול להעלות על דעתו ח"ו לומר, במה נחשב דבור ושיחה קלה, שתפעל שום פעולה וענין בעולם, אבל ידע נאמנה שכל דבור ושיחה קלה שלו, לכל אשר יבטא בשפתיו, לא אתאביד ואינו הולך לבטלה ח"ו, וכו' ע"ש.

וכן על ההתעוררות שלמעלה על ידי בחינת המחשבה וכו', והוא כי יתכן ששני אנשים עושין עבירה אחת ועם כל זה אין עונשן שוה, או מפני שהאחד שכלו והשגתו יותר גדולה מחברו, מצד ששורש נשמתו ממקום גבוה ועליון משל חברו, והעונש הוא כפי ענין הפגם שגרם למעלה, והפגם של כל אחד מגיע עד שורש נשמתו, וכו' ע"ש.

מכתבים

לראות נכון

עם ישראל רגיל להמתין - כל עכבה לטובה

בעה"י

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה", בזמן העקדה היה יצחק בן ל"ז ואז נולדה רבקה, ואברהם חשב חבל שלא חתנתי אותו קודם לכן, והודיעו לו שעדיין לא נולדה רבקה עד עכשיו, וכן שאלו במדרש למה יעקב אבינו נשא אשה רק בן פ"ד ועשו בן מ', מכאן שהקב"ה משהה לצדיקים, ולמדנו מכאן שהעיכוב כבר נגזר מתחלה, ולא תמיד צריך למצא את הסיבה כעת, וכמובן הכל מחושב לטובה גם הנגזר בעבר, כמו אצל יצחק שכתבו המקובלים ע"י אור החיים שרק בעקידה קיבל נשמה שיכול להוליד, וא"כ רבקה התעכבה בגלל שיצחק לא ה' ראוי בשלימות, וכאשר הגיע הרגע של בת ג' מיד הגיע אליעזר ולמחרת כבר הגיע ליצחק לפנות ערב בזמן מנחה כדי שלא יהא יחוד בלילה כ"כ בזוהר, וכיון שהיא קטנה צריך הסכמת האב לקדושין, ואסת"עא מילתא שבתואל השיב מיד מד' יצא הדבר הנה רבקה לפניך קח ולך, וכונתו היתה כדי שאליעזר יסכים לאכול וימות מסם המות, אבל למעשה הסכים וחלו הקדושין, ואח"כ המיתוהו מן השמים כדי שלא יעכב, למדנו שברגע המתאים נהפך העולם שלא יתעכב רגע, וקודם לכן מתעכב עד ארבעים שנה, ... כל עכבה לטובה, מלבד שמרבים בתפלה והכנעה ומתקדמים ברוחניות, הכל למען המטרה הנצחית של שלימות עם ישראל לשני ימות המשיח ולחיי העוה"ב, עם ישראל רגיל להמתין יעבר נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהלה לאיטי עד אשר אבא אל אדוני שעירה ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לד' המלוכה, כן יהי רצון במהרה בימינו אמן.

לעלות ע"י היסורים לעולם שכולו אור

דברי התנחומים שעיקרם בחיזוק האמונה והבטחון, להתבונן בתלאות עם ישראל מתחלת יצירתו בכל הדורות, ולראות איך שהכל לטובה, פעמים רבות מאד רואים את הטוב בעוה"ז, ועיקר תכליתנו העוה"ב, שרואים את נצחיות עם ישראל, והדורות שנשמרו עקב הצרות, כל הדברים האלו נשמעו מפי יקירנו ... זללה"ה ביתר שאת, כאדם שמדבר ממרום, ומביט על העולם השפל מלמעלה, מתוך היסורים הנוראים שהיה מתפתל בהם, כאשר נשם מעט לרווחה, היה מודה ומשבח על היסורים, מעודד ומחזק כל שומעיו באמונה ובטחון, הדברים חזרו על עצמם פעמים רבות והגיע למצב שכל תרופות ההרגעה לא הועילו, ולא מצא לעצמו מקום מרוב כאבים, עם כל זה היה מביע רגשי תודה להקב"ה בשמחה, והנהיג עצמו בשמחה ובמאור פנים, בכל זמן שהיה מסוגל לזה, וכל חיותו בשנים אלו היה בגדר נס, וניכר איך שרוח האיש הזה כלכל מחלהו, והרוח החזיקה את הגוף שה' מוכה ופצוע בכל אבריו, רוח האמונה והבטחון, ראינו לנכון להעתיק כאן מכתב מרן זללה"ה באגרות ח"א ס' ר"א שביקש ממנו השואל להורות לו מה הוא צריך לתקן ועל מה באו לו יסוריו, וכמדומה שכל המכתב מתחלתו ועד סופו עם כל המשמעות האצורה במלות הקצרות שבו, ניתנו להאמר על ...

וז"ל "דבריו היוצאים תמיד מעמקי הלב, נכנסים לעומק לבי ומאד אני נרגש תמיד מדבריו החוצבים להבות אש בחזק אמונה בהשגתו ית', ואין אפשרות ברגשות נפשי המלאים המיית אהב והערצה.

לראות ח"ו חובה, ולהצביע על חטא שבעקבותיו עברו מה שעברו, ובכלל נסתרה דרכי ההשגחה מבני אדם, ואמנם חביבים יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצור ית', ומעלים אותו לעולם שכולו אור, מורם מנטיות גופניות, וזה כל האדם, ואשרי חלקו". - עכ"ל החזו"א.

ואמנם זכה ע"י היסורים לעלות לעולם שכולו אור, כמו שהעיד על עצמו שהרגיש איך שתכונותיו הטבעיות ג"כ השתנו, וזכה להדק את הקשר בינו ליצורו ית', וזיכך נפשו להגיע נקי וזך לגן עדן, ודבריו היו חוצבים להבות אש בחיזוק אמונה בהשגחת השי"ת, והרגיש כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, וזה הבן אשר האב שמח בו, שמבין גודל החמלה והאהבה שביסורים, כי בשעה שאדם מצטער שכינה מה

הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ומסיימת המשנה אם כך המקום מצטער על דמם של רשעים שנשפך ק"ו על דמם של צדיקים, ועמו אנכי בצרה, ואעפ"כ כדי להטיב לאדם בתכליתו, כביכול הקב"ה מצטער אתו ביסוריו, היש אהבה גדולה מזו, וכאשר הבן מרגיש ומבין זאת כמה נ"ר הוא עושה לאביו בזה, והוא הבן יקיר האהוב והחביב.

אמנם נסתר דרכי ההשגחה מבני אדם, אבל כל אחד מרגיש בבטחון שהיו אלה יסורי זיכוך של קורבה ואהבה, כי כולם ראו איך שהתעלה מזה לאיש מורם מעוה"ז איש קדוש וזך, היתכן להרגיש כאן יסורי כעס ותוכחה, הרי ראינו כמה קירוב ואהבה הם הביאו, והם בעצמם הנחמה והעידוד, שידענו שהגיע לתכלית האדם בעולמו, ולא בשנים רבות ועושר וכבוד ישמח האדם.

לחדד את האמונה באופן מוחשי

עלינו לחדד לעצמנו את נס פך השמן, כולנו יודעים במעורפל את האמת באמונה ובבטחון, אבל זה לא מוחשי אצלנו, ולכן זה לא שולט על המחשבות ועל המעשים, זהו מה שאנחנו מייחדים לנו בימי החנוכה, לזכור באופן מוחשי שהקב"ה אתנו בהנהגה ניסית, נדמה ש180 שנה הסתיר פניו ממנו, עכשיו אנחנו בסוף הגלות והגאולה שתבא בקרוב היא נצחית ולא יהא אחריה שום צער.

דברי השכל והרגש אודות מחשבות צער ואכזבה

כתב הגר"י סלנטר ז"ל שמחשבות אי אפשר לגרש בכח, וכל שעוסק לסלקם מתגברות יותר, וכן טבע האדם אם הפסיד בעסק או נתחייב במשפט, עולות לו מחשבות למה לא עשיתי כך או כך, וטענה פלונית או הוכחה נוספת, והוא חוזר וחי את המצב שעבר כאילו הוא עומד לפניו כעת, ומלא תכניות וצער וכאב לב, כאילו התיקון עוד קיים, ואע"פ שיודע שכבר עברו שנים מאז, והכל כחלום יעוף.

וגם לאחר שכבר התיישב בדעתו והתגבר בשכל על הרגש שהכל לטובה ובגזירת שמים ולא היה בידו ובחכמתו לעשות אחרת, וכך היה ראוי לנהוג, אעפ"כ למחרת חוזרים הדברים עם הכאב המתלווה לרעיונות, ואין האדם שליט במחשבותיו לגרשם, אע"פ שכבר ברור לו כל האמת.

ביד האדם להזכיר בפיו את דברי השכל שיש בעומק לבו, וזה יחזקנו להתגבר על הרגש והמחשבות, ואחז"ל וירא א' את כל אשר עשה והנה טוב מאד, טוב זו מדת הטוב, טוב מאד זו מדת יסורים, וכי מדת יסורים טובה מאד אתמהא, אלא שעל ידיה באים לחיי העוה"ב כן שלמה אומר ודרך חיים תוכחות מוסר אמרת צא וראה איזהו דרך מביאה את האדם לחיי העוה"ב הוי אומר זו מדת יסורים, (מדרש רבה)

התבוננות

חלק גדול מהקושי של עמידה בשמחה הוא בקשיים המתחדשים, כשהאדם עומד לפני מצב חדש מתוך קושי, או ייסורי גוף, העצה הנכונה היא להתבונן קודם מעשה כשנמצאים ביישוב הדעת, לחשוב בליבו לקראת מה אני הולך, מהי מטרת מעשיו, ולעומתם מהי הנקודה העיקרית שהוא חושש ממנה, ובדרך זו ישים לב שהרבה מהדברים שהוא חושש מהם אמנם נראים כהר גדול אך הם מתגמדים

לעומת המטרה, ואז יש לו את הידיעה הזו מיושבת ואגורה בלב כדי שיוכל לקבל את הדברים כראוי וזהו מן הדברים שבמעט מחשבה וידיעה האדם יכול להפוך את חיו.

ויש בזה עוד ענין, שכשאדם מתבונן לפני מעשיו שהוא הולך לעשות רצון בוראו, המחשבה הזו עולה לשמים, ומכוחה משפיעים עליו בסייעתא דשמיא כח רוחני שאכן יזכה לקיים.

האדם הרגיל להתבונן לפני מעשה - לפני נסיון - לפני שעה קשה, וחושב במחשבה עניינית מחוץ למערבולת הרגשות שהוא שרוי בה, ומנסה לצאת מהלחץ המפחיד מי יודע מה עלול לקרות, הוא שם לב שבאמת זה לא כל כך נורא, וזה לא מצדיק את הלחץ הגדול שהוא חי בו בגלל זה כמה שבועות, ויחד עם זה הוא מקבל כח מיוחד להתגבר על הנסיון, וגם מתברר לו שהקושי הוא לא אותו הקושי כפי שחשב.

פרט נוסף יש במעלת ההתבוננות הנכונה, הנה האדם מושפע רבות מהשפעות קטנות שקובעות במוחו את יחסו לדברים, ולפעמים מדברים שוליים שכשיתבונן ידע שאין שום טעם לקבוע את היחס על פיהם, כמו שבעל החנות יכול למשוך את לקוחותיו על ידי שנותן להם איזה פרס שוה פרוטה על הקניה, אף שיודעים הם שיש מקומות זולים יותר, וההפרש במחיר שמשלמים במקום זה הוא הרבה יותר משווי המתנה, אלא כך הוא טבע האדם שהפירורים הקטנים קובעים את יחסו לדברים הגדולים, הן לענין לקבל טעם מדבר זה לעומת דבר אחר, והן לענין לפחד מענין מסויים, אף כאשר בהסתכלות בוגרת הוא מבין שלא מתאים להשתמש עם פחד שכזה לענין דבר חשוב כזה.

מצוי שאדם בונה את יחסו לענין מסויים בגלל מילה טובה שקיבל מאיש פלוני, ועל פי זה מתכנן את מהלכיו, יקשה עליו להאמין שאכן כל מה שהלך למקום פלוני, או שטרם כל כך בדבר אלמוני, או שכל כך חשוב בעיניו ענין מסויים משום איזה מילה טובה שפלוגי אמר או יגיד, וכן להיפך גם כשהכל היה טוב מכל הבחינות יכול להשאר טעם מר בגלל מילה פרטית של אדם פרטי.

כך הוא האדם, מושפע מן הדברים הקטנים, ביודעים ובלא יודעים, ועל פיהם הוא קובע את הסתכלותו על הדברים הגדולים.

ולזה צריך התבוננות נכונה לראות הדברים באור הנכון, ולא לתת לדברים הקטנים לראות כגדולים, לשמוח במה שכבר זכו, ובמה שקרובים להקב"ה וזוכים לעשות נ"ר לפניו בכל רגע יותר מכל אדם.

להתבונן קודם, להתחבר ולקדש את המעשה במחשבה של לשם שמים, וזה מחזק! וכמבואר בזוהר - זה מחזק מחמת כח עצמי וכח מהשמים,

המחשבה גורמת במציאות לקבל את היחס הנכון לכל ענין, להשלים עם הקושי המסויים לעומת גודל השכר, למשל אדם צריך ליטול ידי ויש לו מים קרים, קשה לו מאוד ליטול, והוא מהסס ומשתהה ומעביר הזמן בהתלבטות מה יעשה, ונוטל חצי מהיד, אם מסדר לעצמו במחשבתו שבסך הכל יהיה לו קר רק רגע אחד, וכי בשביל זה כדאי להשקיע כל כך הרבה זמן מחשבות והיסוסים.

מי שמתרגל לסדר בראשו דברים מוגדרים של יחסי חשיבות, נעשה לאיש אחר, ומונע מעצמו טירדות מיותרות מדברים של מה בכך, והכלל אם יחשוב לעצמו לאחר מעשה אם ה' ראוי להלחץ כ"כ, הרי ברוב פעמים יתפלא על עצמו, איך ה' מוטרד כ"כ.

ונזכיר כמה דוגמאות לכך:

אדם נעצר מלעשות המוטל עליו משום שיהיה איזו חוסר נעימות, ובמחשבה שניה הרי זו מצוה, וכי זה משקל? אמנם אולי יהיה רגע לא נעים אבל זו מצוה.

אנשים חושבים שבועיים לפני צום על קושי הצום ואיך יעברו אותו, אם מתבונן שבסך הכל יהיו לו כמה שעות פחות נוחות, ואדרבה יש כאן מצוה שכרוכה באיזה קושי, ואין הצדקה ואין תועלת בטירדות שסביבה, הוא עובר את כל השבועיים שלפני הצום בהשקט וברוגע, וגם הצום יעבור בקל.

וכיו"ב מי שעומד לפני ערב פסח וכיו"ב ומתבונן שהאתגר הוא להרגע ולהרגיע.

אדם הולך לאכול מרור, זה נראה בעיניו כבלתי אפשרי, אך כשמתבונן לעצמו שהוא למעשה הולך להקריב בשביל מצוות בוראו, ולעומת זה יהיה לו רגע אחד קושי בבית הבליעה... הגרע"א כותב במכתב שמי שיחשוב לפני אכילת מרור שבזו הרגע הוא עושה רצון בוראו לא יפריע לו המצוה, וזה לשונו... ואף במרור מה גם שקשה לו קצת הלא בכל יום אנו מקבלים לעבוד ה' בכל נפשנו ולמה נקפיד בצער

מועט כזה, אני מבטיח באמונה במי שיעשה מצוה בחשק ויחשוב בשמחה בזו הרגע
אני מקיים מצות הבורא כמעט לא ירגיש מרורות כלל.

בשעה שמגיעה צרה לישראל יהיו משתפין אותי

זמן ביאת המשיח נקרא בגמ' חבלי משיח כמו חבלי לידה, משל לאשה עוברה
שהיתה מקשה לילד, אמרו לה לית אנן ידעין מה לומר, אלא מאן דעני לאמך בעידן
קשותא הוא יענה יתיך, אף כאן נאמר ביעקב לא-ל העונה אותי ביום צרתי, אמר
להם דוד לישראל מי שענה לישראל אביכם בעת צרתו הוא יענה אתכם בעת
צרתכם, הוי יענך ד' ביום צרה ישגבך שם א' יעקב, משל למה הדבר דומה לאב ובן
שהיו מהלכין בדרך, נתייגע הבן, אמר לאביו אבא היכן היא המדינה, א"ל בני סימן
זה יהא בידך, אם ראית בית הקברות לפניך, הרי המדינה קרובה לך, כך הנביא אומר
לישראל אם ראיתם הצרות שיכסו אתכם מיד אתם נגאלים שנאמר יענך ד' ביום
צרה, באיזה יום ביום שהכל מעידים בו שהוא צרה לעליונים ולתחתונים כו' ועובדי
אלילים אומרים כי גדול היום ההוא, וישראל אומרים ע"י דוד יענך ד' ביום צרה,
והקב"ה אומר לגוים בואו ודונו עם ישראל שנאמר קרבו ריבכם אמר ד', ובאים שרי
הגוים לדון ואמר הקב"ה איני מתדיין עמכם במקום ישראל, שנאמר א' ישראל הוא
נותן עוז ותעצומות לעם ברוך אלקים, אמר הקב"ה בשעה שמגעת צרה לישראל
והם מבקשין אותו ויהיו משתפין כבודי עמהם [פ' יזכרו עמו אנכי בצר, זית רענן],
באותה אני עונה אותם שנאמר יקראני ואענה, למה עמו אנכי בצרה, בברכת גאולה
שלמה בקרוב וכל טוב סלה.

המקום היותר רגיש הוא "הלב"

מסופר בזוהר בפרשת פנחס שאחד מחכמי הגוים בא לפני ר' אליעזר ואמר לו זקן זקן שלש שאלות יש לי לשאול אותך, א', שאתם אומרים שעוד יהיה בית המקדש השלישי, והרי בפסוקים יש רק בית ראשון ושני, ב', שאתם אומרים שאתם קרובים למלך העולם יותר מכל העמים, והרי מי שקרוב למלך שמח תמיד בלי צער בלי פחד בלי דוחק, ואתם בצער ובדוחק ויגון תמיד, יותר מכל הגוים, ואנחנו לא מתקרבים אלינו צער ודוחק ויגון כלל, אנחנו הקרובים למלך עליון ואתם רחוקים ממנו, ג', אתם לא אוכלים נבלות וטרפות כדי שתהיו בריאים והגוף שלכם יהיה בריא, ואנחנו אוכלים כל מה שאנחנו רוצים, ואנחנו חזקים בכח ובבריאות, וכל האברים שלנו מיושבים במקומם, ואתם שלא אוכלים, חלשים כולכם ובמחלות רעות ובמשברים יותר מכל העמים, אתם עם שאלקיכם שונא אותם בכל העניינים, וסיים הגוי בלשון זו זקן זקן אל תאמר לי כלום, כי לא אשמע אותך ולא אקבל ממך, הרים ר"א את עיניו והביט בו, ונעשה גל של עצמות.

אחרי שנח ר"א מכעסו, סיבב ראשו ובכה ואמר ד' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ, כמה חזק כח שם ד' הקדוש, החזק בכל הארץ כו', השאלות ששאל הרשע הזה, אני שאלתי את אליהו הנביא והשיב שכך נאמרו הדברים במתיבתא דרקייעא לפני הקב"ה.

א' כאשר יצאו ישראל ממצרים רצה הקב"ה לעשות את בני ישראל בארץ כמלאכים קדושים למעלה, ולבנות להם בית המקדש ממש כמו בשמים, ולרדת לדור עמנו בעוה"ז, וכאשר חטאו ישראל במדבר גרם החטא ולא נבנה ביהמ"ק ע"י הקב"ה בעצמו רק ע"י בנ"א, ולעיתיד לבא נאמר בונה ירושלים ד', ולבנין הזה אנחנו מחכים, ואפי' כל ירושלים לא תבנה במעשה ידי אדם, כמו שכתוב ואני אהיה לה נאום ד' חומת אש סביב, - זוהי תשובת השאלה הראשונה, שבית המקדש השלישי כבר כתוב בשירת אז ישיר, מקדש ד' כוננו ידך.

ב', והשאלה השניה באמת אנחנו קרובים למלך יותר מכל העמים, והקב"ה עשה את בני ישראל שהם הלב של כל העולם, כלב בגוף האדם, כמו שהגוף אינו מתקיים בלא לב, אפי' רגע אחד, כך כל העמים אין להם קיום בלא ישראל, וכמו שהלב בתוך הגוף רך וחלש, ורק הלב מרגיש בצער וצרה ויגון, מפני שיש בו חכמה ותבונה, ושאר האברים לא מרגישים כלום, ורק הלב קרוב למלך, שהוא החכמה והתבונה שבמוח.

ג' והשאלה השלישית שבנ"י אינם אוכלין נבלות וטרפות וטינוף ולכלוך של שקצים ורמשים ככל הגוים, מפני שהם הלב של העולם, והלב רך וחלש והוא המלך והמקיים את כל האברים, ולכן הוא מקבל למזונו רק החלק המבורר והצלול מכל הדם שבגוף, והעצמות שאינם מרגישים מקבלים כל מזון, והם חזקים כלומר שאינם מרגישים, והם כגוף מת ביחס ללב, ואין פלא שאין מזיק להם אכילת הפסולת והרע, ולכן נגעים ואבעבועות יש רק בשאר אברים ולא בלב, כי הוא נקי ומבורר מהכל, וכך הקב"ה בחר בישראל שהם נקיים ומבוררים וזהו שכתוב כולך יפה רעייתי ומום אין בך, עד כאן תוכן דברי הזוהר.

למדנו מכאן אהבת השם את בני ישראל, ושהיסורים מראים על חשיבות של דרגת האדם שהוא בגדר לב, ולא בגדר עצמות, ובעלי היסורים הם הקרובים יותר להקב"ה, ועוד איתא שם בזוה"ק שתקיעה שברים תרועה הם ראשי תיבות קשר, שתקיעה מראה אורך הגלות, ושברים קירוב הגאולה, ותרועה זו הגאולה, כי שברים יש הפסק בין אחד לשני, אבל תרועה שדופק אחד אחרי השני בלי הפסק, זה מביא את הגאולה, וגם כתוב שם שרע"ב שנים לפני סוף אלף השישי זה נקרא ערב, וע"ז כתוב ערב וידעתם כי ד' הוציא אתכם וגו', כי עבדך ערב את הנער וגו', ואמנם זה היה בשנת תשכ"ח שאז היתה המלחמה שנצחו את כל העמים שסביבנו בדרך נס, אלא שגרם החטא ונמשכה ממלכת הכופרים, אבל זה מלמד שזה כבר ערב, ואשריכם בעלי היסורים שבזכות היסורים תנצלו מחבלי משיח ותזכו לראות פני המשיח במהרה בימינו ובתחית המתים ובנין בית המקדש לשמחת עולם.

בהרגשת ה"שבט" מרגישים את ה"משענת"

השכר הגדול הוא על קבלת היסורים באהבה, כי הקב"ה מצטער בצער בניו כמו שכתוב עמו אנכי בצרה, וכאשר מבינים ומרגישים ומאמינים שהכל לטובה, הר"ז מיקל על צער השכינה, ובזכות זו גם האדם מרגיש הקלה מסוימת, כענין שכתוב שבטך ומשענתך המה ינחמוני, בהרגשת השבט מרגישים את המשענת, ולעתיד לבא

יאמרו אודך ד' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, בזכות זה האדם מתקרב ליוצרו ית"ש, ומתעלה בכח הזיכוך לדרגות שא"א להגיע אליהם בכל רצון ומסירות.

והנגנו בברכה שתזכו לראות מהרה בגאולה השלימה בשוב ד' ציון, ולרוות נחת רוח אמיתית מכל יו"ח ומכל מעשיכם הטובים, ונזכה עמכם לרוב טוב הצפון לצדיקים, שהם בעלי היסורים כמו שכתוב ודרך חיים דהיינו הדרך לעוה"ב תוכחות מוסר, בברכת פסח כשר ושמח ושמחת עולם.

הסתר פנים

כתוב במדרש איכה שהקב"ה יאמר לבני ישראל לעתיד לבא, בתי תמיה אני איך המתנת לי כל אותם שנים, כך הגוים מונים את ישראל ואומרים להם אלוקיכם הסתיר פניו מכם וסילק שכינתו מכם, עוד אינו חוזר עליכם, והם בוכים ומתאנחים, וכיון שנכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקורין בתורה ומוצאים שכתוב ופניתי אליכם והפריתי אתכם ונתתי משכני בתוכם והתהלכתי בתוכם, והם מתנחמים, למחר כשיבא קץ הגאולה אומר להם הקב"ה לישראל בני אני תמיה מכם היאך המתנתם לי כל אותם השנים, והם אומרים לפניו רבש"ע אילולי תורתך שנתת לנו כבר איבדונו האומות, לכך נאמר זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל, ואין זאת אלא תורה, שנאמר וזאת התורה, וכן דוד אמר לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, על כן אוחיל לי ומייחדים שמו שתי פעמים ביום ואומרים שמע ישראל ד' א' ד' אחד.

אשריכן בעלי היסורים המייחלים לחסדו, אשר בקרוב יאמר לכם הקב"ה תמיה אני איך המתנתם לי כ"כ הרבה שנים, ובאמת הוא כבר אומר זאת כעת, כמו שכתוב עמו אנכי בצרה, אלא שבזכות ההסתר מקבלים את השכר הגדול.

המשכן כמשכון

במדרש רבה פרשת השבוע למה נקרא המקדש משכן, מלשון משכון שהוא עשוי להמשתכן על עוונותיהם של ישראל, שיקחו מהם את המשכן במקום לכלותם, אמר משה לפני הקב"ה והלא עתידים הם שלא יהיה להם לא משכן ולא מקדש ומה תהא עליהם, אמר הקב"ה אני נוטל מהם צדיק אחד וממשכנו בעדם, ומכפר אני עליהם על כל עוונותיהם.

להתייחס לעולם הזה כמעבר

אבות פ"ד מט"ז ר' יעקב אומר העוה"ז דומה לפרוזדור בפני העוה"ב, הפרוזדור שעשוי למעבר בלבד אין בו ציוד ולא מאכלים, אם מתייחסים לעולם הזה כמעבר בלבד, מקבלים בקלות גם כשאין כסא לשבת בפרוזדור, מבינים שזה מעבר שאינו עשוי לקביעות, ולא זהו המקום האמיתי הקבוע שאליו הוא מתקדם, אמנם הכל ידוע ומפורסם, אעפ"כ אם האדם ממחיש לעצמו את המשל שזה פרוזדור וזה טרקלין, מבין הוא שחבל להשקיע בתיקון הפרוזדור, ושחשוב להשקיע בבניית הטרקלין.

לראות נכון את מחשבותיו של האב הפיקח

אמרו רבותנו מעשה היה באדם שנסע לעסקים עם עבדיו, והיה לו בן יושב בארץ ישראל ויגע בתורה, האב שהיה בחו"ל הגיע זמנו למות, אמר מה אעשה אם אכתוב כל נכסי לבני אינו עתיד ליהנות מהם, כי העבדים יקחו הכל ולא יביאו לפני הבן כלום, מה עשה קרא לעבדו ואמר לו לך תקרא לסופר שאני רוצה לכתוב צוואה,

ואמר האב לסופר כתוב שבני יבחר חפץ אחד שהוא רוצה מכל הרכוש שלי, והשאר יהיה לעבד הזה, נכתבה הצוואה עמד העבד וברכו ובא עם כל הרכוש והצוואה לארץ ישראל, כיון ששמע הבן שמת אביו נתאבל עליו, אחר ששלמו ימי האבל אמר לעבד היכן הוא ממונו של אבי, אמר לו אין לך כלום, הכל כתב לי, וכתב לך שתהא בוחר חפץ אחד ממה שאתה מבקש ואין לך אלא את החפץ ההוא, אמר לו הבן נכנס מחר לדיין, הלך אותו נער אצל רבו ואמר לו בצרה גדולה אני, אמר לו למה, א"ל כתב אבי כל ממונו לעבדו ולא כתב לי כלום כי אם חפץ אחד ממה שאבחר ואיני יודע מה לעשות, אמר לו רבו טובה גדולה עשה לך אביך, פקח היה ויודע מה שעשה, למחר אתם נכנסים לדין, וקוראים את הצוואה שהכל של העבד ותברור דבר מה שאתה מבקש, אז תן ידך על העבד ואמור לזה אני מבקש, ונמצא הוא וכל ממונו שלך, וכן עשה הבן, אמר שלמה המלך כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת, זה האב, שכתב צוואה בחכמה, ולחוטא נתן ענין לאסור ולכנוס זה העבד שהיה מביא זהובים מכאן ומכניסן לכאן, לתת לטוב לפני האלקים משל לאותו הבן שהיה יגע בתורה.

מה חשב הבן על אביו בתחילה שכל כך קיפח אותו ונתן לו רק חפץ אחד, בסוף גילה שהכל תכנית חכמה שלא יפסיד הבן מרכושו כלום, וכך אמר הקב"ה לבני ישראל כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אני חושב עליכם בני ישראל מחשבות שלום להיות לכם אחרית ותקוה, כל הדברים שנדמה שהם לרעה יתבררו בסוף שהכל תכנית לטובה.

הבוטח בד' גם הוא יש לו צרות אלא שחסד יסובבנו

... וכבר אמרו כל המצדיק את עצמו מלמטה מצדיקין עליו הדין מלמעלה, ואמרו וכיראתך עברתך, ואמרו כל השמח ביסורים שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

וכתיב רבים מכאובים לרשע והבוטח בד' חסד יסובבנו, ולפי הטעמים יש אתנחתא על תיבות והבוטח בד', דמשמע שיש רבים מכאובים גם לבוטח בד', אלא שאצלו חסד יסובבנו, מיהו שבטעמי תהלים יש מפסיק יותר מאתנחתא, מ"מ גם המלבי"ם מפרש אבל הבוטח בד' לא יכאב בכל אלה, כי המכאובים האלה הם אצלו חסד

יסובבנו, ובהמשך לזה מסביר המלבי"ם את הפסוק הבא שמחו בד' וגילו צדיקים
והרנינו כל ישרי לב, כי אצלכם חסד יסובבנו שהכל לטובתכם ולהצלחתכם.

עם ישראל בשפל מתחילת יצירתו

מסופר במדרש על עקילס הגר בן אחותו של אדריינוס קיסר רומי שרצה להתגייר
ופחד מדודו, והלך ובקש ממנו רשות לצאת לסחורה בארצות העולם, אמר לו הקיסר
וכי חסר לך כסף הרי אוצרותי פתוחות לפניך, וקח מהם כמה שתרצה, השיב לו אני
רוצה ללמוד חכמת המסחר וטבע הבריות, ומבקש ממך עצה איך לנהוג כדי
שאצליח, הסכים אתו הקיסר ואמר לו עצה כל סחורה שאתה רואה שהיא בשפל
ומוכרים אותה בזול, קנה אותה כי סופה להתעלות ולהתייקר, וכך תרויח הרבה.

עלה עקילס לארץ ישראל והתגייר ולמד תורה, אחר זמן מצאוהו ר' אליעזר ור'
יהושע וראו פניו שמונות, אמרו זה לזה נראה שהוא השתנה ונהיה לאיש אחר בגלל
שלמד תורה, כיון שבא אצלם התחיל שואל שאלות והם משיבים לו, ואיתא
בירושלמי שעקילס תרגם את כל התורה, ור"א ור"י שיבחו את תרגומו, ואמרו לו
יפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך.

עלה עקילס אצל דודו אדריינוס הקיסר, אמר לו למה פניך משונות, אולי הפסדת
במסחר שעשית, או שמישהו היצר לך, א"ל לא, שאל הקיסר א"כ למה פניך משונות,
השיב לו שלמדתי תורה, ולא עוד אלא שמלתי את עצמי, א"ל ומי אמר לך לעשות
כך, השיב לו התייעצתי אתך וזו היתה עצתך, שאל אותו מתי יעצתי לך כך, השיבו
בשעה שאמרתי לך שאני מבקש לעשות סחורה, אמרת לי כל פרקמטיא שאתה
רואה שהיא שפלה ונתונה בארץ לך ועסוק בה שסופה להתעלות, וחזרתי על כל
האומות ולא ראיתי אומה שפלה ונתונה בארץ כישראל, וסופה להתעלות, שכן אמר
ישעיהו הנביא וכו', ועוד יש המשך במדרש, העתקנו לשונו בדף המצורף, כי לשון
חכמים מרפא.

ובאמת כאשר מתבוננים בתולדות עם ישראל, הרי מתחלת יצירתם הם היו בשפל מכל העמים, הנה כאשר יעקב אבינו ירד למצרים בשבעים נפש, כבר היו אלופי אדום עם רב, וכמו שמפורש בתורה על שמונה מלכים שמלכו באדום לפני מלך מלך לבני ישראל, וכן בני ישמעאל ומואב עמון, וכן כתוב בתורה כי אתם המעט מכל העמים.

וכן העינינו במצרים כ"כ הרבה שנים לא היה כדבר הזה לשום אומה בעולם, אמנם היו עמים שנתונים למס למלך אחר, אבל במצב כזה של וימררו את חייהם בעבודה קשה, למען ענותו בסבלותם, וכל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ושנים רבות כ"כ, לא ה' מעולם, וכולנו יודעים שהעינינו הזה הביא אותנו להיות העם הנבחר, ולקחתי אתכם לי לעם, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים, בני בכורי ישראל, עד שהביאנו להר סיני וירד עליו באש ואמר אנכי ד' אלקיך, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, והייתם לי סגולה מכל העמים, זה היה באמצע האלף השלישי מבריאת העולם, ולא ארכו הימים ושוב בני ישראל נופלים וקמים, דור המדבר, דור השופטים, בנין בית ראשון וגלות בבל, בית שני וגלות אדום, וכמעט עברו אלפיים שנה מחורבן בית שני, וכמו שראינו את הגאולה ממצרים ברוב המכות והנסים אשר נקם ד' את נקמתנו והתעלל במצרים, כך אנו מאמינים בגאולה העתידה שהיא הכרחית, שנראה את הנסים והנקמות הישועות והנחמות, מצבינו בעולם לא שונה מאבותינו, וכמו כן ההבטחה לישועתנו הקרובה להגלות, עד שאמרו חז"ל שהנסים של מצרים לעומת הנסים של ימות המשיח יהיו כאין וכאפס, עד שיזכירו אותם רק כטפלים לנסים שנזכה לראות במהרה.

איתא במדרש על הפסוק בפרוך רשעים כמו עשב, אימתי שאתה רואה את הרשעים פורחים כמו עשב לכסות את פני כל הארץ, צפה לימות המשיח, שלא הרבה אותם הקב"ה אלא לאבדם מן העוה"ז ומן העוה"ב, שנאמר להשמדם עדי עד, שבהתקרב הגאולה השלמה וסוף התיקונים, מסייעים את הצדיקים להשלים תיקונם כדי לזכות לעוה"ב, והרשעים נוטלים שכר מעשיהם הטובים לאבדם ולהשמדם עדי עד, וכך אמר מרן החזו"א זללה"ה שהמדינה זו לא אתחלתא דגאולה, אלא סוף הגלות שהוא הקשה ביותר, כמו סוף הלילה שהוא תגבורת החושך, כמו שמפרשים עלות השחר השחרות של החושך, כי הגלות אצל יהודים רודפי הדת ומחטיאי הרבים הוא הנסיון הקשה ביותר, כי היצר מתגבר כאשר אין את ההפרדה המושרשת בין ישראל

לעמים, ואמנם לא ה' מצב כזה בישראל מאז שהיינו לעם, ומוזכר בדניאל ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו.

וכמו במצרים בזכות וימררו את חייהם זכו להקדים את הגאולה, ואלמלי היסורים שלהם הרי הדור ההוא ודאי ה' נשאר במצרים, ועוד כמה דורות אחרים, כך בדורנו בזכות היסורים הגאולה מתקרבת, ואשריכם שזכיתם להזדכך ולהטהר, וגם לקרב את הגאולה, ועל אחת כמה וכמה טובה זכות כפולה ומכופלת כאשר מקבלים את הכל באהבה ובהבנה, שמונעים בזה צער השכינה שמצטערת עמכם מאוד, כמו שכתוב קלני מראשי קלני מזרועי.

הנחמה נמצאת בתוך דברי העונש

ראיתי בספר הזוהר מדרש יפה שרואים בו איך הרחמים מוסתרים בתוך הדברים הכי קשים, וממנו נלמד שיש דברים שנראים כ"כ קשים, ובאמת הם רחמים גדולים, ולכן תרגמתי תוכן המאמר והעתקתיו כאן.

איתא בזוהר חדש פ' כי תבא שבזמן שר"ש התחבא במערה נשאלה שאלה בבית המדרש למה בברכות וקללות שבחומש ויקרא שהם כנגד חורבן בית ראשון, יש בסוף הבטחות לגאולה וזכרתי את בריתי יעקוב וגו' ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו', ובקללות שבחומש דברים שהם כנגד חורבן בית שני אין שום סיום של הבטחה בגאולה ולא נחמה כלל, ולא ידעו ליישב, קם ר' יהודה בר' אילעאי ואמר חבל על החסרון של בר יוחאי, שלא יודעים היכן הוא ומי שיודע אסור לו לגלות, שהוא בודאי היה יודע ליישב את הענין.

ביום אחד בבוקר קם ר' יוסי ב"ר יהודה וראה הרבה עופות עפים ויונה אחת הולכת אחריהם, קם על רגליו וקרא יונה יונה את נאמנת בשליחותך מימי המבול ששלח אותך נח מהתיבה, ועם ישראל נמשלו ליונה, לך מתאים ונאה, לכי ועשי עבורי שליחות אחת לבר יוחאי במקום שהוא מתחבא שם.

הסתובבה היונה ובאה ונעמדה לפני ריב"י, כתב פתקה אחת, ואמר מה שאמר, וקמה היונה ולקחה בפיה את הפתק והלכה לפני ר"ש והניחה לו את הפתקא על כנפיה, הסתכל ר"ש בפתקה ההיא ובכה הוא ור' אליעזר בנו, ואמר אני בוכה על שאנחנו מובדלים מן החברים, ובוכה על דברים אלו שלא נתגלה להם.

בינתיים הגיע אליהם אליהו הנביא, ואמר הוזמנתי מן השמים לשליחות אחרת, והחזירו אותי מן השליחות ההיא ושלח אותי הקב"ה להשקיט את דמעותיך, והסביר אליהו הנביא שבגלות אחרונה של בית שני חטאו בהרבה ענינים ולא נתגלה עונם ולכן לא נתגלה הקץ שלהם, ולא כתוב בהם הבטחות ונחמות.

בינתיים עבר רוח אחד והפסיק ביניהם ועלה אליהו בתוך גלגל של אש ונשאר ר"ש ובכה ונרדם על פתח המערה, ובינתיים הגיע אליהו ואמר קום ר"ש התעורר משנתך אשרי חלקך שהקב"ה חפץ ביקרך, כל ההבטחות ונחמות של ישראל כתובים בקללות האלו.

כמו המלך שאוהב את בנו ואע"פ שקללו והכהו רחמי מעיו עליו, כאשר מראה כעס חזק, אז רחמיו מתרבים עליו, כך הקב"ה אע"פ שקלל דבריו נאמרו ברחמים, נראים בגלוי קללות אבל הם באמת טובות רבות, ודוקא הקללות האחרונות נאמרו ברחמים, ולא צריכין נחמה, ואלו שבחומש ויקרא הם היו בדין תקיף, ולכן הוצרכו לנחמות בסוף.

ממשיך אליהו הנביא להסביר לר' שמעון, הנה הקללה הקשה מכולם שכוללת הרבה דברים נוספים זה מה שכתוב גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ד' עליך עד השמדך, אבל באמת יש כאן הבטחות של האב לבנו באהבה גדולה, "יעלה" לא כתוב, אלא "יעלם" לשון העלמה והסתרה שהקב"ה יעלים ויכבוש אותם, שלא יצאו החוצה ויהיו כבושים ומכוסים במקומם, עד מתי? עד השמדך עד שעם ישראל ישמד מן העולם עד אז הם יהיו כבושים בעומק חוריהם ומכוסים, פירושו של דבר שהם יהיו כבושים שם לעולם, כי הרי הקב"ה נשבע שלא יכלה את בני ישראל וכשם שהם לא יכלו לעולם ולעולמי עולמים, כך המזיקים והנגעים והמחלות האלו לא יצאו ממקומם לעולם.

עוד בסוף הפרשה והשיבך ד' מצרים באניות בדרך אשר אמרתי לך לא תוסיף לראותה והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה, גם כאן יש הבטחות

ונחמות שעתיד הקב"ה לעשות לישראל נסים כמו שעשה במצרים, וזהו "השיבך ד' מצרים" כמו שכתוב בנבואת מיכה הנביא כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ב"אניות" מלשון "עניות, עד שתכלה פרוטה מן הכיס, ועתידין הגוים מכל העולם לבא על ישראל באניות דרך הים שחושבים לאבדם מן העולם, וכולם יטבעו בים כמו ביציאת מצרים, וזהו שכתוב בישיעה פרק מ"ג באניות רנתם, שתהא רינה ושירה כמו ביציאת מצרים.

ועוד ממשיך והתמכרתם שם לא כתוב ונמכרתם כי באמת לא תמכרו, אלא תחשבו ותפחדו כך.

לבסוף שאל ר"ש היכן רמוז קץ הגאולה, אמר לו תחפש במקום הגרוע מכולם, ושם זה כתוב חיפש ומצא בפסוק "והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיך", וממשיך מילים סתומות בענין. כדי להסתיר קץ הגאולה.

לפנות ערב כתב פתקא ושם בפי היונה והיא הלכה לר"י שעמד במקומו וחיכה ליונה שתחזור, כיון שראה אותה אמר יונה כמה את נאמנת מכל עוף השמים, קרא עליה את הפסוק שכתוב בנח ותבא אליו היונה "לעת ערב" והנה עלה זית טרף בפיה, נטל את הפתקא ונכנס אל החברים והראה להם וסיפר להם את המעשה תמחו כולם ור' יהודה בכה ואמר למרות שאנחנו לא יודעים את מקומו של ר' שמעון, אנחנו מתעוררים ממנו ולומדים ממנו, אשרי חלקו וזכה נפשו של רשב"י שהקב"ה עושה עמו נסים והוא גוזר והקב"ה מקיים כו', עד כאן דברי הזוהר.

למדנו מכאן שלפעמים הנחמה נמצאת בתוך דברי העונש, חבויה שם בהסתר פנים, אבל באמת הם דברי נחמה שנמסרו באופן שמעורר את האדם לתשובה, וכן היסורים עצמם בתוכם חבויה הנחמה, שהם בעצמם באו לרפאות ולהיטיב ולא לעונש, וכן מבואר בזוה"ק על הפסוק ואתה אל תירא עבדי יעקב כי אתך אני ויסרתך למשפט, והיה ראוי לכתוב "ב"משפט, למה כתוב "ל"משפט, ומסביר הזוהר שהכונה שאני מכין את היסורים לישראל לקראת המשפט הגדול, כאשר יגיע השר של עשו הוא השטן ומלאך המות עם הרבה כתבים של עבירות שעשו בני ישראל, ויתבע את עונשם, הקב"ה מוציא כנגדם כתבים של היסורים שסבלו בני ישראל על כל חטא ועון בלי וויתורים, ובזה נמחים כל העוונות, ואז תשש כחו וגבורתו של ס"מ שרו של עשו, ואינו יכול להרע להם, ועי"ז הוא יתבטל לגמרי מן העולם, הוא וכל חיילותיו

וכל העמים, וע"ז נאמר בלע המות לנצח, שיעלם ענין מות מן העולם, ומחה ד' אלקים דמעה מעל כל פנים, וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ד' דבר, ישעיה פכ"ה פ"ח, וזהו הכתוב ואתה אל תירא עבדי יעקב כי אעשה כלה בכל הגוים אשר הדחתך שמה, ואותך לא אעשה כלה ויסרתך למשפט ונקה לא אנקך, ואיתא במדרש דברים פ"ג ס"ד כל מה שישראל אוכלים בעוה"ז בכח היסורים שהם באים עליהם, אבל שכרן צרור ומשומר לעוה"ב, אשריכם בעלי היסורים שהנכם מובטחים לעתיד לבא למשפט הגדול ולימות המשיח.

מה שיש ללמוד מאיוב

בזמן איוב שהוא היה מחסידי אומות העולם, אמר הקב"ה בלבו שהוא יתן לשטן לטפל באיוב, כדי שלא יהי' פנוי לקטרג על בני", ואמר לשטן בראש השנה השמות לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בכל הארץ איש תם וישר וירא אלקים.

ויען השטן ויאמר החנם ירא איוב אלקים, הרי אתה השפעת לו כל טוב בבנים ובעושר והצלחה בכל, אבל המבחן הוא אם תקח את עושרו ובניו, אם גם אז יהיה נאמן ועובד אלקים.

השטן קיבל רשות והגיעו אויבים ולקחו את כל רכושו בצאן ובבקר ובגמלים, אח"כ נפל הבית על כל בניו ובנותיו ומתו, אמר איוב ערום באתי לעולם וערום אשוב ממנו, ד' נתן וד' לקח יהי שם ד' מבורך.

אמר הקב"ה לשטן ראית שנשאר צדיק גם במצב הזה, השיב השטן כל זמן שהוא בריא בגופו הוא מודה, אבל המבחן כשיחלה בגופו, השטן קיבל רשות ופצע את איוב בכל אבריו הפנימיים פצעי מות, ועוד הוסיף לו שחין רע מכף רגלו ועד קדקדו.

איוב עדיין שותק ומקבל גזר דין שמים, אבל בלבו נכנס ספק אולי הקב"ה אינו משגיח על בני האדם, אמנם הכל בידו והוא מחיה את כולם, אבל מסר את הנהגת העולם למלאכים ולמזלות, וכאשר הגיעו חבריו התחיל לרמוז בדבריו מה שבלבו,

וכל זה בגלל הקושיא הגדולה על הנהגת הקב"ה עמו, כי הוא ידע בעצמו שהוא צדיק גמור, ואיך יתכן שיענש כ"כ בלי עון, חבריו לא קיבלו את הצטדקותו, ואמרו לו בטח יש לך עוונות נסתרים, וכעסו עליו על היותו כופר בהשגחת הקב"ה על כל אדם באופן פרטי, איוב התנצל שגם הוא לא חשב ככה מעולם, אבל כעת הוא מהרהר ככה, כי הוא בטוח בצדקותו.

הרמב"ן כותב שהקושיא הזו איך יתכן צדיק ורע לו ורשע וטוב לו, זה דבר שמכאיב הלבבות ומדאיב המחשבות, וממנו לבדו נמשכו רבים בכל הדורות לכפירה גמורה, בראותם בעולם משפט מעוקל, ויאמרו מדוע דרך פלוני ופלוני שהם רשעים מצליחה, ולמה פלוני ופלוני שנראים צדיקים אבדו, זה שורש המרי בכל המורדים מכל אומה ולשון, ומזה באו לשתי דעות, אחת אומרת שהקב"ה יודע ואינו משגיח לשמור עליהם, ואחת אומרת שאינו יודע כי אם ה' יודע ה' מתקן, וכבר ראו אלה שתי הכפירות דהיינו הכפירה בידיעה והכפירה בהשגחה במקומות רבים בדברי הנביאים.

ומסביר הרמב"ן שבדרך כלל היסורים הם על עוונות של הצדיקים, כדי שיהיו נקיים לגן עדן ולעוה"ב, וזה חסד גדול שאפי' אם יאבד השם מגופו של הצדיק בעוה"ז כל הטובה אשר נהיתה בעולם, ויהיה נדון בייסוריו של איוב כל ימיו, [ייסורי איוב היו בסך הכל רק י"ב חודשים, ואח"כ חזרו לו כל הטובות], הרי זה טוב לו יותר מאשר יענש בנפשו, להיות נדון בעולם הנשמות בייסורי גיהנום, או שיפסיד שבגלל חטאו יגרע מנפשו מעט ממעלתו בעולם הנשמות ודיבוקה בזיו העליון עוולם הבא, כי הטובה בעולם הנשמות היא הטובה במאמר מוחלט, אשר אין לה ערך ודמיון בדבר גשמי לעולם, וכן הדין נותן להקל מן הצדיק העונש שיהיה בדבר הגרוע והוא הגוף, ובזמן הפחות והוא העוה"ז, ויקבל הגמול בעוה"ב בדבר הנכבד ובעת הטוב, ועוד האריך בהקדמה לספר איוב.

אבל איוב היה יוצא מן הכלל שהוא באמת ה' צדיק גמור, ולא הגיע לו עונש כזה, והרמב"ן לא רצה לגלות מה הסיבה, וכתב שהענין סוד גדול מסודות התורה, ולא ישיגם דעת חושב, שא"א להגיע לזה ע"י השכל, רק מי שזוכה לשמוע את זה בקבלה מפי מלמד איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה מפי הגבורה יתברך, והמקובלים שאחריו ביארו שענינו בסוד גלגול הנשמות וכן הוא בזהר, וגם אחרי הידיעה הזו בשם גלגול, לא נחשוב שאנחנו מבינים מה זה, אבל למדנו מזה שגם כשאין שום

תירוץ יש לדברים הסבר, וכשאיוב שמע זאת חזר בו והודה שטעה וכמבואר כ"ז בספר איוב.

למצות את ההצלה שביסורים

כתיב אשרי הגבר אשר תיסרנו וגו' ופי' חז"ל אשרי הגבר שסובל יסורים בטרחתו לעמל התורה, לפי שעל יסורים אלו מקבל שכר כעושה מצוה, ומועיל לו לכפר עוונותיו כמו יסורים שמגיעים לו בע"כ, ואומרים בשם החפץ חיים על הפסוק אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ד' לאורך ימים, שדוד המלך ע"ה מבקש שהרדיפות שיהיו לו יבואו מהטוב והחסד שעשה, ובזכות זה יזכה לישב בבית ד' לאורך ימים, ומסופר על תלמידי הגר"א כששמעו ממנו חומר דיני גיהנם חלשה דעתם מאד, ואמר להם נחמה אחת יש לי עבורכם שהיסורים בעוה"ז מצילים הרבה מהדינים, ואמר שכשם שהשמש נראית כהולכת מעט לעיני המביט עליה מכאן, ובאמת מהלכת פרסאות רבות בכל רגע, כן הדבר ביסורים שאף מה שנראה כאן משהו, הרי בשמים זה משפיע הרבה, וכל שכן יסורי עלבון וכיסופא שהם המועילים יותר מיסורי הגוף כמ"ש הגר"ח מואלז'ין שעוה"ב הוא רוחני ושם משפיעים דברים רוחניים כבוד מנקה מהזכויות ובזיון מנקה מהעבירות, ואמו"ר זללה"ה היה רגיל לומר שהוא שמח בבזיונות בעוה"ז יותר מכל היסורים, שזה מוריד הרבה מכלימת העוה"ב, וביד האדם להתגבר ע"ז בהתבוננות, וזה לא יפריע לו בתורה ועבודה, אבל יסורי הגוף מורידים פחות ומפריעים יותר, והמשילו חז"ל בושא לרציחה, א"כ אדם שסובל בושא הרי מכפר לו כל שעה כמיתה, ואשרי חלקו, ובאמת בהתבוננות אין כאן מקום לבושא אמיתי, אלא שרגש האדם אינו שולט בעצמו להרגיש לפי השכל, כמו אדם שהחליק באונס ברחוב שמרגיש אי נעימות ממצבו, אע"פ שבהתבוננות אין לו חטא ואשמה להתבייש ממנה.

והנה רוב בני"א הישרים בוטחים בד' בתחלה ומתפללים ומצפים לישועה, אבל כאשר המיצר מתקרב ממהרים להתיאש, כמ"ש הרמב"ן בפ' בשלח על הפסוקים

והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ד', ואח"כ כשראו שלא נתקבלה תפלתם ועדיין מצרים נוסע אחריהם הכניסו שאור בעיסה הוא היצר הרע והתחילו להרהר אחר משה ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים וגו' וכן כתוב בתהלים ויורו על ים בים סוף, ויש לזכור שאת ההחלטה עד כאן ד' יכול ורוצה להושיע, ועכשיו שהגענו למיצר הסופי נראה שאינו רוצה להושיע, זהו הגורם הגדול שעושה האדם לעצמו, וכבר התבונן האדם בכל הישועות שנתקיים בנו תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם, ואחז"ל עד דכדוכה של נפש, ואדרבה כל שהמיצר קרוב הישועה קרובה יותר.

והנה בזכות היסורים שהאדם נטהר מחטאיו, ונפשו ולבו קרובים יותר אל ד', יכול האדם להגיע לדרגות גדולות בתורה ויר"ש, ואמרו על הפסוק ואת דכה ושפל רוח אתי דכה שהוא שוכן בצל השכינה, וכל אשר יבקש יקבל, ולבו קרוב להפתח בתורה, ותפלתו בהכנעה שהיא ככל הקרבנות כדכתיב, זבחי א' רוח נשברה, לב נשבר ונדכה א' לא תבזה, ולכן היצר הרע משקיע כל כוחו וטענותיו להפוך את הרכוש הגדול הזה להפסד בדכאון ויאוש וכיו"ב ואשרי מי שיודע לנצל הזדמנות זו לעלייה אמיתית ועבודה נכונה, ויכול להספיק במצב הזה מה שלא יוכל החכם להגיע בשנים רבות, והנני בברכה שתזכה להחלץ מן המיצר במהרה לשמחת עולם, וגם תזכה בינתיים לעלייה נכונה בכל המעלות הנ"ל כעתירת המשתתף בצערך.

כשמתבוננים על מהלך העולם מתחזקים להתמודד עם היסורים

כולם יודעים היום שחנוכה זה הנצחון של עם ישראל, ושכל הסבל היה לטובה, כי כאן זה הפרוזדור העולם החולף, והכל מוביל לשמחה הגדולה של גן עדן והעולם הבא שהוא לנצח נצחים, כולנו מאמינים בכל זה, אלא שכל אחד לפי מדרגתו זוכה להשליט את האמונה על המעשים והמחשבות, כמה יצטער האדם על כל כתם או מום שישאר בו לנצח נצחים, שיכול היה לתקנו בצער של העולם החולף.

כשמתבוננים על מהלך העולם בפרט כשהוא מגיע לקיצו מתחזקים להתמודד עם היסורים שמטרתם להטיב לאדם, עוד קצת וכבר רואים את הגאולה, ואחז"ל במדרש דברים פ"ג כל מה שישראל אוכלים בעוה"ז זה בכח היסורים שהם באים עליהם, אבל שכרם צרור ומשומר לעתיד לבא שנאמר ושמר ד' אלקיך לך את הברית ואת החסד, עברנו את גלות מצרים עברנו את גלות בבל עברנו את גלות יוון, עכשיו הגיע העת לגאולה השלמה מגלות אדום, אשר הנסים שיהיו בה יהיו הרבה יותר גדולים מיציאת מצרים.

הפגעים של האדם הפרטי לא ישנו את האמת

ספר איוב נתחבר ע"י הנביאים בסיפור על אדם שה' צדיק ועשיר ופתאום נהפך עליו הגלגל והפסיד את רכושו ובניו ובנותיו וסבל יסורים קשים, ורצה להוכיח מזה שהקב"ה אינו משגיח על העולם, ומניח אותו למקרים, והתווכחו אתו חבריו, ובסוף הודה והתוודה שטעה, והקב"ה בעצמו דיבר אתו והראה לו את השגחתו הפרטית בכל הבריאה כולה.

הרמב"ן כותב שהמציאות שיש צדיק ורע לו ורשע וטוב לו גרמה לרבים לפרוק עול מלכות שמים, ועל ענין זה נתחבר הספר איוב, להודיע שיש ענינים נסתרים בהנהגת העולם והכל בהשגחה, ולא ילך לאיבוד שום זכות של האדם, והכל בצדק וביושר, גם אם הדברים לא מובנים למראית העין, והאדם יודע בעצמו שכאשר ה' לו טוב, השכיל לראות השגחה פרטית וסייעתא דשמיא, אבל כשלא טוב לו הוא שוכח, והיצר הרע מנצל את חולשתו וצעריו, ומציע לו פתרונות משלו, וכך אמר איוב על עצמו שהרעיונות האלו הגיעו לו רק מצרותיו.

מן האמור נלמד שהפגעים של האדם הפרטי, לא ישנו את האמת, וגם אם האדם יעזוב את האמת, היא תשאר במקומה, יש להתחזק באמונה ובתקוה לעתיד, ולא להסיק מסקנות מהמציאות הכואבת, רבים עזבו את האמונה בזמנים הקשים, ובכל הדורות באה הגאולה בסוף, כאשר אנחנו רואים את קיום עם ישראל ותורתו ושמירת מצוותיו למרות כל הרדיפות.

ואמר הגר"א זללה"ה יש עוד תשוקה אשר אין בכח איש לצייר ולשער חזקה וגדולה... ואז גודל תשוקתו שיתנו לו רשות לחזור לביתו לעסוק בתורה ועבודה כל ימי חייו... והצער הזה קשה לו מכל יסורי גיהנום... ואם יהיה לאדם בעוה"ז אחד מאלף אלפים חלק מהצער שיש לו שם בעוה"ב, היה מוכרח למות מחמת שלא הי יכול לסבול גודל הצער...

ובכתבי ר' זונדל מסלנט אמו של הגר"א באה אחרי מותה להגר"א והוכיחתו על שהיה מתאבל יותר מדאי על בנים שמתו, אמרה האדם צריך להיות שש ושמה על שעדיין עודנו בחיים חיותו ויכול לתקן, בי עונשי הגיהנום גדול עד מאד בלי רחמנות כלל, עכ"ל.

וככל שהאדם מתגבר על רגשותיו הטבעיות, ומתנשא לראות הדברים באור האמת, כן יגדל שכרו, ויש להשתדל לעשות אורה נעימה בבית לקטנים ולגדולים, וזה מצוה גדולה ומתן שכרה בצדה. (מכתבי התעוררות)

ולב רצוי ושמח נקל לנהל באורח חיים למשכיל, וחלילה לגרום עצבת רוח שהוא היסוד של היצר להתעות את האדם מן המסלה, הדיבור ראוי להיות מרגין לב ומשמח ונוטה אל הנעימות ורגשי החיים כראוי להמשיך לב נעורים בעבותות אהבה. (חזו"א).

היצר מנסה להראות את יסורי הקירבה כריחוק

מצבן לצינים בעיני השטן, ומשתדל להפריען בכל צורה שהיא, וממנו תלמד גודל החשיבות של התורה שלך, וההשפעה שמעלה את הסובבים אותך, ובמקום לראות יסורי ההפרעות כסייעתא דשמיא להדק את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, ואשרי הגבר אשר תיסרנו... ומתורתך תלמדנו, כי את אשר יאהב ד' יוכיח, הרי הוא מנסה להפוך הקערה על פיה לחשוב היסורים כריחוק, כמו שהתינוק שבבית הספר חושב שאביו מכהו לשנאתו, וכאשר יגדל ידע ויבין שלאביו קשה יותר ההכאה מלבנו, כי לבן זה יסורי גוף לשעה, ולאב זה יסורי נפש, ועאכו"כ באהבת ד' את עמו, שאפי'

בשעה שהרשע מצטער שכינה מצטערת כדתנן בסנהדרין גודל הצער שאומרת קלני מראשי קלני מזרועי.

חזק ואמץ בתורה כמקדם, ואחת בצער ממאה שלא בצער, א"כ הנך כלומד כל יום כמה מאות דפים.

כיצד להתנהג עם היסורים

ללמוד מהיסורים רק את מה שכבר ידוע

אין למידין מן היסורים מהו רצון השם, אבל היסורים עוזרים לאדם להיות נכנע וממילא ישים לב לדברים הידועים לו, רק שלא חשב שהוא צריך לתקן בזה דבר, כי זה טבע האדם שהוא מבטל מהר הערת האיש המסכן זה יצר הטוב, ומיישב ענינו במחי יד, אבל כאשר הוא נכנע ושפל בלבו, הוא שומע יותר, נמצא שהיסורים באין רק לגלות את הידוע, ולא לחדש סימנים דסימנים כאלו לאו דאורייתא ודרך השטן להטות הלב כאילו שראוי "לתקן" דוקא את הדברים טובים שעושים, ולהמנע מלעשותם.

להביע דברי ביטחון ונחמה גם אם אין עומדים בדרגה

כשהאדם מביע בפיו דברי בטחון ושמחה, יש לו זכות של מעשים טובים, ואע"פ שבלבו אינו עומד כעת בדרגה הזו, ואומר בפיו מה שמאמין ולא מה שמרגיש, אעפ"כ זה בגדר דברים שבלב והדברים שבפיו נחשבים כמעשה טוב, והמעשים והזכויות משפיעים על המחשבה שבאמת יגיעו לדרגה זו.

המבחן הגדול הוא לבעלי היסורים, שגם עם רצון טוב, צריך כוחות הנפש והגוף, שיהא אפשר להתמודד עם המציאות, ובזכות ההתגברות להביע דברי בטחון ושמחה ולקבל הכל באהבה, זוכים לסייעתא דשמיא, והרי ידעתם שכל המתנות הטובות ניתנו לישראל לזכות בהם רק ע"י יסורים, כמו שכתוב אשרי הגבר אשר תיסרנו וגו'.

לשמוח ביסורים שכבר עברו

ונזכיר בזה פרט נוסף, הנה אף אם קשה לאדם לשמוח ביסורים בשעה שהם מכאיבין לו, אבל יכול לשמוח במה שכבר עבר עליו שזה מבטיח לו את דרך החיים לעוה"ב, ויכול להתבונן בקורות עם ישראל איך שבכל דור נתנסו גדולי ישראל ביסורים, ויתחזק מזה שהוא נמנה עם הצדיקים וגדולי הדורות, ואמרו בשם הגר"א שכמו שהשמש נראית לנו בשמים כמהלכת מעט והאמת שהיא נוסעת במהירות מופלגת מאות פרסאות, כן היסורים אפילו הקטנים כאן, הם פועלים למעלה הרבה, וכן הדין נותן שהרי כל תאוה של העוה"ז יש לה מחיר גדול, ועל כל התגברות מועטת יש שכר הרבה, וכן להיפך, הא למדת שכאן הכל ביוקר גדול, וכל צער קטן כאן יש לו מחיר גדול שם, וכל שכן יסורים גדולים שמעיקים כל הזמן שאין ערוך לשכר פעולתם.

התפילה - שלא נקבל טובה שתביא ח"ו לרעה

תנחומא פ' משפטים, "כשבנה שלמה בית המקדש עמד בתפילתו אמר רבון העולם אם יתפלל אדם על הממון בבית הזה ואתה יודע שמשחית בממונו אל תתן לו, ואם תראה שהעושר טוב לו תן לו, שנאמר ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה לבדך ידעת את לבב בני האדם, לפי שבעולם הזה הרשעים עשירים והם נתונים בשלוה, שהקב"ה משלם להם מיעוט מעשים טובים שבידם בעולם הזה שנאמר ומשלם לשונאיו אל פניו, וכתוב בפרוך רשעים כמו עשב, אבל לעתיד לבא הקב"ה פותח אוצרותיו לצדיקים עבדיו בגן עדן, והרשעים שאכלו את הריבית נושכין בשיניהם את בשרם ותוהין שנאמר הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו, ואומרים הלואי היינו פועלים וטוענים על כתפנו שנאמר טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל, והעניים עמו של הקב"ה שנאמר כי נחם ה' עמו וענייו ירחם".

מונעים צער השכינה

ובאמת בקבלת היסורים באהבה מונעים הרבה צער השכינה כדתנן, שאפי' על דמון של רשעים שנשפך הקב"ה מצטער, וכ"ש כשמייסר את בנו לטובתו והוא אינו מתייחס לזה באהבה, הרי הצער כפול גם נתינת היסורים וגם חוסר ההבנה שם לטובתו, אבל כאשר הוא מבין ומרגיש שהם לטובתו הרי זה עושה קשר נפשי מיוחד, וכלשון מרן זלה"ה חביבים יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, ומעלין אותו לעולם שכולו אור מורם מגטיות גופניות, וזה כל האדם, ואשרי חלקו, עכ"ל.

לזכור מי הוא האדון

בכל מקרה שמזדמן לאדם עליו לזכור מי האדון שלו, ובמי הוא מתנקם, יש בגמ' מעשה באחד שהיה פותר חלומות, ומקבל שקל אחד בשכר הפתרון, והגיע למלכות במדינה מסוימת, ובא אליו שומר בגדי המשי של המלך, ואמר לו חלמתי שתולעים אוכלים את האצבע שלי, א"ל תשלם שקל ואפתור לך, ולא הסכים לשלם, ולא פתר לו, אח"כ הגיע שחלם שתולעים אוכלים שתי אצבעות שלו, וא"ל כנ"ל, אח"כ הגיע שתולעים אכלו את כל היד שלו, א"ל בלי תשלום עכשיו כבר אין מה להציל, תולעים אכלו את כל בגדי המשי, אילו היה לך שכל והיית משלם לי את השקל בזמן היית מציל את רוב האוצר.

כאשר נודע הדבר למלך צוה להרוג את השומר על שלא שמר טוב, אמר השומר למה אתה הורג אותי תתבעו את הפותר חלומות שידע ולא סיפר, קראו לו ואמרו בשביל השקלים הבודדים שלך איבדת את אוצר המלך, למה המלך צריך להפסיד בגלל שיש לך עסק עם אדם שלא נוהג כשורה ולא משלם לך את השקלים, ולבסוף תלו אותו פותר החלומות במיתה משונה, והכל התחיל בשקלים שפתר לרבה פתרונות רעים בגלל שלא שילם לו על הפתרונות.

כך צריך כל אדם לחשוב כשיש לו טענות על פלוני ופלוגי, מי האדון ומי המפסיד מהעסק, יש לך טענות על המנהל אל תפסיד לתלמידים.

כולנו חיים בעירפול, יודעים את האמת ומתנהגים אחרת, כולנו מאמינים בהשגחה ובנסים, אבל אם היינו מרגישים את זה כדבר מוחשי הינו מרגישים אחרת, קשה לנו אורך הגלות.

מעלת בעלי היסורים

אחת בצער ממאה שלא בצער

עולם הפוך ראיתי, לך נדמה שאתה רחוק מחוץ לענינים, האמת שכעת הנך קרוב יותר ללבנו, כולנו מתענינים בשלומך ושל' תורתך, משתתפים בחבלי גלותך ומתפללים להצלחת.

כשאתה לומד כשלשים דף, הרי זה כאילו גמרת ש"ס, שהרי אמרו ז"ל אחת בצער ממאה שלא בצער, ועל חוסר חברה הרי כתב הגר"א שכל רגע שאדם חוסם פיו זוכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער, ובצאתך לגלות הרי חסמת פיך לעשרות אלפי רגעים.

החזו"א כותב שיסורים מהדקים את הקשר בין יצור ליוצרו ית', א"כ הרי אתה בזמנים אלו בשיא המעלות לתכלית כל הבריא, גם הפחד בדרכים מחזק את הקשר והבטחון ב.צור ישראל, תקדים תפלה קצרה שתנצל מפגע ומפחד, ולפי חוזק בטחונך בעת התפלה שאמנם יצילוך מפחד, תראה הצלחתך, תשנן משנה בתור ליווי כמו שאמרו בגמ' שהתורה לוית חן לראשך.

הקב"ה שוכן עם הנדכאים

אמרו חז"ל על הפסוק מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, שהקב"ה שוכן עם הנדכאים, כמו שרואים שהניח הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני וירד למטה, וכן נתגלה למשה רבינו ע"ה בסנה שהוא שיח נמוך, וכתב קרוב ד' לנשברי לב, ונס חנוכה מלמד ומוכיח ומעודד, שאתם הנדכאים בעלי היסורים הקרובים להקב"ה

והוא שוכן אצלכם להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, ואשרי חלקכם בעוה"ז, ועין לא ראתה לעוה"ב.

בעלי היסורים ממהרים קץ הגאולה

אמרו חז"ל כתובות קי"א א' שהקב"ה השביע את ישראל שלא ידחקו את הקץ, ופרש"י שלא ירבו בתחנונים על כך יותר מדאי, וזהו מה שכתוב השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, (שיר השירים פ"ב פ"ז), למדנו מכאן שישראל יכולים בכח תפלתם למהר את הקץ לפני זמנו, כמו שמצינו במצרים שכתוב ותעל שועתם אל הא' מן העבודה, והקב"ה החיש את הגאולה בחצי מהזמן הראוי, אך היות וכעת זה הזמן לקץ הסופי של תכלית העולם, לכן השביעם הקב"ה שלא ידחקו את הקץ קודם זמנו, כי יש דברים שצריכים להשלים את התיקון, ואם יעוררו רחמים תגיע הגאולה קודם זמנה, וכן מצינו בב"מ פ"ה ב' שאליהו הנביא סיפר לרבי שאינו מעמיד את האבות אברהם יצחק ויעקב להתפלל ביחד, שבכח תפלתם אפשר שיגרמו לכך שיבא המשיח מיד, וזה עדיין קודם זמנו, ועוד סיפר לו שיש דוגמתן בעוה"ז ר' חייא ובניו גזר רבי צום ושלח את ר' חייא ובניו להיות שליחי ציבור, וכאשר אמרו משיב הרוח נשב רוח מוריד הגשם ירד גשם, וכאשר באו לומר מחיה המתים רגש העולם ואמרו בשמים מי גילה את הסוד הזה בעולם כו' בא אליהו הנביא בדמות דוב של אש ונכנס לתוך בית הכנסת והפריע שלא יוכלו להמשיך להתפלל.

מן האמור למדנו גודל רחמיו של הקב"ה על עמו ישראל, כמו ילד שבוכה ומבקש מאמו דבר שאינו טוב עבורו, אבל מרוב רחמים נותנים לו, כי קשה לראות בצרתו, ולפי גודל ההפסד שיגרם לנו אם יבא קודם זמנו, הוצרך הקב"ה להשביע את בני ישראל שלא יעוררו את האהבה עד שתחפץ, ומזה נלמד גודל האהבה מה גדלו מעשיך ומאד עמקו מחשבותיך, וכן פירש אאמו"ר הכ"מ מה שאנחנו אומרים ומביא גואל לבני בניהם, שכל מה שנעשה בעולם זה כדי לקדם את הגאולה, שהצרות

והיסורים ממהרים את הגאולה בשלימותה, כמו שהיה במצרים בקושי השעבוד, וכן אמרו אם ראית דור שצרות רבות באות עליו חכה למשיח, כי זה הסימן לביאתו, והישועה קרובה לבא.

ושאלו בגמ' סנהדרין צ"ז ב' וכי מאחר שאנו מחכים לגאולה, והקב"ה ג"כ מחכה לגאול אותנו כמו שכתוב לכן יחכה ד' לחננכם, מי מעכב, ותירצו מדת הדין מעכבת, והמחכים מקבלים שכר על זה שהם מחכים שנאמר אשרי כל חוכי לו.

אשריהם של בעלי היסורים שהם הממהרים קץ הגאולה, ואשרי חלקם כאשר הם מקבלים זאת באהבה, ורואים כמה הקב"ה מצטער אתם ועושה זאת מתוך אהבה, כי את אשר יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, והמשיח בעצמו סובל יסורים גדולים למען ישראל, וכתב אאמו"ר הכ"מ שכל שהאדם מתגבר ומנהיג את הנהגת החיים במסלול הרגיל, מתוך התאמצות זכירת האמת כן ירבו זכויותיו לעתיד לבא, ומתן שכרו בצדו.

ולעתיד לבא יקבלו חלק בראש אלו שבזכות יסוריהם הגיע המשיח, ואלו שהשתדלו למנוע צער השכינה בזה שהתגברו על הצער בכח הבטחון והאמונה שהכל נעשה בידי בעל הרחמים באהבה ובחמלה לטובתם.

המבהן שלנו בקבלת יסורים

יצחק תבע יסורים אמר לפניו רבון כל העולמים אדם מת בלא יסורים מדת הדין מתוחה כנגדו, מתוך שאתה מביא עליו יסורים אין מדת הדין מתוחה כנגדו, א"ל הקב"ה חייך דבר טוב תבעת, וממך אני מתחיל, מתחלת הספר ועד כאן אין כתיב יסורים, וכיון שעמד יצחק נתן לו יסורים (מדרש רבה). ר"נ אומר חביבין יסורים שכשם שהקרבנות מרצין כך יסורים מרצין, בקרבנות מהו אומר ונרצה לו לכפר עליו ביסורים מהו אומר והם ירצו את עונם, ולא עוד אלא שהיסורים מרצין יותר מן הקרבנות כו'. (מדרש)

איתא במדרשים שאיוב היה צדיק גדול כדכתיב איש תם וישר וירא א' וסר מרע, ואם היה מקבל היסורים באהבה היו מחשיבים אותו כאברהם יצחק ויעקב, אך לא עמד במבחן וקיבל שכרו בעוה"ז.

המבחן שלנו בקבלת היסורים, הוא כמה מתקדמים עי"ז יותר, ובזה ישמח ד' במעשיו, שיהא לו נ"ר כנגד הצער של נתינת היסורים לאהוביו, ובאמת העמדת הדמות לנגד העינים בדיבור ובמעשים הוא ספר החינוך הטוב ביותר... ה' מגיב כך... ה' אומר לשותוק... ה' אומר ללמוד, ואשרי מי שיזכה ללכת בדרכיו, להתרגל להגיב לבנים ונכדים בנוסח זה, יש בזה תועלת ועילוי נשמה גדול, בשמחות ורוב נחת מכולם.

כל מי שסבל יתמה על עצמו לעתיד איך זכה למה שיזכה

מובא במדרש על כבודם של ישראל בצאתם ממצרים, ואיך שהקיפו אותם שבעה ענני כבוד, והשביעי מהלך לפנייהם ומיישב את ההרים והורג את הנחשים והעקרבים ושורף את הקוצים, וכל מלכי מזרח ומערב רואים אותם ואומרים מי זאת עולה מן המדבר, לשעבר היו משועבדים בטיט ובלבנים ונעשו במדבר לארבעה דגלים, משיבים ישראל אף אנו תמהים שנאמר לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב, ומובא שם סיפור על יוסטא החייט של צפורי שהגיע לקיסר ומצא חן בעיניו אמר לו הקיסר תשאל מה אתן לך, אמר לו תן לי להיות שר בעיר שלי, נתן לו המלך, והנה הוא הגיע לעירו, והרבה לא האמינו שזה השר הוא החייט, מצד אחד ה' דומה לו, מצד שני ה' הדבר פלא לחשוב שזה הוא, אמרו אלו לאלו נראה כאשר הוא עובר ברחוב שה' עוסק בתפירה אם הוא יעמוד להסתכל לכוון חנותו סימן שזה הוא, ואם לא סימן שזה אחר, ואמנם כאשר הגיע לשם נעמד להסתכל על מקומו הישן, מיד ראו כולם שזהו החייט ובאו אליו ואמר להם אתם תמהים עלי, ואני תמיה עלי יותר ממכם, איך הגעתי למדרגה זו, וקראו עליו הפסוק לא ידעתי נפשי שמתני מרכבות עמי נדיב, ויותר מזה יה' בקרוב בגאולה השלימה, ובפרט כל מי שסבל יסורים

שמקרבים את המשיח יתפלא על עצמו כענין שכתוב לא ידעתי נפשי שמתני, יה"ר
שנזכה במהרה לגאולה השלמה ונזכה לראות בנחמת ציון, כענין שכתוב שישו איתה
משוש כל המתאבלים עליה, אנכי אנכי הוא מנחמכם ובירושלים תנוחמו.

דרך ארץ כלפי מעלת בעלי יסורים

אחז"ל אחת בצער ממאה שלא בצער, על אחת כמה וכמה בעלי היסורים שעושים
הרבה במצב של יסורים, עין לא ראתה, וידוע מהגר"ח מואלז"ן ז"ל שיסורי הנפש
מועילים פי כמה מיסורי הגוף, וכל אחד יודע כמה אדם מוכן לסבול כדי למנוע ממנו
אי נעימות, וכמו שאחז"ל כשאדם נצרך לבריות כאילו נידון באש ובמים, ובכל מקום
הוזכרו יתומים ואלמנות כסמל של בעלי היסורים של הנפש והגוף יחד, ומרן החזון
איש אמר על עצמו שיש לו דרך ארץ לבעל יסורים, כלומר יראת כבוד לכבדם מפני
מעלתם הגדולה.

ועוד יותר גדולה זכותם כאשר מקבלים זאת באהבה, ומונעים צער השכינה, ובפרט
בימי שמחה שאז הצער מתחזק יותר, כמו שאמרו על מי שצם בשבת, כשכולם
אוכלים, שזה קורע גז"ד של שבעים שנה, (אלא שצריך לצום אח"כ לכפר על החטא
של ביטול עונג שבת, ד"ז נאמר בגמ' בזמנם על תענית חלום), וכ"ש כאן שהחסר
מורגש מאד, והצער מתעורר ומתחדש, והרי אם היו מגלים לנו את הטוב והחסד
שבה, כמו שנתגלה בימי אסתר, הרי היינו שמחים, וכ"ש שנקבל שכר כאשר נאמין
בדברי חז"ל שהכל רק טוב וחסד.

הכל בזכות האמונה

וארשתיך לי "באמונה", אתה מוצא שאין הגלויות מתכנסות אלא בשכר אמונה, וכן הוא אומר אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש "אמנה" [כאשר הגאולה תבא מלבנון ישיבו בני מראש ההר אמנה שיר שמחת הגאולה, והפסוק מבאר שזה בשכר האמונה], וגדולה האמונה לפני מי שאמר והיה העולם, שבשכר האמונה שהאמינו ישראל שרתה עליהם רוח הקדש ואמרו שירה, שנאמר ויאמינו בד' ובמשה עבדו אז ישיר משה ובני ישראל, וכן אתה מוצא שלא נגאלו אבותינו ממצרים אלא בזכות האמונה שנאמר ויאמן העם, וכן אתה מוצא שלא ירש אברהם אבינו העוה"ז והעולם הבא אלא בזכות אמונה שהאמין שנאמר והאמין בד', וכן הוא אומר אמונים נוצר ד' אלו שאומרים אמן באמונה אומר מחיה המתים ועדין לא ראו אלא לפי שעה ומאמינים שאני מחיה מתים, אומר גואל ישראל ועדיין לא נגאלו אלא לפי שעה וחזרו ונשתעבדו והם מאמינים שאני עתיד לגאול אותם, הוי אמונים נוצר ד', וכן הוא אומר ואהרן וחור תמכו בידי ויהי ידיו אמונה, מזכירין זכות אבות, ואומר זה השער לד' צדיקים יבואו בו, בבעלי אמנה מה הוא אומר פתחו שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים, השער הזה כל בעלי אמנה נכנסין בו, וכן הוא אומר טוב להודות לד' וגו' ואמונתך בלילות, וגו' כי שמחתי ד' בפעלך, מי גרם לנו לבא לידי שמחה זו אלא בשכר אמונה שהאמינו אבותינו בעוה"ז שכולו לילות, לכך נאמר להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות.

ישראל נמשלו לזית

שם בפרשת תצוה דימה ירמיהו הנביא ישראל לזית שנאמר זית רענן יפה פרי תואר קרא ד' שמך, ומפרש התם שהזית עובר הרבה תהליכים של חבטות ולחצים עד שמוציא שמנו, בתחלה מכים על הענפים והזיתים נופלים, כדכתיב כי תחבוט זיתך, ואח"כ חובטין אותו ונותנין אותו במטחן בבית הבד וטוחנים אותו ומקיפין אותו בחבלים ומניחים עליו אבנים, ואח"כ נותן את שמנו כך ישראל באים הגוים וחובטים

אותם ממקום למקום וחובשים אותם וכופתים אותם בקולרין, ומקיפין אותן טרסיוטין חיילות המלך, ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם.

גמול בעלי היסורים

רות ראתה את היהדות במצבה הקשה, יש רעב בארץ, והגולים אלימלך ושני בניו מתו, אבל הבינה שהיסורים הם של אהבה, ואמרה באשר תמותי אמות, ושם אקבר, עמך עמי וא-לקיך א-לקי, וכך כתוב במסכת גרים הרוצה להתגייר אין מקבלין אותו מיד, ואומרים לו מה לך להתגייר, והלא אתה רואה את האומה הזאת נמוכה וכפופה ושפלה מכל האומות, וחולאים ויסורים באים עליהם, וקוברים בנים ובני בנים, ואם מתאמץ ורוצה בכל זאת, אז מקבלים אותו, ואמנם בימי דוד ושלמה ובימי מלך המשיח, כאשר טוב לעם ישראל אין מקבלין את הגרים כלל, כי המבחן של האדם הוא ביסורים, ולמדנו מהלכה זו שכן נראה עם ישראל אלפים שנה ואעפ"כ הוא מתקיים יותר מכל האומות שחלפו ונעלמו.

כשמתבוננים במה שזכתה רות, עד שמוגדרת בפסוק בשם ה"אמא של המלכות", האריכה ימים עד מלכות שלמה המלך ע"ה, ודוד המלך ע"ה היה הנין של רות, וכמוה יראו בקרוב בעלי היסורים את הגמול והריוח שיש להם בשכר היסורים, ומזה יקבלו את הכח להתגבר על הסבל עוד קצת, עד הגאולה הקרובה מאד לבא, כמו שרואים שרות סבלה יסורי אלמנות ועניות, ליקטה שעורים בשדה אחרי הקוצרים, וקבלה הכל באהבה, והפכה לדמות וסמל לעם ישראל, וקוראים את מגילת רות כל שנה בחג השבועות, ללמד שהתורה נקנית ביסורים ועוני, ולהודיע מתן שכרם של גומלי חסדים.

בעלי היסורים זוכים במשפט

מי יוכל לזכות במשפט, אחרי שדרשו חז"ל שכל מצוותיו ותורותיו של האדם אינם מספיקות למה שמוציא מפיו, דהיינו שאם ישקלו זכויותיו לא יכריעו את הכף כנגד דברים בטלים שמוציא מפיו, אבל בעלי היסורים להם יש את היתרון לזכות בדין כיון שיסורים מכפרים, וידוע שבעוה"ז כל צער קטן מכפר, שאפי' הכניס ידו לכיס להוציא שלש פרוטות והוציא שתיים, ויש לו צער לחזור ולהכניס ידו לכיס פעם שניה, ג"ז בכלל יסורים, ואין זו גוזמה ח"ו, שהרי אמרו בגמ' שאם רצה להוציא שתי מטבעות והוציא שלש אין זה בגדר יסורים, מפני שבקלות מחזיר את המטבע המיותר, הרי ששיערו בדיוק מה נקרא יסורים, וא"כ בעלי היסורים הגדולים שהם יסורי הנפש, שהם מלואים את האדם בכל רגע, הרי הם יותר ממה שמוציא מפיו, כי הם נמצאים כל הזמן, בין בדיבור בין בשתיקה, ובודאי יזכו לכל טוב.

ובפרט כאשר מקבלים את היסורים באהבה ובהבנה, כמה נחת רוח יש להקב"ה מזה, שמלבד מה שמצטער האב בצרת בנו, קשה לו מאד כשהבן אינו מבין את זה, וחושב שהיסורים מכעס ושנאה, ושאינו לא מתחשב בו, אבל כמה נעים כשהבן יודע שהכל לטובתו, ומרגיש שהאבא מצטער אתו יחד, ועי"ז מתחזק הקשר מאד, ואמרו בזוה"ק שהנותן צדקה לעני עושה חסד עם הקב"ה בזה שממעט את תלוות העני כביכול על מדת הדין, וק"ר כשהעני או הסובל בעצמו מקבל הדברים בהבנה שדנים אותו לכף זכות בחן בחסד וברחמים.

תפילת בעלי היסורים

חזקו ואמצו כי קרובה הישועה לבא, ואז יראו כולם כמה אהבה וחסד היו ביסורים, איך שהכל לטובה לתכלית החיים לטוב האמיתי אשר עין לא ראתה וגו', כל תפלה, שלכם במיוחד, מתקבלת ועושה רושם גדול למעלה, וגם כשלא רואים הישועה הרי זכותה קיימת לדורותיכם ולכל ישראל, שהתפלה במקום קרבנות, ואם בָּלָק שהקריב

קרבנות לצורך עצמו לקלל את ישראל, זכה שיצאה ממנו רות אם דוד המלך ע"ה, ק"ו שכל תפלה של הקרובים להקב"ה מועילה ומשפיעה.

המקבלים יסורים באהבה

אהובים כבן שמניח דעת אביו

אמרו חז"ל כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסורים, ואמרו ששכינה שורה אצל המדוכאים דכתיב מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח, אתי דכא, ואמרו שלש מתנות טובות ניתנו לישראל ע"י יסורין תורה וארץ ישראל ועולם הבא.

אמרו חז"ל בשעה שאדם מצטער שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, יונתי תמתי מה התאומים הללו אם חשש אחד בראשו חברו מרגיש כן אמר הקב"ה עמו אנכי בצרה, וביאר הגר"ח מואלז'ין ז"ל שעיקר התפלה שאדם מתפלל להתרפאות מחליו ומיסוריו צריכה להיות כדי למנוע צער השכינה שמצטערת בצערו, כי איך יבקש שימנע ממנו תיקון נשמתו ביסורים, ואם מצטער בצער השכינה יתכפר לו עי"ז במקום היסורים, והמקבל יסורים באהבה ובהבנה גורם לשכינה שלא תצטער, ושכרו גדול מאד, ואין לשער ולהעריך גודל הצער של השכינה כביכול, כמו שנאמר מפי מרן הבית יוסף בליל חג השבועות שדיברה השכינה מפי גרונו אילו ידעתם אחד מאלף אלפים ורבי רבבות מהצער שאני שרויה בו, לא הי' ערב לחככם שום מאכל, ולא הייתם מסוגלים לשמוח כלל, והמסובלים ביסורים ובפרט האלמונות שמקבלות היסורים באהבה למנוע צער השכינה, אהובים וחביבים כבן שמניח דעת אביו בזה שמבין כמה מצטער אביו בצערו ועושה הכל לטובתו, וכתוב כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות וגו' והביאותים אל הר קדשי ושמחתים בבית תפלתי.

מעלת היסורים

בזכות הדמעות

בעה"י

כתב החיד"א בספר מורה באצבע בשם הזוהר שכל עניני העולם תלויין בתשובה ובתפלה שאדם מתפלל לפני הקב"ה, וכל שכן מי שמוריד דמעות בתפלתו, שאין לך שער שלא נכנסין שם הדמעות ההם, ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה, ותאמר מילדי העברים זה, ראתה שהוא מבני ישראל שנכנעים לפני הקב"ה ומתחננים וחוזרים בתשובה, והנה נער בוכה ותחמול עליו התעוררו עליו ברחמים והתבטלו כל הגזירות.

וזהו מה שכתוב לעתיד לבא בבכי יבואו ובתחנונים אובילים, בזכות הבכי של אם הילד, וכל הישועה והפורקן של ישראל תלוי בבכי, עד שיגמרו ויתכלו הדמעות שבכה עשו לפני אביו ובגלל הדמעות אלו ירדו ישראל בגלות, וכאשר יגמרו הדמעות האלו ע"י הדמעות של הבכי של בני ישראל יצאו מהגלות, וזהו שכתוב בבכי יבואו ובתחנונים אובילים.

ובכן יה"ר שנזכה במהרה לגאולה השלמה ונהיה שלמים וראויין לקבל פני משיח צדקנו בברכת בשורות טובות לשמחת עולם.

היסורים מקיימים אותנו

החפץ חיים היה אומר שכל מאורעות עם ישראל נלמדים בספר בראשית, אנחנו רואים את יסורי האבות תקותם ותפלתם בטחונם ותשועתם, וזכותם היא שעומדת לנו בכל הדורות וזוכר חסדי אבות, כל מעשיהם מעלים זכות ורצון לרחם עלינו, כאילו הם נעשים כעת כי אין שכחה לפני כסא כבודך ועקדת יצחק לזרעו היום

ברחמים תזכור, מתבוננים ורואים שבזכות היסורים אנחנו קיימים ועומדים בפתח שערי הגאולה, וכל זה רק הפרוזדור, וחיי הנצח שלנו נקבעים בימי שנותנו בכח המעשים הטובים והיסורים, כמו שמעשה אבות מקיים אותנו עד לששת אלפים שנות העולם, כך היסורים שלנו מקיימים אותנו לעד ולנצח נצחים, היסורים אינם באים בתור עונש אלא תרופה ועזר להטהר ולהתקן, ואמנם יש תרופות שקשה לבלוע אותן מפני המרירות, אבל צריך לזכור שהם ניתנים בתור תרופה ולא בתור עונש, גם ליצחק אבינו כהו עיניו מדמעות הלמאכים בעקדה, וג"ז הי' לטובה שיקבל יעקב את הברכות, זכינו לתחית המתים והשאריות של החולשה גם הם לטובה, לצחצח את הנצח נצחים כאשר ראינו במעשה אבות, יש להתחזק ולהאמין כי הכל לטובה, אין מקום לשום מחשבות, רק האמת האמיתית כי את אשר יאהב ד' יוכיח, אין להשקיע במחשבות כאילו הדבר תלוי בידי אדם להתגבר, או רגשי אשמה וכיו"ב, יש לזכור רק את האמת האחת היחידה ומכח זה להתחזק לקראת הישועה הקרובה.

מתוך אהבתו לישראל מקלו תמיד בידו להנהיגם

איתא בזוהר פ' בחוקתי ר' יוסי פתח מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שרוצה להוכיחם ולהנהיגם בדרך הישרה, כאב האוהב את בנו ומתוך אהבתו אליו, אוהז תמיד מקלו בידו כדי להנהיגו בדרך הישרה שלא יסור ימין ושמאל, זהו שכתוב כי את יאהב ד' יוכיח וכאב את בן ירצה, ומי שאין הקב"ה אוהב ולא עוד אלא ששונאו מסלק ממנו את מקלו שאינו מוכיחו, כתוב אהבתי אתכם אמר ד' וגו' מתוך אהבתו לישראל מקלו בידו תמיד להנהיגם, ואת עשיו שנאתי לפיכך סילקתי ממנו מקלי וסילקתי ממנו את התוכחה, כדי שלא אתן לו חלקו בקדושת, שנוא נפשי הוא, אבל אתם אהבתי אתכם, ולפיכך מוסר ד' בני אל תמאס ואל תקוץ בהוכחתו מה הפירוש ואל תקוץ אל תמאסו בתוכחה כמו מי שבורח מבין הקוצים, דברי התוכחה הם בקוצים הנתחבים בגופו, ע"כ תו"ד הזוהר.

כתב האבן עזרא ריקי מוח אמרו כי הקללות רבות מהברכות ולא אמרו אמת, רק נאמרו הברכות כלל, ונאמרו בקללות פרטים ליראו להפחיד השומעים, והמסתכל היטיב יתברר לו דברי, עכ"ד, וכונתו שמי שבריא אין לו שחפת וקדחת ודלקת, וא"צ לבאר בריא מאיזה מחלה, אבל בקללות מסבירים האפשרויות כדי לעורר הלבבות, כמו בתפלת ונתנה תוקף מי במים מי באש כו', יה"ר שנתבשר בקרוב בשורות טובות ישועות ונחמות כסיום הפרשה וזכרתי להם ברית ראשונים וגו'.

לשמונה בסבל' שנגרם ע"י אחרים

דלף טורד ביום סגריר מוזכר כמשל לדבר שמציק מאד, כל ימי עני רעים, מפרשת הגמ' כי ממטר גגים לגגו משאר הגגות יורד השטף על הגג שלו, וכיון שהגג שלו רעוע מאחרים, הרי מתמלא ביתו במים.

איתא בגמ' שיום הגשם קשה כיום הדין, ואלמלי שהעולם צריך גשם, היו החכמים מתפללים לבטל את הגשם מן העולם, כי זה צרה גדולה, הכל ה' בוצ' הכל תקוע, גם בדרך כלל הדרכים לא היו מרוצפים.

כל זה כשהאדם סובל מעצמו, אבל כאשר זה מגיע מעוול של השני, הר"ז מפוצץ ובלתי נסבל, החזו"א מביא את הגמ' על מדת הענוה שאחד ששפכו עליו מן החלון בלי כונה מים ששופכים החוצה, ושמח בעצמו שלא הקפיד.

וע"ז נאמר אשרי הגבר אשר תיסרנו... שהיסורים שוים בין אם זה מפוצץ או לא, אבל הרייח הגדול כשזה מגיע באופן מפוצץ, שע"ז אפשר להתגבר עם השכל, והשכר והיסורים נחשבים כפי הטבעי של האדם, כמו שהיו רגילים לומר שבזיונות זו הפרנסה שלי, מהחשבון זה מוריד, ואפשר להתגבר ע"ז עם השכל, ואמרו שזה מוריד מהחשבון כמו שאדם רגיל, וכי בשביל שיש לי שכל ימעט שכרי, כך כאן יש לדעת שמה שנגזר זה גם בלי העוול של השני, והנסיון מגיע כך זה בשביל להרבות את השכר.

מה יש לשמוח ביסורים

איתא בגמ' שהעושים מאהבה ושמחים ביסורים עליהם הכתוב ואמר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו, פרש"י עושין מצות מאהבת המקום, ולא ליטול שכר ולא מיראת פורענות, ולפ"ז מתפרש שלא רק שלא מצפים לשכר וגמול על המצוות, כי הם מרגישים חייבים להקב"ה על כל טובו ורחמיו עליהם, אלא אפי' שמחים ביסורים שמביא עליהם, ויש להתבונן מה יש לשמוח ביסורים, ולמה השמחים ביסורים נקראים אוהביו של הקב"ה.

והנה כתוב במשנה אר"מ בשעה שאביו מצטער שכינה מה לשון אומרת, קלני מראשי קלני מזרועי, ומבואר שם בגמ' שזה צער גדול מאד עי"ש, ושם מדובר באדם שהוא במזיד ונתחייב מיתה בב"ד, וכשאדם נגזר עליו יסורים מן השמים לכפרתו וטובתו, הרי הטובה כפולה כאב המכה את בנו ומצטער בזה ואעפ"כ עושה זאת לטובת בנו, כמו שיודע כל אחד שלא ירחם על בנו למנוע ממנו ניתוח המציל את חייו, ולכן אם הבן מעריך את המעשה הזה ומבין שזה מעשה חסד לטובתו, היה מיקל על צער האב, שבלא"ה הוא גדול, אבל אם הבן רואה את זה כמעשה של כעס ועונש הוא מכביד על אביו ומצער אותו.

וכן אמר הגר"ח מואלזין ז"ל דלכאורה ה' צריך שיתגבר שמחתו בקבלתם עד שמרוב שמחה לא ירגיש בבם, אבל דוד המלך ע"ה אמר שבטך ומשענתך המה ינחמוני, ומזה מוכח שהוא הרגיש שזה שִׁבְט לשון עונש, אלא שהמה ינחמוני, וכן ה' אאמור זללה"ה רגיל לומר שהוא מודה להקב"ה על הדברים שנקראים רעים מעל הטובות, כי בנתינת הטובות.

המטרה להגיע לתכלית הטוב

חביבין יסורים שהם מסייעין לאדם להגיע לתכלית הטוב כולנו רוצים להשתפר לגדול ולעלות, אבל כח הנפש הגשמית מושכת לכוון שלה, והיסורים משברים את כוחה ואז הנפש מתעלית, גם היום הקרנות וטיפולים למניעת המחלה הידועה

הורסים את הגוף הבריא כדי להמית מתוכו את המחלה, ואח"כ יתחזק הגוף הבריא שאין בו תאים ויצמיח בריאות שלמה, וכך הם היסורים הורסים את החלק הנגוע לגמרי, וזה כולל את החלק הטוב שבו ואחרי שהושמד הרע, מתחזק החלק הבריא שאינו נגוע, ובונה גוף בריא.

האדם עם כל הרצון הטוב קשה לו להמית את עצמו, היסורים הם כקרינה לסייע לאדם, לקפוץ לאש ולשרוף הזיהומים, אין יסורים בלי כאב בלי פחד, כי כל הכח שלהם הוא ע"י זעזוע השלו אין לחפש עוונות, כי בדרך כלל השטן מראה פנים לדברים מיוחדים שעושים, ולפעמים דוקא הם המעשים הטובים, יש להתחזק בדברים הידועים, יש להחדיר לעומק הלב שאין אפשרות לזכות לתורה אם לומדים בכל זמן שיכולים, כי זה פירושו אחרי שהכל מסודר הבית והילדים וכו' ואוכלים ולא עייפים, וכן בשאר הענינים, בלי התמסרות לצאת מהשגרה לא מגיעים לכלום, יש לזכור תקופות טובות של לימוד והתקדמות, ולהלחם להגיע למצב הזה.

אם היה לי כח הייתי מפזז בכל כלי שיר

ראיתי כתוב על ר' אברהם אחי הגר"א שלפני מיתתו בא בנו לבקרו וראה שסובל מאד מפצעי לחץ שנעשו נקבים חלולים בצד גופו, ובכל זאת לא נשמע ממנו שום גניחה, ובנו שהי' רב בעיירה התחיל לבכות ואמר אוי לי שראיתך בכך, אמר לו אביו מה אתה בוכה על גודל המתנה שזיכה אותי השי"ת, ואם היה בי כח הייתי מפזז ומרקד בכל כלי שיר על רוב הטובה שהטיב עמדי ביסורים, ואתה קץ ורע לך על גודל מתנתי, (ומסיים שם שהגר"א אמר עליו שהוא נשמה בלי גוף), ולא אז משמחת וגודל התלהבותו עד צאת נפשו.

נחמה אחת יש – יסורים!

מעשה באחד מתלמידי הגר"א שחלה מרוב צער ופחד אשר שמע מהגר"א על יסורי הגיהנם, ועל דקדוק הדין על כל דבר, והלך הגר"א לבקרו ואמר לו שהכל אמת בחומרת הדברים כמו ששמע, אבל נחמה אחת יש לו והיא שהיסורים מורידים הרבה מהחשבון, ועוד אמר שאלמלי היסורים לא מצינו ידינו ורגלנו בדין, וכן אמר החפץ חיים שבעולם האמת יצטערו למה לא קיבלו עוד קצת יסורים.

ואמרו בגמ' שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורים, אלו הן תורה וארץ ישראל והעוה"ב ואמרו כל השמח ביסורים הבאין עליו מביא ישועה לעולם, וכן אמרו שעיקר מעלת היסורים לקבלם מאהבה.

גודל מעלתו של צער רוחני

בעוה"ז כל משהו של צער מכפר ומציל מן הגיהנם, כמו שאמרו בגמרא ערכין ט"ז ב' שאפי' תפר בגד ואינו מתאים למדה שלו, הר"ז ג"כ בכלל יסורים, ואפי' הושיט ידו לכיס להוציא מטבע מסוים והוציא מטבע אחר, וצריך לחזור ולהכניס ידו ולהוציא, הר"ז ג"כ בגדר יסורים, כמ"ש בגמ' שם, ואין צריך לומר שצער גמור של הגוף מכפר, והרבה יותר מזה צער הנפש, כמו שכתבו מהגר"ח מואלז"ין ז"ל שעוה"ב הוא רוחני, ולכן צער רוחני מכפר יותר, והנאה רוחנית מכבוד ממעטת מזכויותיו יותר, ועל אחת כמה וכמה צער של אלמנות ויתומים שאין לשער ולהעריך את זה כנגד שום צער שבעולם, כי זה מתמשך בכל יום ויום ובכל רגע ורגע, בין ביסורי הנפש בין ביסורי הגוף, ממש בכל צעד ושעל, בכל מחשבה בכל פעולה בכל מקום ובכל זמן, ביום ובלילה בבית ובחוץ, בהרגשת בדידות וחוסר אונים בחוסר כח ובחוסר מוח, ולא מצאה מנוח.

ולעומת זה בעוה"ב דנים את האדם על כל פעולה הכי קטנה, כמו שכתוב באגרת הגר"א ז"ל שעל כל דיבור של דברים בטלים סובל יסורים של כף הקלע, ועל דיבורים אסורים צריך לירד לעומק הגיהנם לשאול מטה, שם יהפך הגלגל, ושם ינוחו יגיעי

כח וישמחו לעד ולנצח נצחים ביסורים שהיה להם בעוה"ז, וכנגד כל רגע של הצער העצום יזכו לשמחה שאין לה משל בעוה"ז, כמו שאמרו במשנה יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז, דבר שלא ניתן להבין איך שייך עונג גדול כזה, אבל ידוע ששמחת האדם בעוה"ז אינה מהרגשת הגוף, רק הנפש תשמח בטובתו של הגוף, ואם האדם מרגיש שמח בנפש בשמחה שאינה שייכת לו, הדבר מובן שהנפש תשמח כשתהנה בשמחתה האמיתית בדברים רוחניים, ובפרט הנשמה שהיא בדרגה גבוהה מאד, וכמו שהאדם הגדול שמח במצאו שלל רב שמחה גדולה יותר ממה שהתינוק יודע לשמוח בשלל רב, כיון שהבנתו מועטת, כך יש בזה דרגות למעלה למעלה, עד דברים שאין לנו מושג בהם כלל, וזהו שאמרו יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז.

שכרו של הבן שמשרה אוירה נעימה

אשריכם שזכיתם לקבל הכל באהבה ובהבנה ומונעים בזה צער השכינה, וכמה שמח האב כשבנו מבין שהכל מאהבה, והכל לטובתו, שאם הבן מתרעם הרי יש לאביו צער כפול, צרת הבן עצמה, וצרת טענותיו, אבל כשהבן מבין ונעשה ושתף עם האב בטיפולו, הרי שכרו מרובה ומשרה אוירה נעימה בתוך כל היסורים, ותפלתו נשמעת ועוונותיו מתכפרים.

ואמנם אנו קרובים מאד לביאת המשיח ולתחית המתים, אבל צריך גם זכויות להנצל מחבלי משיח, וכאשר היסורים ממרקים נשאים רק המצוות והחסדים וקבלת היסורים באהבה, והם המגינים עליכם ליום הדין ולעתיד לבא,

הנחת רוח הגדולה לשמוח מתוך היסורים

עיקר עבודת ד' היא בשמחה הכוחות שיש לאדם בשמחה, הם פי כמה ממה שיש לו במסירות נפש, מלבד שיש בזה כבוד שמים, שעובדים את ד' בשמחה וברצון, ולא בהכרח, וכן כתוב בתוכחה בתורה, תחת אשר לא עבדת את ד' אלקיך בשמחה ובטוב לבב ועבדת את אויבך וגו', ופי' הרמב"ם שהשמחה ששמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת השם שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו (מעבודה) משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת וגו', וכן פי' רבנו בחיי יאִשְׁיִמְנו הכתוב שלא היתה העבודה בשמחה, לפי שחייב אדם לשמוח בהתעסקו במצוות, והשמחה במעשה המצוה מצוה בפני עצמה, ומלבד השכר שיש לו על המצוה, יש לו שכר על השמחה.

כאשר בעלי היסורים עובדים את ד' בשמחה, הם עושים נ"ר גדולה בשמים, הם מראים את האמונה והבטחון שהכל לטובה, ומונעים צער השכינה שמצטערת בצערם, ובזכות זו תפלתם מתקבלת, ובפרט בזמן הזה שנודעזע העולם לקראת המשיח, וקרובה מלכות שמים להתגלות, ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' א' ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ישמחו בעלי היסורים שהם כבר מוגנים מחבלי משיח, והם קרובים להקב"ה יותר מכולם, וכאשר הם שמחים באמונה זו, מתחזק הקשר בינם ליוצרים, וזוכים לעלות מעלה מעלה.

עבדו את ד' בשמחה בואו לפניו ברננה, איתא בזוהר (ח"ג ח'), מכיון שצריכים לעבוד את הקב"ה בשמחה וברצון כדי שתהיה עבודתו בשלימות, איך אדם שחטא ומביא קרבן לכפר עליו, איך הוא יכול להביא קרבן בשמחה, הרי הוא חוזר בתשובה וצריך לבא בלב נשבר ברוח עצב, ואם הוא בוכה זה טוב יותר, א"כ איך יתקיים בשמחה וברננה, ומתרץ הזוהר שהכהן שמקריב את הקרבן משלים את השמחה, והלויים בשירים וזמרים משלימים את הרננה, שואל הזוהר בזמן הזה שבית המקדש חרב מי ישלים את השמחה, תשובה, כאשר משבח להקב"ה ושמח בלימוד התורה, זוהי השמחה שמשלימה את העבודה בשמחה, וכשלומד תורה בנעימה ורננה, הוא משלים את הרננה, ועי"ז מתקיים עבדו את ד' בשמחה בואו לפניו ברננה.

עוד שואל הזוהר (ח"ב קס"ה) אדם שנמצא בצער ובדוחק שאינו יכול לשמח את לבו, ומתוך דוחקו בא לבקש רחמים לפני מלך עליון, איך יכנס לפני המלך הרי אין

רשות להכנס בעצר אלא בחדוה, והוא בצרתו אינו יכול לשמוח, מה עצה יש לאדם זה, תשובה, הרי למדנו שכל השערים ננעלים ונסגרים ושערי דמעות לא ננעלו, והרי דמעות מגיעות רק מתוך צער ועצב, וכל הממונים על השערים שוברים את מחיצות הברזל והמנעולים, ומכניסים את הדמעות, והתפלה נכנסת לפני המלך הקדוש, והצער של האדם שהגיע למעלה במקום השכינה גורם לה צער כדכתיב בכל צרתם לו צר, שהשכינה מצטערת בצרתם של ישראל, ותפלתו לא חוזרת ריקם כי הקב"ה חס עליו, ומסיים הזוהר אשרי חלקו של האיש שהוריד דמעות לפני הקב"ה בתפלתו.

פקודי ד' ישרים משמחי לב, לימוד התורה בטבעו משמח לב, ולכן אסור ללמוד תורה בתשעה באב ובאבילות, ולמדנו ששמחת התורה משלימה את עבודת התפלה שבאה בעצב, אין סתירה בין ההכנעה והשברון בתפלה, לבין שמחת האדם בעבודת ד', החזון איש כותב במכתבו, **חלילה לגרום עצבת רוח שהוא היסוד של היצר להתענות את האדם מן המסילה**, ולב רצוי ושמח נקל לנהל באורח חיים למשכיל.

חזקו ואמצו בשמחה, להתבונן ולהאמין כל צער במקום מה זה, וכלשון המדרש על הפסוק זכור ימות עולם בפרשת האזינו, אמר להם הקב"ה כל זמן שאני מביא עליכם יסורים בעוה"ז, תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעתיד לבא, ומסיים החפץ חיים שלעתיד לבא יחשוב האדם אז בנפשו הלואי אם היו לו יסורים יותר, הרי ה' לו הרבה יותר עונג נצחי עי"ז, ועיקר הכל להאמין שכל מה שנזדמן לו הוא רק השגחה פרטית מאתו יתברך והוא רק לטובתנו, ויש לזכור שהשכר על השמחה גדול מאד כמו שביארנו.

הכל מוביל לטובה

יש להתבונן במנהגו של עולם איך שכולו מוביל לתכלית הבריאה, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' א' ישראל מלך ומלכותו בכל משלה, ואחז"ל שכמו גלי הים כל גל אומר אני אשטוף את כל העולם, וכשמגיע לחול הוא מתקפל וכורע לפניו, והגל השני אינו לומד מן הראשון

אלא ג"כ ממחר ובא לשטוף וג"כ כורע ונופל לפני החול, כן כל הגוים דור אחר דור חושבים לכלות את ישראל, ולבסוף כורעים ונופלים לפניהם.

בזמן השלוח יקבלו נחמה גם על כל שנות היסורים

והנה אנחנו מבקשים והראנו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות, וכן בכמה מקומות מוזכר נוסף לבנין ירושלים נחמת ציון וירושלים, וכתוב בירושלים תנוחמו, ויש לשאול מה צורך בנחמה כאשר ירושלים עומדת בתפארתה וישראל ברום המעלה ובתחתית המתים, הרי עיקר נחמה היא להרגיע את האדם בזמן צרה ולעודדו בעתיד הטוב, וכאשר טוב לו אינו זקוק לנחמה.

אלא ביאור הדברים שבזמן השלוח והשמחה, יקבלו נחמה גם על שנות הסבל והצער, ויבינו ויראו בחוש איך שבלא היסורים, היו מפסידים הרבה מאד משלימות השמחה, ומתיקון המושלם של האדם לנצח נצחים, וכן אומר דוד המלך ע"ה בתהלים ידעתי ד' כי צדק משפטך ואמונה עיניתני יהי נא חסדך לנחמני, וכן אנו מתפללים בענינו ביום צום תעניתנו, היה נא קרוב לשוועתינו יהי נא חסדך לנחמנו.

כמו שמצינו בזוהר למה זכתה לאה להקבר עם יעקב בגלל שלאה קיבלה את יעקב בדמעות, כאשר שומעת לאה את זה, היא מתנחמת ושמחה בצער שהי' לה בדמעות, וזהו ענין הנחמה.

וכן מצינו בגמ' נדה ל"א א' על הפסוק בישעיה י"ב דרש רב יוסף מאי דכתיב אודך ד' כי אנפת בי [מפני שכעסת עלי, אני מודה לך שלטובתי היה, רש"י], ישוב אפך ותנחמני, במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן [ישב לו קוץ ברגלו ולא יכול לצאת לסחורה, רש"י], התחיל מחרף ומגדף, [שכועס על שנמנעה ממנו האפשרות לנסוע לסחורה, ביאור], לימים שמע שטבעה ספינתו של חברו בים, התחיל מודה ומשבח, לכך נאמר ישוב אפך ותנחמני, [למדנו גם כאן

שנחמה פירושה הרגעה ושמחה לראות איך שהיסורים היו לטובה], והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב עושה נפלאות לבדו וברוך שם כבודו לעולם, [לבדו הוא לבדו יודע שהוא נס, אבל בעל הנס אינו מכירו, רש"י], אפי' בעל הנס אינו מכיר בנסו, שאינו יודע איך שהכל נס שנתגלגל לטובתו, ולפעמים חושב שזו רעתו.

ואשריכם שזכיתם להבין את האמת לאמתה, ולקבל היסורים באהבה, כאהבת המוכיח אותכן, וששמח כשמעריכים את הנס שעושה לטובתם, וכתיב בירמיה כ"ט כי אנכי ידעתי את המחשבות אשר אנכי חושב עליכם נאום ד' מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקווה, וכתיב כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות, שהישועה נמצאת קרוב וממתינה לתשובתנו, ועתה היא כבר קרובה ממש, כמו שכבר ביארנו איך הדבר גלוי למביט מן הצד ורואה את התגשמות הנבואות וחזון סוף הימים, ואז תנוחמו תנוחמים שלמים ותודו בהלל וזמרה על הסבל הגדול, מלבד השכר הגדול הקיים לעוה"ב ולנצח נצחים, תתחזקו לשמח את השכינה בזה שהנכם שותפים באהבה ומבינים ומאמינים שהכל לטובה,

העם הסובל הוא הנצחי

אשריכם בעלי היסורים שבזכותכן מתקיים עם ישראל לקראת משיח צדקנו, העומד להתגלות אלינו בקרוב מאד בס"ד.

עם ישראל העם הנצחי שנשאר משבעים האומות, העם הנרדף מכל העמים, העם הידוע בסבל ויסורים כל הימים, בזכות זה נשאר עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב, העם היחיד לגמול הנצחי לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא, אשר עין לא ראתה וגו', ואמרו חז"ל שהמתנות הטובות ניתנו רק ע"י יסורים.

הכל תלוי במסירות נפש שלנו

בזמנינו שהוא זמן עקבתא דמשיחא גברו הנסיונות, דבר שלא היה בתולדות עם ישראל, כי תמיד נלחמו עם הגוים שבכל הדורות ניסו להעבירו מן התורה, כידוע שגזרו שמד וגירוש לכל מי שישאר יהודי, בהרבה דורות והרבה מדינות, והשתדלו בפיתויים ואיומים, אבל היהודים ידעו להבדל מן הגוים, אבל עכשיו המלחמה עם היהודים עצמם, וגם כשלא נלחמים הרי עצם הדבר שכולם יהודים, מונע את המחיצות המבדילות בין הקודש ובין החול, וזה מגביר את הנסיונות, מלבד הפיתויים וההפלות, וכבר חזו כל זה החכמים לפני כאלפיים שנה, ולימדו אותנו שכך יהיה בעקבתא דמשיחא, שזהו הסוף האחרון תכלית מעשה שמים וארץ, וכל דבר מתחזק לפני קיצו, כמו הנר לפני שנכבה, וכן כתוב לפני שבר גאון, דהיינו שכל דבר לפני שבירתו מגיע לפיסגה.

למדנו מהאמור שהכל תלוי במסירות נפש שלנו, העושים בשמחה וברצון קל להם לפעול במסירות נפש.

כל הצרות לטובה

אסתר המלכה שהיא היתה נכדה של שאול המלך, ובגלל שחמל שאול על אגג מלך עמלק נולד המן, והיא היתה צריכה לתקן חטאו, וזהו שאמר לה מרדכי ואת ובית אביך תאבדו, אם לא תמסור נפשה להצלת עם ישראל מהמן האגגי, והנה אסתר היתה יתומה מאב ואם, ובגלל זה גדלה בבית מרדכי, וזכתה לרוח הקודש, ונלקחה בכח לבית המלך, הכל לטובתה שתוכל לתקן חטאו של שאול המלך, וזכתה למעלה הגדולה שכל הפורים ומגילת אסתר על שמה, ומרדכי אמר לה ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות, שהבין שכל הענין המשונה הזה התגלגל להצלת עם ישראל.

למדנו שכל הצרות המשונות של מות אביה ואמה וחטיפתה לבית מלך גוי רשע, הכל היה מכוון לטובתה, עם סיבות מוקדמות וטובות מאוחרות.

היסורים נצרכים להשלמת הגאולה

כאשר מתבוננים במה שכבר עבר עלינו, אנחנו רואים כמה חסד ה' בצער ובצרה, וכמה זה נצרך להשלמת הגאולה, וכל שכן עכשיו שאנחנו כבר בסוף הגלות והגיע הזמן להשלים את התיקון הנצחי, שאינו משתנה עוד לעולם ועד, בודאי נדע להודות על הצרות שגרמו לו לשמוח שמחה מושלמת לנצח נצחים, וזהו משאמרו בגמ' מסכת כתובות שהקב"ה השביע את בני ישראל שלא ידחקו את הקץ, כמו שכתוב בשיר השירים השבעתי אתכם וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ביאור הענין שאם בני ישראל ירבו בתפלה ותחנונים יש בכוחם להביא את הגאולה מיד, כמו במצרים שכתב ויאנחו בני ישראל ותעל שועתם אל האלקים וגו' ובכח זה נגאלו, אבל עכשיו שזו הגאולה האחרונה הסופית, אם יגאלו לפני הזמן ישאר מזה פגם נצחי, לכן הושבעו לא לדחוק לעורר את הרחמים יותר מדאי, למדנו מזה שעכשיו זהו התיקון הסופי וכל דבר משלים את הגאולה.

ובאמת חסד גדול עושה עמנו הקב"ה שלא מגלה לנו בזמן היסורים איך זה לטובתנו, ומה מתקן כל צער, ומי היו הנשמות שלקחו במעט שנים בגלל שהם נשמות של צדיקים גדולים שהי' חסר להם רק תיקון קצר יותר, שאילו ידענו זאת הרי זה הי' ממעט הרבה מזכות היסורים, כי מי שזכה לנשמת צדיק בביתו מודה ומתנחם ומרגיש חשוב, וזה ממעט בזכות היסורים, וכן כשמודיעים לו על איזה חטא או גלגול קיבל יסורים אלו, קל לו לקבלם, וא"כ כדי לכפר על חטא קטן הי' צריך לסבול הרבה, אבל עכשיו כשלא יודעים, ומקבלים היסורים באמונה, הרי השכר מוכפל פי כמה וכמה, כי חסר את ההרגשה הטובה של ידיעת התיקון, וגם שסומכים על האמונה שכל מעשי ד' לטובתנו.

ואשריכם שזכיתם לקבל את היסורים באהבה ובאמונה, וישמח ד' במעשיו, כשרואה שמבינים את גודל הרחמנות שביסורים וזה מחזק את הקשר בין יצור ליצור ית"ש.

רחמנא ליבא בעי

אמרו בפסיקתא, "אשרי אדם שנגעו בו ייסורים וכבש כעסו ולא קרא תגר אחר מדת הדין, אלא כיון שבאו ייסורים על איוב אילו כבש כעסו ולא קרא תגר אחר מדת הדין, למידה גדולה ומשובחת היה בא, א"ר חנינא בר פפא אילו לא קרא תגר כשם שאומרים עכשיו בתפילה אלוקי אברהם אלוקי יצחק ואלוקי יעקב כך היו אומרים ואלוקי איוב, שעצה נטל הקב"ה לעיני קדושים של מעלן, אמר להן איוב עבדי זה ארבע מדות גדולים יש בו, איש תם, וישר, ירא אלקים, וסר מרע, יגיעו אותו כל אלו הייסורים אם עומד בהם ולא קורא תגר מייחד אני שמי עליו כשם שייחדתי על האבות, לא עשה כן, אלא כיון שהגיעו אותו ייסורים התחיל מבעט ואומר "מי יתן ידעתי ואמצאהו", מיד אמר לו הקב"ה הא איוב החשכת עצה שנטלתי למעלן".

הנה איוב זכה להגיע למעלות נשגבות והקב"ה העיד עליו שאין כמוהו בכל הארץ, ואילו היה זוכה לעמוד בייסורים ולא להתלונן היה ממש בדרגת האבות, וכשם שאומרים בתפילה א' אברהם א' יצחק וא' יעקב כך היו אומרים גם א' איוב, ורק משום שקרא תגר על הייסורים שבאו עליו הפסיד מעלתו.

והנה האדם שזכה ל"כי את אשר יאהב ד'..." בידו הזדמנות להגיע למדרגות גדולות, בלי מאמץ מיוחד בלי טירחה, רק בהתבוננות בדברים שמאמין בהם וידועים לו, ואם רק יחיה אותם ויסדר רגשותיו ע"פ האמת שהוא כבר מאמין בה, הוא יכול להגיע למעלות גבוהות מעין האבות הקדושים, כענין שאמרו חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב.

איך זוכים לזה?

אביו של מרן החזו"א זללה"ה הגרש"י קרליץ ז"ל כותב על חמיו ז"ל שהיה רגיל לומר "צער הוא רק רגע עד להתבוננות", שאחרי התבוננות אין מקום לצער כלל, וזה לשונו וכה ה' דבריו אלי כמה פעמים כי הרגשת הצער הוא רק במשך התמהמהות הרגע, עד עת התבוננות להשליך על ד' כל יהבו, עכ"ל, וכונתו שכל המושג הנקרא צער בין ביסורי הגוף בין ביסורי הנפש, הרי הרגשת הצער הוא רק במשך רגע עד שמספיק להתבונן ולהשליך על ד' כל יהבו, [וידוע שהיו לו ייסורים גדולים מאד].

החכם המאמין יודע שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, ומתבונן מיד בריוח שיש לו מן היסורים, ואע"פ שאין לו צער כ"כ אחרי ההתבוננות הזו, מ"מ מוריד לו הדבר מחשבון העוונות כאילו לא התבונן, כי זה סיגל לעצמו מאמונתו וחכמתו וזהו זכותו משלו.

ואמנם עיקר כונתו שההתבוננות היא בחסד שבעצם הצרה הזו, שבדאי הכל לטובה, אך יש להוסיף עוד מושג של התבוננות, שיכול להמעיט הצער וייקל להתגבר עליו, כי הנה ברוב פעמים חלק גדול מהצער של האדם מגיע מחוסר התבוננות שגורם בלבול דמיון ופחד, והרבה פעמים אחרי זמן אם יתבונן יתמה על עצמו איך לקחתי ללב כל כך דבר כזה פעוט.

כאשר האדם נתון בתוך הלחץ קשה לשכנע אותו, להסביר לו שאם יתבונן יראה שאיננו רואה את הדברים נכונה, ולזאת צריך להרגיל את עצמו בהתבוננות כשהוא בזמן שלוה, וכשיזדמן אליו לחץ שכזה ויצליח לגבור עליו בהתבוננות ידע שזכה להתקדם! ויתבאר בהמשך.

כשמתבוננים רואים הכל לטובה לנצח נצחים

כשמתבוננים בגאולת מצרים שאז נבחרנו לעם ד', כדכתיב ולקחתי אתכם לי לעם וגו', וכתב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים, רואים איך שכל הדברים הקשים היו מכוונים מתחלתם לטובה.

והנה הדור שנאל ממצרים סבל יותר בקושי השעבוד, ורק בזכות זה הם יצאו ממצרים, שקושי השעבוד הקדים את הגאולה במאה ותשעים שנה לפני תום ארבע מאות שנה, ורק בגלל זה זכו בני הדור ההוא לצאת לחירות שאם לא שמיררו את חייהם ה' השעבוד נמשך, ואמנם הם היו סובלים קצת פחות, אבל הם היו מתים במצרים, ורק בני בניהם כמה דורות אח"כ היו יוצאים ממצרים, וכי לא טוב ה' להם לסבול מעט יותר מאשר למות במצרים.

וכן בקריעת ים סוף כשראו בני ישראל שמצרים נוסע אחריהם, צעקו אל ד' והתלוננו על משה רבינו מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים, ולא ידעו שכל הצרה הזו לטובתם ולשלם למצרים מדה כנגד מדה, שרק בזה ראו כל העולם שיד ד' עשתה זאת, כמו שאמר יתרו עתה ידעתי כי גדול ד' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם, שרק בזה ראו שהכל מכוון ולא מקרה, וכן מה שאמרו מתחלה לפרעה דרך שלשת ימים נלך במדבר, והתכשיטים שלקחו בהשאלה, הכל מחושב מתחלה כדי שיהא למצרים חשק ואומץ לרדוף וליפול בים, כדכתיב אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל, ובלי שרואים מדה כנגד מדה לא רואים את ההנהגה המכוונת, כי מצוי בעולם שעבדים מורדים ומתגברים על האדון ויוצאים לחירות, אבל כאשר נפלו המצרים בים מדה כנגד מדה, ראו שהכל מכוון.

ויש להתבונן כאן ענין גדול, שזהו החילוק בין יהודי לגוי, ובזה נבין למה פרעה לא נכנע לקב"ה כשראה את כחו ושליטתו בעולם ע"י המכות, והוא כי פרעה אמר אם הקב"ה מלך העולם, ובני ישראל הם בניו ועמו, למה הניחם לסבול כ"כ הרבה שנים, לא יתכן שהאב הרחמן השליט בכל, יתן לבנו לסבול כ"כ הרבה, ולכן חשב בלבו שיש כאן איזה מזל חולף שמסייע לבני ישראל באופן זמני, ובודאי יחלוף הכח הזה מהר, שהרי החוזים בכוכבים ובמזלות ראו שמצרים בכח מזל טלה הם בשיא הכח והשליטה הגדולה כעת, ולכן התגבר פרעה והחליט בלבו לסבול את המכות עד שהכח היהודי הזמני יחלוף ויעבור, כי סך הכל משפט המצרים ה' רק י"ב חדשים.

וזהו היסוד שהגוי אינו יודעו כלל, שיש כזה מושג לסבול לטובה, ולכן אמרו שגוי שעושה צדקה כדי לקבל גמול טוב מהשמים, אם לא הצליח בבקשתו הוא מתחרט על הצדקה שעשה, כי הפסיד את הכסף לחנם, אבל יהודי דעתו לשמים ואינו מהרהר אחר מדת הדין, ושמח במצוה שעשה, ומאמין שיש לו שכר טוב אע"פ שלא ראה את זה כעת בבקשתו, לכן כתוב צדקה תרומם גוי אלו ישראל, וחסד לאומים חטאת כי כונתם רק להנאתם.

ומובא במדרש שגם במצרים היו יהודים שלא סבלו מקושי השעבוד, שהיו מקורבים לשרים והיו להם משרות נכבדות, והם מתו בשלשת ימי החושך, ורק אלו שסבלו יצאו ממצרים, וכן הדבר בכל דור שעם ישראל שסבל נשאר לנצח נצחים, וכל הגוים שעלו והגיעו לשיא הצלחתם, נמחקו מן העולם כל עם לפי ענינו, בפרוח רשעים כמו עשב להשמדם עדי עד.

כשאנחנו מתבוננים בעם ישראל בתחלת דרכו, רואים איך שכל התהוות עם ד' התחילה בשעבוד ויסורים, וראינו איך שהכל הי' לטובתם לנצח נצחים, וכתוב ויענך וירעיבך וגו' להטיבך באחירתך, ואמרו ששלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל תורה וארץ ישראל והעוה"ב, וכולם לא נתנם אלא ע"י יסורים.

אשריכם שעליכם נאמר כי את אשר יאהב ד' יוכיח, וכאב את בן ירצה, וידוע שיסורי הנפש מכפרים ומועילים יותר מיסורי הגוף, חזקו ואמצו ללמוד מהישועות שכבר עברנו, אל הישועה הגדולה הנצחית הקרובה לבא, וכמו במצרים שמה רבנו נולד מיד כשהתחיל השעבוד כדי שהגואל יהיה מזומן לבא, כמבואר במדרש שכשמרים נולדה התחיל השעבוד, ונקראת מרים מלשון מרירות, והיא היתה גדולה ממה שחמש או שש שנים, וכשזעקו בתפלה נגאלו מיד כמאתים שנה לפני הזמן, וכן הדבר בגאולה העתידה המשיח כבר נולד ומחכה לבא לגאלינו, ובינתים הוא קיבל על עצמו לסבול יסורים לכפרת עוונותינו.

להודות על היסורים יותר מן הטובות

זמן הגאולה מתקרב, כפי כל הסימנים שנאמרו על עקבתא דמשיחא, ועם ישראל העם הנצחי אשר סבל תלאות רבות בכל הדורות, ישמח ויתנחם נחמה שלמה בישועה השלמה, ולפום צערא אגרא, כמו שכתוב שמחנו כימות עיניתנו שנות ראינו רעה.

כאשר תתגלה מלכות שמים, ויכירו וידעו כל יושבי תבל, אז יראו כולם כמה טוב וחסד היה ביסורים שקיבלו, כמו שאמר אאמו"ר הכ"מ זלה"ה על עצמו, שהוא מודה להקב"ה על היסורים יותר מעל הטובות, כי הקב"ה שמח כשנותן טובות לבניו, אבל בשעה שאדם מישראל מצטער השכינה מצטערת אתו, ואעפ"כ הוא נותן יסורים לאדם לטובתו הנצחית, הרי שהאהבה הנדרשת לתת יסורים, היא יותר גדולה מלתת טובות, וכמו שכתוב כי את אשר יאהב ד' יוכיח.

ואלו שזוכים להבין את זה ולהרגיש כמה הקב"ה אוהב אותם, הם אלו שעושים נ"ר לפניו, וישמח ד' במעשיו.

אשרי חלקכם שזכיתם לקבל הכל באהבה, ולהמשיך להתמסר לחינוך הדורות לתורה ויראת שמים, ושכינה שרויה עמכם, כמו שכתוב מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, אבי יתומים ודין אלמנות אלקים במעון קדשו, ויה"ר שתזכו לרוות נחת מכל יו"ח, ולעשות רצונו בשמחה, ושלא תדעו עוד צער ויגון עד ביאת גואל צדק בב"א.

להעריך כראוי כל מעשה קטן בזמן קושי

אשריכן בעלי היסורים שכל מעשה קטן שלכם מוכפל מיד פי מאה, כמו שאחז"ל אחת בצער יותר ממאה שלא בצער, כמה השפעה טובה יש בעולם בזכות האמונה והבטחון שלכם, וקבלת היסורים באהבה, ובהכרת האמת שאת אשר יאהב ד' יוכיח, וכאב את בן ירצה, כמה צער השכינה זה מונע, כאשר האדם מבין שהכל מאהבה והכל חסד.

עוד אמרו במדרש אילו היה יודע בועז שהכתוב מכותיבו ויצבט לה קלי עגלים, פטומות היה מאכילה, פי' אילו ידע שיתפרסם במגילת רות שבועז הכין לה קליות, היה מתייחס יותר והיה מאכילה עגלים פטומות, ומסיים שם בשם ר' יהושע בן לוי לשעבר אדם עושה מצוה, נביא כותבה, ועכשיו אדם עושה מצוה מי כותבה, אליהו ומלך המשיח, והקב"ה חותם על ידיהם, ללמדנו שכל מעשה כתוב ועתיד להתפרסם, וכבר אמרו שכל מעשיהם של בעלי היסורים מוכפל פי מאה.

השוב האמיתי

במסכת ברכות ה' א' תניא שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורים, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מנין שנאמר אשרי הגבר אשר תיסרגנו... ומתורתך תלמדנו, והעוה"ב דכתיב כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר, פרש"י ודרך חיים דהיינו איך הדרך לזכות לחיי העוה"ב, היא ע"י תוכחות מוסר שיש לאדם, ולשון המדרש איזהו דבר שהוא מביא את האדם לעוה"ב הוי אומר אלו יסורים.

ויש לעיין למה אי אפשר לקבל את התורה בלי יסורים, ולמה לא מספיק שהאדם שומר תורה ומצוות לזכות לחיי העוה"ב, ואמנם כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, כי גם ההשתעבדות לתורה ומצוות יש בזה עול וסבל, אבל למה בשביל הדרגה המושלמת צריך עוד יסורים.

והענין מתבאר ע"פ מה שכתוב בספר נפש החיים שהכל תוצאה מהחטא של עץ הדעת, ואמנם ביסוד בריאת האדם הניחו הקב"ה מיד בגן עדן, כמו שכתוב בתורה ויניחם בגן עדן, ושם המלאכים היו משרתים אותו כעבדים, ולאחר החטא השתבש הכל, האדם בעצמו וכל הבריאה אתו, וזה גרם לגרש את האדם מגן עדן לטובתו כדי שימות ויתוקן החטא ע"י צער המיתה ועוד, כמו שביאר שם הגר"ח מואלז'ין ז"ל שע"י החטא של אדם הראשון, נכנס באדם כח הרע של הסטרא אחרא, וזה גרם שבכל מעשיו מעורב כח רע בטוב, וממילא גם בכל העולמות שכולם מושפעים מהאדם, ואין אפשרות להפריד לגמרי את הרע מן האדם אלא ע"י מיתה, ולטובתו גירש הקב"ה את האדם מגן עדן כדי שיוכל למות ולהפריד ממנו את הרע, שאם לא יפרד ממנו הרע, לא יוכל ליהנות מהטוב האמיתי לנצח, ולא יוכל לחזות בנועם ד' וליאור באורו, ולכן גם מי שלא חטא כלל מוכרח למות כדי להפריד ממנו את הרע שנכנס בו בחטא אדם הראשון, כלשון הגמ' ארבעה מתו בעטיו של נחש.

ואמנם עומק הענין הוא ע"פ הסוד, אבל חז"ל המשילו לנו את היצר הרע שהוא השטן והוא מלאך המות, כשאור שבעיסה, וביאור הענין שפעם כדי להתפייח את הבצק היו לוקחים חתיכת בצק שהחמיץ והסריח, ומערבבים אותו עם הבצק הטוב, ועי"ז העיסה תופחת, ובדורות האחרונים במקום השאור נותנים "שמרים", שגורמים להתפייח את הבצק.

לימדו אותנו במשל הזה איך הרע נכנס בנו ומעורב בתוכנו בהתמזגות מושלמת, לא כגוף זר נפרד, כמו שהשאור שהוא חלק רע חמוץ וסרוח, ואינו ראוי לאכילת כלב כמבואר בגמ', ובכל זאת הוא מצליח להתערבב בתוך הבצק כמו מלח בתבשיל, ואין מורגש חמיצותו, עד שנעשה גוף אחד עם הבצק, אבל האמת היא שבכל מקום יש חלקים קטנים של הבצק החמוץ ואינם מורגשים לרוב דקותם, ואם יוסיפו עוד בצק כזה זה יגרום קלקול לכל הבצק, כמו מלח בתבשיל שאינו מורגש, אבל אם יוסיפו עוד מלח הוא יתחבר עם הראשון ויהיה הכל מלוח מדאי, כן הדבר בשאור אינו מבוטל אלא שאינו מורגש.

ויש להוסיף שלפי החוקרים השפעת השאור היא ע"י שהוא מרבה חיידקים בעיסה, והם מתפיחים את העיסה, ולמדנו מזה שהשאור כולו רע, ומוליד חיידקים שהם בע"ח מזיקים, ובכל זאת משתלב היטיב עד שאינו מורגש, ויש ממנו גם תועלת בהגדלת המרץ והחשק כמו תפיחת הבצק, אבל באמת זה גוף זר שמטרתו להזיק, כמו שידענו כל פגעי החיידקים.

ובזה מובן ג"כ ענין היסורים, שהם ג"כ כעין מְוֹת במדה מסוימת, וע"י שמכאיבים לחלק הטוב וממיתים אותו מסתלק גם הרע המעורב בו, והיות והחלק הרע הוא קטן הוא מתבטל לגמרי מהמקום הזה, ואח"כ חוזר הטוב ומתגבר ומחדש גם את המקום הזה, וכמו שמפרידים את העפר והסיגים מהזהב והכסף ע"י כור היתוך שמגיע למעלה מאלף מעלות חום, וממיס את המתכת כולה, ועי"ז נצרף ונטהר, והחלק של הפסולת נשרף ונעלם, כך כָּאֵב היסורים מדכא את האדם וממיס אותו ומרככו, ועי"ז נפרד החלק הרע ונשרף ובטל מן העולם.

אפשר להביא בזה עוד משל מהחיים, והוא מהמחלה הידועה הנקראת "סרטן", ענין המחלה הוא גוף זר שגודל בגוף, כאדם נוסף שגודל בתוכו כחי לעצמו, מכח המערכת המזינה של האדם עצמו, והנה לפני למעלה מארבעים שנה כשלא מצאו שום תרופה למחלה, [ואז רק יחידים חלו במחלה זו, ואמרו שכאשר תמצא תרופה יחלו בה רבים, כי כל זמן שאין תרופה, הרי רק מי שנגזר עליו למות יחלה בה, וכשיש תרופה הרי זה רק בגדר יסורים, כמו כל המחלות, וכאשר אנו רואים לצערנו בדורנו, ד' ישמרנו ואת כל עמו], הסבירו לנו במה שונה מחלה זו מכל המחלות, כי כל מחלה אחרת, הרי החולי הוא דבר ארסי שממית את הגוף, וכשמוצאים את הרפואה שברא

בורא רפואות למחלה זו, מזריקים אותה לגוף האדם והוא נלחם במחלה וממית את החיידקים וכיו"ב. - לא כן המחלה הזו שאינה מחלת מות אלא מחלת חיים, כי המחלה הזו אינה נלחמת באדם להמית אותו, אלא גם היא מתפתחת בגוף חי שפעיל כמו כל גוף האדם, וכל פעולה שנלחמת בו להרגו היא הורגת גם את החלק הטוב שבאדם, ולכן כשנוצר גוש סרטני בגוף האדם, הרי הוא ניזון המערכת ההזנה של כל הגוף, וגודל אתו ביחד על חשבוננו, ואין שום הפרדה במערכת המזינה של הגוף לכיון אותה שתזין רק את יד ימין ולא את יד שמאל, והגוף הזר הוא גוף חי כמו יד ימין ושמאל, וכמו יבלת שצומחת מתוך בשרו של האדם, ולכן נלאו למצא תרופה שתלחם במחלה הזו.

ולמעשה התרופה המתפתחת בענין זה היא להלחם גם בחלק הטוב של האדם, ולהרוג את הטוב עם הרע ביחד בחלק הנגוע, והיות והרע הוא חלק קטן, כאשר נשמיד אותו עם הטוב יחד, יעלם לגמרי הרע מן הגוף, ואז ישוב החלק הטוב שהוא כל האדם, ויתגבר לחזור ולהחיות את החלק המת לאט לאט.

חשבנו שזהו המשל למיזוג הסטרא אחרא החלק הרע המעורב בתוכנו, שהוא גודל ומתפשט בתוכנו כחלק מאתנו, אבל מטרתו לגדל כח אחר שאינו מתחשב בגוף האדם, וגודל לעצמו בתוך לב האדם וסותם את עורקיו ומפריע את כל המערכת של חיי האדם, ואין אפשרות להלחם בו אלא ע"י שנמית את החלק הטוב שמעורב בו הרע, ואח"כ יתגבר החלק הטוב הנקי, ויחזור להבריא את החלק הטוב שהומת עם הרע.

וזהו סוד היסורים שמכאיבים את החלק הטוב ומדכאים אותו, עד שניתק וגמס אתו גם החלק הרע, ועי"ז מזדכך האדם ונפרד ממנו הרע, ומתכלה לגמרי מן העולם, והיות והרע מעורב כחלק מן הטוב ממש, לא שייך להפרידו בלי לרסק ולהמיס גם את הטוב, ועי"ז האדם נטהר ונעשה ראוי להדבק בשכינה, ולהיות בגדר קוב"ה וישראל ואורייתא חד הוא, לחזות בנועם ד' ולהבין במאור התורה תכלית היצירה, ולזכות לחיי הנצח בעוה"ב בנפש טהורה הראויה לקבל את הקדושה והטוב האמיתי הנצחי.

והנה כל עם ישראל השומרים תורה ומצוות, יודעים ומאמינים בטוב האמיתי של חיי העוה"ב, ואין להם שום ספק בדבר, שהרי הם מוסרים את נפשם כל ימי חייהם להגיע לתכלית הזו, לומדים ומתפללים, ונמנעים מכל דבר איסור, ומשתדלים בכל דבר מצוה, שמחים בהצלחה ברוחניות, ומצטערים בכשלון, עמלים בגידול בניהם

ובנותיהם לתורה ולמצוות, ומשלמים עבור זה ממון רב, הכל יותר זול וקל ונוח בלי הגבלת המצוות, הרי שהאמונה היא אמיתית עמוקה ושרשית בלי שום ספיקות, ועם כל זה קשה לאדם לשמוח ביסורים ולקבלם במתנה ועזרה מן השמים, כי סוף סוף האדם הוא בשר ודם, וכאשר ממיתים חלק ממנו, אין החלק המומת יכול להבין שממיתים אותו כדי להחיות אותו, וצריך התגברות השכל לשלוט על הרגשי הגוף שמדכאים אותו, וזו היא העבודה לחזק את הידיעה הזו בהתבוננות במה שכבר עבר על עם ישראל כל הדורות, וככל שתתחזק הידיעה בהבנה כדבר מוחשי, כן יקל על האדם לקבל את היסורים בהבנה וברצון.

וכעת אנחנו קרובים מאד לביאת המשיח ולתחיית המתים, ועל הזמן ההוא נאמר בלע המות לנצח, שאז יגמר תיקון הפרדת הרע מן הטוב, ולא יצטרכו למות כדי להפרידו, ואז יכלה הרע לגמרי מן העולם.

ואשריכם שזכיתם לתיקון היסורים המהדקים את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, והרגשתם את הקירבה הגדולה שבאה ע"י היסורים שעיקרה בגלל סילוק הרע והפרדו מן האדם, ואז ממילא הוא נדבק בטוב וזוכה להדבק בשכינה, וכלשון מרן החזו"א זללה"ה באגרותיו, ואמנם חביבים יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא, ומהדקים את הקשר בין יצור ליצורו יתברך, ומעלים אותו לעולם שכולו אור, מורם מנטיות גופניות, וזה כל האדם, ואשרי חלקו, ע"כ.

במבט לאחור רואים איך שהכל היה לטובה

במבט לאחור רואים איך שהכל הי' לטובה, אבל בשעת מעשה קשה להתבונן, צריך לזכור שפעמי משיח קרובים מאד, וצריך זכויות להנצל מחבלי משיח, והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימות המשיח כאשר יתבטל היצר הרע ולא יגיע לאדם שכר על מעשה הטוב, כי יעשה כך בטבעו, וזהו ימים שאין בהם חפץ, אמנם תהיה שפע של שמחה אבל האדם ישתוקק להרויח בעוה"ז מצוות כדי לזכות בהם לעוה"ב, אבל אז כבר יהיה מאוחר.

מעלת יסורי הצדיקים ושלות הרשעים

סוד יסורי הצדיקים

טובת הרשעים בעוה"ז היא להשמדם עדי עד ולהכריעם לעוה"ב, ויסורי הצדיקים הן לזכותם לעוה"ב, וזהו מזמור שיר לעוה"ב, שבא אחרי סיכום כל העולם הזה, שלעתיד לבא אחרי שיתגלה סוד העולם ויראו כל אחד מה זכה לעוה"ב, ויבינו איך כל היסורים נתגלגלו לטובה, אז ישירו את המזמור הזה - "טוב להודות לה".

וכתב הרמב"ן בשער הגמול בענין איוב וחביריו, שבאמת בכל הדברים לא נמצא תשובה למה הצדיק רע לו, וענין משלם לשונאיו אל פניו להאבידו, אינו מיושב במי שהוא צדיק גמור והגיעוהו יסורים כאיוב, והוא יודע שלא חטא, וכתב הרמב"ן שהוא סוד העולם א"א לעמוד עליו אלא ע"י נביא מפי הקב"ה בעצמו, ולא גילה הרמב"ן הסוד, אבל המקובלים בדורות דלאחריו גילו סודו שהוא סוד הגלגול, שהיסורים הן לתקן עונותיו שנתגלגל שוב לעוה"ז כדי לתקנם.

ועוד יש בפרק ע"ג מזמור המדבר בענין הזה, שדרך רשעים צלחה, ואני כמעט נטיו רגלי כי קנאתי בהוללים, שלום רשעים אראה בעמל אנוש אינימו ועם אדם לא ינוגעו וגו', ושלוי עולם השגו חיל, ואחשבה לדעת זאת עמל הוא בעיני עד אבא אל מקדשי א' אבינה לאחריתם וגו' כחלום מהקיץ וגו' וכתב הרמב"ן שבזה המזמור נרמז סוד הגלגול, ע"ש.

ועכ"פ כאן במזמור מוזכר ג"כ מענין הזה שפריחת הרשעים והצלחתם היא להשמדם עדי עד, ולעתיד לבא יראו איך שהצדיק יפרח וישגה, ויודו לה' על כל היסורים שהיו לטובה לזכותם לעוה"ב.

ואיתא במדרש "ראה דוד את הרשעים שפורחים וכו' ולא אמר הללוי" עד שראה שסופן להשמד, שנא' יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי וגו'" וזהו ענין המזמור לעתיד לבא.

אחרי סיכום העולם אני שמח

כי שמחתני ד' בפעלך במעשה ידיך ארנן, כעת כשאני רואה את כל התהליך של העולם, אני שמח בכל התכנית הזו, אחרי שרואים סיכום של כל העולם, ומה היתה מטרתו של כל דבר, וכמה הרויחו וזכו הצדיקים ביסוריהן, ואיך אבדו הרשעים, רואים כמה גדלו מעשיך ה'.

ואיתא במדרש "אמר רבי חזקיה בשם ר' ירמיה מעשה בתלמיד אחד של רבי שמעון בן יוחאי שיצא לסחורה והרויח והעשיר, והיו התלמידים רואים את הרויח שהרויח והיו מצטערים, מה עשה ר' שמעון בן יוחאי לקח את תלמידיו ויצא עימם לבקעה, אמר לבקעה, בקעה התמלאי דינרין זהב. מיד נתמלאה הבקעה דינרין זהב, אמר לתלמידיו כל אחד מכם יטול כל מה שהוא מבקש, אבל תהיו יודעים שכל מי שהוא נוטל ממנו - מתן שכרו שלעתיד לבא הוא נוטל, כיון שראו כן התחילו אומרים כי שמחתני ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן".

"מעשה ברבי שמעון בן חלפתא שהיה ערב פסח ולא היה לו מהיכן לקנות לביתו כלום אפילו פרוטה אחת, אמרה לו אשתו אפילו פרוטה אחת אין לך כדי לקיים מצוות הפסח, כיון שהיו מבשלות חברותיה לא הוה לה מה לבשל, נטלה קדרה ונתנה לתוכה מים והדליקה האש תחתיה לפי שהייתה מתביישת שלא היה לה כלום, כיון שראה רבי שמעון בן חלפתא כן יצא לו חוץ למדינה והתפלל, ויצאה לו יד אחת והושיטה לו אבן אחת טובה, נטלה והראה אותה ואין כל העולם יכולין לכזין דמיה של המרגלית, מה עשה נטל עליה זהוב אחד ופרטו, ולקח בשר ויין ולחם וירק לפרנס את היום והעלה לביתו, אמר לאשתו כבר יש לנו מה לאכול ולהותיר, א"ל מהיכן נתפרנסת, לא הגיד לה, אמרה נשבעת אני שאיני אוכלת עד שתאמר לי מנין לך, כיון שהטריחה עליו גילה לה המעשה, אמרה לו וקבלת עליך ליגע בדבר שמתוקן לך לעתיד לבא, שיהא שלחנך פגום מחברריך, לך והתפלל והחזר את החפץ. הלך והחזיר מה שלקח ופרע מה שנטל על האבן ונטלה ויצא חוץ לעיר והתפלל עליה ויצאה יד ונטלתה מידו. והנס השני גדול מן הראשון. שמע רבינו ואמר יכול הייתי להתפלל שינתן לי ולא הייתי יכול להתפלל על מה שנתן לי שתחזור למקומה, התחיל אומר כי שמחתני ה' בפעלך. עכ"ל ילקוט שמעוני.

רק טיפש ובער לא יבין את מהלך העולם

מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, המפרשים פירשו שכיון שעמקו מחשבותיך על כן איש בער לא יוכל להבינם¹, אבל לפי מה שנתבאר שהמזמור נאמר על העוה"ב, יש לפרש הכונה שכעת הכל כ"כ מובן וברור אשר רק בער וכסיל לא יבין, כל כך גלוי, עד שצריך להיות טיפש כדי לא לראות איך שכל התהליך הזה היה לטובה, ומה שאמר מה גדלו ומאד עמקו כו' היינו שעכשיו אנו רואים איך שגדלו ועמקו מחשבותיך, וכל מה שהי' נראה לנו כחידה בעוה"ז, עכשיו אנו רואים כמה שהכל היה גדול ועמוק ומכוון.

ובמדרש "מה גדלו מעשיך ה' - זה מעשה בראשית, מאד עמקו מחשבותיך - הן סתרי תורה".

וביאור הענין: שכל הבריאה עצמה שנבראה יש מאין היא גדולה מאד, כמו שאמרו חז"ל התחיל אדם הראשון מהלל ומפאר לשם עליון ואמר מה גדלו מעשיך ה', בוא וראה כמה מיני חיות ובהמות בעולם וכמה מיני דגים בים, שמא קול או מראה או דעת או טעם של זה דומה לזה, וכן איתא במשנה במסכת סנהדרין "להגיד גדולתו של הקב"ה טבע את כל העולם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד דומה לחבירו", וזהו מה גדלו מעשיך, מעשה הבריאה עצמה, אבל הכונה הנסתרת מאחורי הבריאה, ואופן הנהגת הבריאה כולה, ומה הסיבה לכל התהליך ולמה מתגלגל כל דבר זה הרבה יותר עמוק, וזהו מאד עמקו מחשבותיך.

¹ [ולפי המפרשים קשה אם כ"כ גדלו ועמקו, למה יאמר שרק איש בער וכסיל לא יבין, הרי צריך דרגה גבוהה להבין מה שכ"כ גדול ועמוק, אבל לפמשנ"ת מיושב שעכשיו אנו אומרים זה שגדלו ועמקו מחשבותיך, ורואים איך שבכל דבר ה' גדלות ועומק והכל בכונה להיטיב לצדיקים לעוה"ב, וע"ז אמר שכעת רק בער וכסיל לא יבין את מהלך העולם שכבר הכל ברור ושקוף ורואים איך שהי' הכל לטובה].

הכסיל הושב שמבין הכל חוץ מנקודה קטנה

איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, אומרים בשם החפץ חיים על מי שמתרעם כביכול על צרה שהגיעתו, ואינו מבין למה עשו לו משמים כך, ואמר ע"ז משל לשני בנ"א שרואים מכונה גדולה ומרשימה במיוחד מכילה רבבות חלקים, גדולים וקטנים, ובנויה בתכנון מיוחד, ולא נודע ענינה ומה היא פועלת, והנה האחד נכנס לחדר ורואה המכונה המפליאה הזו, ושואל מה כל המכונה הגדולה הזו? הכל לפניו בלתי ידוע, כי אינו יודע כלל כל סוד המכונה ומטרתה ואופן בנייתה, אבל הכסיל מסתכל על המכונה ורואה שם איזה בורג קטן בצד, ושואל מהו זה הבורג? למה הוא תקוע דוקא כאן? ומה מטרתו?, אומרים לו: "שוטה!", וכי כל ענין המכונה מובן לך, עד שאתה שואל על הבורג הזה.

והליץ ע"ז הח"ח שזהו שנאמר איש בער לא ידע, וכסיל לא יבין את זאת, שמי שהוא "איש" יודע שהוא בער בכללות על כל הנהגת ד' בעולם, והכל לפניו כחידה, מאד עמקו מחשבותיך, אבל כסיל לא יבין את "זאת" את הדבר הקטן הזה אינו מבין, וכי כל הנהגת העולם ותכניתו הכל מובן לך, עד שאתה מתפלא בדיוק עכשיו למה אירע לך כך.

הפורחים כאן נמשלו לעשב שכובש הכל ונובל

בפרוח רשעים כמו עשב, טבע העשב שפורח בחורף על כל השטח, גודל מהר בלי טירחה ומתפשט הרבה ומראהו מרשים ומלהיב למי שמסתכל בשטחיות, אבל במהירות הוא נובל ולא נשאר ממנו כלום, ולזה המשיל את ההצלחות של הרשעים, שאין להם קיום אלא פורחים כעשב, ואף שנראה הצלחתם גדולה ושולטים בכל העולם, הרי זה כפריחת העשב שאין לה קיום, והכל זמני וקצר מאד, וסופו ליפול במהרה, וכמו שאמרו בנ"א דומין לעשבי השדה הללו נוצצין והללו נובלים.

ובמדרש בפרק ל"ז כי כחציר מהרה ימלו, אמר הקב"ה אין הרשעים כלום, חציר הם תוחלתם, וכן הוא אומר בפרוח רשעים כמו עשב, מפריחין כעשב הזה ומתייבשין,

וכן איוב הוא אומר רטוב הוא לפני שמש, עד שלא תבא תקופת תמוז הם יבשים ואח"כ נעשים קוצים שנאמר קוצים כסוחים באש יצתו.

ועוד אמרו אימתי שאתה רואה את הרשעים פורחים כמו עשב לכסות את פני כל הארץ ויציצו כל עובדי ע"ז שהם ומעשיהם אוון, **צפה לימות המשיח**, שלא הרבה אותם הקב"ה אלא לאבדם מן העולם הזה ומן העוה"ב שנאמר להשמדם עדי עד, והענין - שבהתקרב הגאולה השלימה וסוף התיקון, מסייעים את הצדיקים להשלים תיקונם כדי לזכות לעוה"ב, והרשעים נוטלים שכר מעשיהם הטובים כדי לאבדם ולהשמדם עדי עד.

וכלפי זה אמר בסיפא אבל צדיק כתמר יפרח, שאמנם לוקח זמן לצמוח ולגדול, ורואים רק התקדמות מועטת וטירחה מרובה, ואינו מתפשט במראה חיצוני כ"כ כמו עשב, אבל הוא יציב וחזק וקבוע לעולם ועושה פירות, ולא כהרשעים שפריחתן גדולה ורחבה ואין בה ממש של קיום אלא כעשב יכולו.

וכשמתבוננים מספר שנים בתהליך העולם הרי רואים בחוש איך שכל אלה שגדלו ופרחו נפלו תוך זמן קצר ונאבדו ולא נשאר מהן כלום, ומי שחי בעוה"ז וראה דור שעבר, כבר ראה רבים רבים כאלו שהפריחו ואין שנפלו ונשמדו.

תמונת העולם כמו עץ

יש להמשיל תמונת העולם לעץ, שבתחילה במשך החורף העצים בלי עלים, והנה יורדים גשמים ומצפים לתחית המתים של העץ, עד שסוף סוף רואים פריחת העלים על כל האילן, ונדמה כ"כ גדול ויפה כאילו זה התכלית, אבל באמת זה אינו כלום, ואח"כ מגיע הפרחים וגם זה אינו העיקר, ואח"כ מתחיל לצמוח הפיטם של הפרי, וג"ז אינו הפרי בעצמו אלא שהוא רק פרודור שממנו נכנס כח הצמיחה, והפרי עצמו מגיע רק בסוף והוא קטן ומוחבא בין העלים, ובאמת הוא תכלית כל העץ.

ורואים מזה איך שמה שנראה כ"כ רחב וגדול ופורח אינו העיקר, רק הפרי הקטן שמתחבא בתוך כל העלים זה התכלית של כל האילן, וכך הוא בבריאה שהכל פורח ויפה ומרשים, ובאמת כל אלה הן רק משרתים לצדיק שבתוכן.

וכן רואים שעצי סרק מלאים בעלים תמיד, ובעצי פרי נושרים העלים שאינם תכלית אלא לצורך הפירות.

ללמוד מטובת הרשעים

במדרש "אמר לו הקב"ה לדוד בטח בד' ועשה טוב אם תראה שאני עושה טובה לרשע אל ירע לך כל כך, הוסף ועשה תשובה, ומה אם הרשעים שמכעיסין אותי ואין מועילין לי הטבתי עמהם, עמך על אחת כמה וכמה, למה היה דוד דומה, לפועל שעשה כל ימיו עם המלך, ולא נתן לו שכרו, והי' אותו פועל מיצר שמא איני מוצא בידי כלום משכר המלך, פועל אחר לא עשה עמו אלא יום אחד, האכילו והשקהו ונתן לו תבואה וקטנית ומעות, אמר לו הרי שכרך, אמר הפועל שעשה עמו כל ימיו ומה זה שלא עשה עמו אלא יום אחד כך, אני שעשיתי עמו כל ימי על אחת כמה וכמה, התחיל הפועל לשמוח בלבו, כך אמר דוד נתתי שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו".

עקבתא דמשיחא

היסורים שמביאים את הגאולה

מצפים כולם לגאולה השלימה שתבא במהרה בימינו, קץ וסוף לכל הצרות, ונזכה לתקות כל הדורות, אחרית טובה לשמחת עולם תכלית מעשה שמים וארץ, ואמנם קרובה הישועה לבא לפי כל הסימנים, וגם כי הגיע זמן הקץ שיתקיימו כל ההבטחות שנתבשרנו ע"י הנביאים לימות המשיח, אבל צריך לזכור שלא תנתן התראה מוקדמת אלא פתאום יבא, כמו שכתוב בנביא האחרון מלאכי פרק ג', הנני שולח מלאכי ופְּנָה דרך לפני ופתאום יבא אל היכלו האדון וגו', ומי מכלכל את יום בואו ומי העומד בהראותו כי הוא כאש מצרף וגו', אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו', הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו', אשריכם בעלי היסורים שכבר נצרפתם ונטהרתם בכור היסורים לקראת המשיח, כמו שכתוב בפסוקים הנ"ל כי הוא כאש מצרף וכבורית מכבסים, והשכר הגדול הוא על האמונה בלילות בשעת החושך, אבל כשיגיע הבוקר כולם ידעו להגיד בבקר חסדך.

הגאולה מובטחת

אחרי ויכוח ארוך בין ר' אליעזר ור' יהושע אם ישראל יגאלו בלא תשובה, הגיעו למסקנה מהפסוק בדניאל שכתוב וישבע בחי העולם כי למועד וגו', שהגאולה מובטחת בשבועה בלי שום תנאי, והנה המשיח יגיע פתאום כמו שכתוב במלאכי כי פתאום יבא, וכבר ראינו ונוכחנו איך שפעמי משיח מתקרבים בהסתר פנים, ואחז"ל אם ראית דור שצרות רבות באות עליו כנהר, חכה לו.

עקבתא דמשיחא

כשמתבוננים איך נרקמת ביאת המשיח בהסתר פנים מופלא ביותר, היות ובפסוקים מבואר שמלחמת הגוים בישראל בימות המשיח תהיה בארץ ישראל ובירושלים, כמו שכתוב ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה, נבנית ארץ ישראל בצורה טבעית בלי שינויים מיוחדים, ובעוד שכאלפיים שנה סובל עם ישראל רדיפות וגירושים והשמדות, דוקא לאחר השמדת כל יהדות אירופה, חוזר ופורח עם ישראל בארץ מולדתו, דבר שאין לו שום הסבר בדרך הטבע, ואעפ"כ אין מתעוררים לראות שזהו עקבתא דמשיחא.

עוד כתוב בדניאל י"ב א' שבימות המשיח תהיה עת צרה אשר לא נהיתה מהיות גוי עד העת ההיא, ופרש"י צרה בפמליא של מעלה וקטיגוריא בתלמידי חכמים, ובסנהדרין צ"ח ב' מפרשים בגמ' שהצרה הגדולה שתהיה בימות המשיח במפליא של מעלה ובמפליא של מטה בשעה שאומר הקב"ה הללו מעשה ידי והללו מעשה ידי, איך אאבד אלו מפני אלו, ביאור הדברים שבימות המשיח יתנהגו עם ישראל ככל הגוים ממש, דבר שלא היה בתולדות עם ישראל מאז היותו לגוי, כי גם כשעבדו ישראל ע"ז מבואר בגמ' שהיו לומדים תורה ושומרים מצוות, רק היה להם יצרא דע"ז שלא ידוע לנו איך זה היה, רק מבואר בגמ' שאנשי כנסת הגדולה הרגו את היצרא דע"ז, ומאז הפסיק החשק לעבוד ע"ז, ובכל הדורות פורקי העול בישראל שמרו על יהדותם, וניסו לבטל את דקדוק המצוות בכל מיני נוסחאות כמו הצדוקים שביטלו תורה שבעל פה, או המשכילים שהערימו בתיאוריות שונות, אבל מצב כזה של יהודי כגוי לגמרי לא היה מעולם, וזוהי הצרה שהקב"ה אומר למה אאבד את הגוים מפני ישראל כי כולם שוים במעשיהם, הרי שכבר מצב המדינה החילונית כבר ג"כ צפוי מזמן הנביאים לפני למעלה מאלפיים שנה, וכן יש בדניאל ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו, ואמרו אין בן דוד בא עד שתתהפך כל המלכות למינות.

וזהו מה שאחז"ל שאין ישראל נגאלים אלא בזכות המילה, וג"ז מפלאי ההשגחה שכל היהודים החילוניים שמתכחשים לכל תורה ומצוות שומרים על ברית מילה, דבר שאין לו שום הגיון, הרי בלי אמונה זהו מעשה אכזרי שלא מתקבל על הדעת, ואעפ"כ עושים את זה החילונים בהתרגשות ובשמחה, כי בזכות המסירות נפש של אבותינו לשמור על המילה, זכינו שמצוה זו תשמר בכל הדורות, וכן אמרו בגמ' שכל

מצוה שמסרו נפשם עליה עושים אותה בשמחה, וג"ז בזכות המסי"נ, הרי שכבר צפו מראש שרק זכות זו תהא לבני"ז בזמן המשיח.

כשמתבוננים בכל זה רואים את הגאולה מתקרבת, רואים את הנסיונות והפיתויים הנוראים של הדור האחרון, כפי שהעידו חז"ל על עקבתא דמשיחא, וביותר בדורנו שא"צ ללכת בין הגוים להתחבר אתם, ואפשר בתוך הבית לשקוע בכל הטומאות זה מורה על התגברות הסטרא אחרא לפני שמגיע לסופו, כידוע שאמרו סוכה נ"ב א' לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים כו', והזכירו חז"ל קושיי החינוך והדרך ארץ החוצפה והעזות והעניות, כ"ז מתגבר ביותר לקראת הסוף של העוה"ז, ומכאן מתחיל הנצח נצחים ששוב לא ניתן לשנות כלום.

כשמתבוננים במפה רואים שארץ ישראל היא רצועה דקה ביחס לכל העמים שסביבותינו, ואין צ"ל ביחס לכל העולם, ואעפ"כ כל העולם רוגש ורועש סביב ירושלים וישראל, ורק זו השאיפה של כל הגוים, כמו שכתוב ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה, ובכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם.

תהליך לידת משיח – הכל כבר כתוב

בעה"י החל"ד

„חבלי משיח“ זוהי ההגדרה שקראו חז"ל לימינו, מה יעשה אדם וינצל מחבלו של משיח יעסוק בתורה וגמילות חסדים, וכן הזכירו מהזהר „לידת משיח“, השם הזה מלמד אותנו שכל ימי הגלות הם תהליך עם מטרה עד הלידה, ובזמן הלידה החבלים מתגברים, אבל זהו הסוף שציפו לו כל השנים, וכמו שחבלי לידה הם זמן קצר מאד ביחס לכל זמן הגידול, כך בזמנינו פעמי המשיח קרובים מאד, ולכן היסורים מתגברים, כמו שאחז"ל אם ראית דור שצרות רבות באות עליו, חכה לו.

והנה כמו בגלות מצרים כבר נודע הכל מראש, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך ועבדום ועינו אותם, אעפ"כ ה' קשה, והיו שהתלוננו ירא ד' עליכם וישפוט, חדל ממנו

ונעבדה את מצרים, ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, אבל היום אנחנו יודעים שקושי השעבוד קידם את הגאולה, והדור שנגאל הוא הדור שסבל, ואמנם יכלו לסבול פחות, אבל אם היו סובלים פחות היו ממשיכים בגלות, ורק בני בניהם היו נגאלים.

בני ישראל אמרו לפרעה דרך שלשת ימים נלך במדבר, כאשר עברו שלשת הימים חיזק ד' את לבו לרדוף אחריהם, ובני ישראל צעקו אל ד' וייראו מאד, אח"כ הבינו מה גדלו מעשיך ד' מאד עמקו מחשבותיך, שכדי לשלם למצרים מדה כנגד מדה צריך להביא אותם אל הים, והנה ההתחכמות הזאת היא שהביאה את המצרים אל הים, יתרו אמר עתה ידעתי כי גדול ד' מכל האלהים כי בדבר אשר זדו עליהם, מצוי בעולם שעבדים משתחררים ושולטים באדוניהם, אבל תהליך מתוכנן כזה אי אפשר לתלותו במקרה.

עוד ראו שלמרות שהמצרים קיבלו מכות רבות כל השנה, אעפ"כ ד' נתן את חן העם וישאילום וינצלו את מצרים, לקיים את ההבטחה שיצאו ברכוש גדול.

כך בימינו כבר הכל כתוב על ימות המשיח, הירידה הרוחנית והמוסרית, היסורים והעניות, אפי' המדינה החילונית שלא הי' מצב כזה בעם ישראל, כבר נאמר בנבואה שזו תהיה עת צרה ליעקב אשר לא היתה מאז הי' לגוי, ומה היא הצרה הגדולה שהקב"ה אמר הרי אין הבדל בין ישראל לעמים, למה אאבד את הגוים מפני ישראל, זהו המצב של דורינו דבר שלא היה מעולם, ויש במדרש שבסוף נגאלים בזכות הברית מילה, וגם זה פלא, שלמרות שאינם מאמינים ומשתדלים להזדמות לגוים, אעפ"כ שומרים את המצוה הזו ומקיימים אותה בשמחה.

אנחנו רואים איך מתקיימת הנבואה שהגוים ילחמו על עם ישראל בארץ ישראל, ואספתי את כל הגוים אל ירושלים למלחמה, דברים אלו קרוב לאלפיים שנה היו רחוקים מהמציאות, בקושי היו יהודים מעטים בארץ ישראל, הרמב"ן מספר שבקושי נאסף מנין לתפלה בירושלים, והנה היום למרות החורבן של כל יהדות אירופה, צומח עם ישראל בארץ ישראל בלי מהפכות, בהסתר פנים, הכל לקראת הגאולה הקרובה.

עוד מבואר בנבואת מלאכי הנבואה האחרונה שנמסרה עם הסתלקות הנבואה מן העולם, שרק יחידים ישמרו את התורה כמו שכתוב אז נדברו יראי ד' איש אל רעהו ויקשב ד' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ד' ולחושבי שמו, וחמלתי עליהם

כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו, וכן מתואר שם כל מצב דורנו, וההבטחה להצלחת יראי ד', עד הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ד' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים וגו'.

פעמי הגאולה

אין ספק שאנחנו קרובים מאד לימות המשיח, כי העולם מתקיים רק ששת אלפים שנה, והבטחות רבות מאד נאמרו בספרי הנביאים על הטובה שתהיה לבני ישראל בימות המשיח, וכתוב אצל יעקב אבינו כשנולד וידו אוחזת בעקב עשיו, וביאר הגר"א שאע"פ שעשו קיבל את העוה"ז, אבל ידו של יעקב תפסה בעקבו, שהסוף של העולם הזה יהא תפוס בידי יעקב.

והנה בודאי יהיה מספר חשוב של שנים לקיים בהם ההבטחות הנ"ל, שאם יהיו ישראל בטובת ימות המשיח שנים מועטות אין זה קיום ההבטחה, וכן כתוב בפסוק שבימות המשיח, מי שמת בן מאה שנה הוא יקרא נער צעיר, וש"מ שרוב האנשים יחיו לפחות כפול מזה, וכמה זמן נותר לעולם, הרי מזמנינו עד ששת אלפים נשארו מאתים ועשרים ושלוש שנים.

ועוד מבואר ברמב"ן והגר"א שששת אלפי השנים הם כנגד ששת ימי המעשה, ויום השבת הוא כנגד עוה"ב ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים, ואנו כעת ביום הששי לאחר חצות היום, שצריכים להתכונן לשבת.

ומי שמתבונן רואה בחוש את פעמי הגאולה המתקרבים בהסתר פנים, כי קרוב לאלפיים שנה היו רק ערבים בארץ ישראל, ומעט מזער מבני ישראל בצפת ולאחר מכן בירושלים. וכעת לאחר החורבן הגדול של השמדת עם ישראל, שלפי ראות העין אבדה כל תקוה, דוקא כעת התיישבה ארץ ישראל במליוני יהודים, לקיים דבר הגאולה כפי שנאמר בנביאים שיבואו הגוים להלחם בבני ישראל הדרים בארץ

ישראל, ורואים איך הכבשה מתקיימת בין שבעים הזאבים, אשר לפי דרך הטבע אין לנו קיום ביניהם כלל.

וכבר ביארו הרמב"ן והגר"א שהגאולה האחרונה מובטחת אפי' אם לא יעשו תשובה, וכן מבואר בגמ' סנהדרין צ"ח א', אלא שאם יעשו תשובה יגאלו מיד, ואמרו בגמ' שגם הקב"ה מחכה לגאולתנו, ושאלו וכי מאחר שאנו מחכים והוא מחכה מי מעכב, והשיבו מדת הדין מעכבת, ושאלו וכי מאחר שמדת הדין מעכבת אנו למה מחכים, והשיבו לקבל שכר שנאמר אשרי כל חוכי לו.

ואמרו בזוה"ק שהקב"ה החליף את היסורים הצפויים שנקראין חבלי משיח, בעניות, שזוהי דוחקן דתלמידי חכמים שמקרבת את הגאולה, וכן בעלי היסורים שבזכותם הגאולה מתקרבת, כמו שאמרו חז"ל אם ראית דור שצרות רבות באות עליו חכה לו.

בזמני שמחה וחג

לשמור על שמחת הרגל

בפרוס החגים בדרך כלל נפגשים ביותר במה שלא זכינו להיותו זללה"ה עמנו לעת כזאת, והדבר משרה עצבון בזמן שנצטוינו בשמחה ובאך שמח, ולכן יש לזכור את העיקר כי הכל לטובה ובחסד וברחמים, ועלינו להתאמץ לקיים מצות שמחה ברגל כראוי ולפום צערא אגרא, ולכן יש להשתדל להסיח דעת ולהנהיג את החיים במסלול הרגיל לטובתנו ולטובת הילדים וכל הסובבים, והמנחם ציון ינחמנו ונזכה לעלות לציון ברנה וכהנים בעבודתם, (מכתבי התעוררות ח"ב כ"ג).

היו רגילים לומר שיש שטן מיוחד לבטל שמחת הרגל, ולפעמים הוא בא בכח מצוה של הרהורי תשובה העיקר למנוע המצוה, ובגמ' שבת קמ"ה ב' אמרו שבחז"ל שמחים יותר בחגים מבארץ ישראל מפני שהגזירה לבטל שמחת החג נגזרה רק על ארץ ישראל, שכתוב והשבתי כל משושה חגה חדשה ושבתי וכל מועדה, א"ר יצחק אין לך כל רגל ורגל שלא באתה בולשת לצפורי, וא"ר חנינא אין לך כל רגל ורגל שלא בא לטבריה אגמון וקמטון ובעל זמורה, פרש"י לבזז ולהטיל עליהם עול, ולא שמתכוונין לבטלן משמחת הרגל, אבל הקללה גרמה לכך, למדנו שביטול שמחת החג יש בה גזירה מיוחדת בלי סיבה מיוחדת, וכל שכן..., דברים של מה בכך יכולים להעכיר את הדעת ולהשרות עצבון.

הזכות להתגבר על הקושי המתעורר בזמן החגים

בזמן החגים מתעורר הרגש ביותר בגלל שהחוסר מורגש יותר בזמן השמחה, וכמה הזכות גדולה להתגבר אז ולקיים מצות השמחה בשלימותה, שמלבד קיום המצוה המוטלת על כל ישראל, שגם את זה השטן משתדל להפריע בכל מיני דרכים, הרי צער השכינה גדול יותר כשבזמן שמחת עם ישראל מצטערים בעלי היסורים, וזה גורם לה צער שאינה יכולה לשמוח, וכשמתגברים בזה גורמים שמחה בכל העולמות, וכל הצדיקים בג"ע שמחים בזה שמחה גדולה, כי שם כולם משתתפים בצער השכינה, ואחז"ל אחת בצער ממאה שלא בצער, ובזמן החגים הרי המאה מוכפלים במאה ויותר, חזקו ואמצו לשמוח ולשמח, וישמח ד' במעשיו.

ליקוט מתוך מכתבי התעוררות

לשמוח ביסורים

ואדרבה יש להתאזר בשמחה, כי בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי כו'.

ואם כן אפוא המסיר דאגה מלבו משמח את יוצרו יתברך, ואין צריך לומר את כל הסובבים, ועצמו בכלל, ואינה דומה מצוה הנעשית בשמחה להנעשית בעצב. חלק א' פרק ט' ה'

ואמנם האדם המורכב מבשר ודם ורוח ונשמה, בהכרח במנת חלקו, רגעים של צער ותוגה, וחביבין יסורים לזה שרואה אותם כשלוחים אליו מאתו יתברך להפרע ממנו ולטהרו לאשרו וטובו כל הימים.

וכמו שאמר החפץ חיים ז"ל שלעתיד יצטער האדם על שלא זכה ליסורים נוספים, וכמו שכתבו בשם הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא מצאנו ידינו ורגלינו בעולם הבא.

ולעומת זה לדאגה אין מקום בלב המאמין, כלומר לדאגה על העתיד, כי הכל בידו יתברך ולהפוך המספד למחול והדמעה לרנה ולאזרנו בשמחה.

ומחובת האדם להשתדל לשמח לאחרים ולהפיג צערם, ועל אחת כמה וכמה שלא יצטערו אחרים בצערו, ואמרו על החכם כי אכלו בלבו, וצהלתו על פניו, ובפרט בדברים שידוע שצער ההורים גדול לאין ערוך מצער הצאצאים בכל אשר להם צר.

וכשהאדם משתדל בכוון הזה, הרי הוא זוכה באמת גם להרגיע את עצמו, וכולם מרגישים בהתנשאותו על ההרגשים הטבעיים, והוא נערץ בפי כל. חלק א' פרק ט' א'

לאחר הידיעה שהכל בהשגחה פרטית, והיסורים מהדקים הקשר בין יצור ליוצרו
יתברך, הרי חובתנו לערוך את החיים במתכונת הרגילה, מתוך ידיעה כי את אשר
יאהב יוכיח.

והיסורים הם אות כבוד לאדם, שהבורא יתברך חפץ ביקרו ומתעסק עמו לטהרו,
לאשרו בזה ובבא, ואשרי הגבר אשר תיסרנו. חלק א' פרק ט' ג'

באור האמת, הנה נצרפת בכור הייסורים ובגלות, ואין ספק כי הכל לטובתך, וכבר
אמר הגר"א ז"ל אלמלא הייסורים לא מצאנו ידינו ורגלנו.

ואחרי אשר זכית להבין קושט אמרי אמת בסיבובנו בכדור הזה הנקרא חיי עולם
הזה, וידעת גם ידעת כי אין טוב לאדם מספר ימי חיי הבלו כי אם את ה... ירא ואת
מצוותיו שמור, הנה נא הואיל וישר מעשיך לפי מחשבותיך והוי מרבה בתפלה ממי
שהכל שלו, ויפה צעקה לאדם, וסוף הכבוד לבוא. חלק א' פרק ט' ד'

ועכשיו אל העיקר, אשריך שזכית להבין סודו של העולם, וכל צער ויסורים
המגיעים אליך, הנך יודע נאמנה כי נשלחו אל כתובתך מאדון הכל יתברך, והכל
לטובתך, ומחר תשמח מאשר היום תבכה, ואשרי הגבר אשר תיסרנו וגו', אל תדחוק
את השעה, וכל הנדחק מפני שעה, שעה עומדת לו. חלק א' פרק א' י"ז

להתפלל להפיק התועלת מהיסורים

ובלבי שזו התעלות בשבילך, כי את אשר יאהב ... יוכיח, וראוי להתפלל להפיק
התועלת המבוקשת לסלול מסילת החיים, מתוך הכרה באמונה הפשוטה כי הכל
מאתו יתברך, ואין ההשתדלות אלא הנהגה בדרך העולם לסייע בהסתר פנים,
וממילא השתדלות שלא נתחייבנו בה הרי היא משוללת תועלת, והרי היא יגיעת שוא
ותוחלת שקר. חלק א' פרק ט' ד'

לשמוח ביסורים שיטהרוהו ויזכה להבין התורה

והרי לולא תשובה היתה הנשמה בלתי טהורה, ואיך יוכל האדם בעליה לעסוק בתורה, ומה מאד יכאב לבו בהעדרו מאורה, ומה ינעמו היסורים בחיק המשכילים, אף ממתוק לחיך אוילים.

וכבר פירשו דוד בספר תהילים באמרו אשרי הגבר אשר יִיָסְרֶנּוּ, בהיות על ידי כך מתורתו יִלְמְדֶנּוּ, אשרי לו שמהמאוסים יאשרנו.

ומה אומלל אשר אשרי לו, והרי זה מה שאמרו בו, חושך שבטו שונא בנו.

ועל פי כל הדברים האמורים, יובנו דברי המדרש החמורים, יצחק אבינו תבע יסורים. חלק א' פרק ד' ו'

מידת הצער שנגזרה על האדם אינה תלויה במה שחושב שטוב לו

מדות הצער שנכתבים לאדם בראש השנה, אינם תלויים דוקא במאורעות שעל ידם מצטערים, אלא שבהיות הנהגת העולם בהסתר פנים מתגלגל הכל בצורה הנקראת טבעית.

והרי העני מצטער על חוסר העשירות, והעשיר מצטער בעשרו.

ואנו רואים אותו מאורע לפעמים מצער מאד, ולפעמים האדם מקבלו בבת צחוק.

ולכן אם נגזר על האדם מדה מסוימת של צער הוא עתיד לקבלו גם אם ימולאו משאלות לבו אלו ואלו, ומי יודע מהו הטוב. חלק א' פרק י' ז'

חובת האדם למנוע צער מדברים המצערים אותו

נראה דר' אמי ורבי אסי סוטה מ"ב ב' דחד אמר ישיחנה מדעתו וחד אמר ישיחנה לאחרים, דלא פליגי ותרווייהו קושטא, והיינו דנקט לה קרא לישנא דמתפרש שפיר כתרווייהו, אם כן אפוא הרי זה דינא דגמרא הנלמד מן הכתוב.

ומלבד זה הרי בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, (סנהדרין מ"ו א').

ובנפש החיים פירש דכל תפלת רפאנו היא למנוע צער השכינה שבשעה שאדם מצטער, דאילו לאדם עצמו הרי היסורים כפרה. ומלבד זה הרי לימוד התורה צריך שיהא מתוך שמחה, ואין דומה שעה אחת מתוך שמחה לעשר שעות מתוך עצב.

מן האמור נלמד שחובת האדם להסיח דעת מדברים המצערים, ומכיון שזו החובה, הרי על כרחך שביד האדם לקיים חובתו, והבא לטהר מסייעין אותו, וכל מצוה בכלל הבא לטהר.

ובכלל אין אדם יודע דרכי שמים, וכל מאי דעבד רחמנא לטב עביד.
חלק א' פרק ט' ז'

למנוע צער השכינה בצערינו

ואמרו ז"ל בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי.

והרי כשאדם חייב לגרום צער לבנו להחיותו, צערו של האב גדול משל הבן, אם כן צער השכינה גדול מצערנו.

ועם קבלת היסורים ברצון הרי יוקטן על ידי זה גם צער השכינה, ומה יש לנו דבר יותר חשוב מזה בעולמנו.

אם כן אפוא מודים אנחנו לך אבינו שבשמים על כל החסד שעשית עמנו ליסרנו ולנקותנו מעוונינו, ויהי רצון מלפניך שלא יגרמו מעשינו לצערך בצערנו ותרפאנו רפואה שלמה במהרה בתוך שאר חולי ישראל, ונזכה לעבדך ולעשות רצונך בלבב שלם מתוך שמחה כרצונך, אנחנו וצאצאינו. חלק א' פרק ט' ב'

וגלות הזו שנסתבב בדרכי מצוה, יש להתיחס אליה כאילו נצטוה בה על ידי נביא, לך לך מארצך, כי ההלכה כולה מסיני וכולה הווה לכל אדם בכל עת ובכל נושא, ולכן יש להשתדל לשמוח ולשמח ולכונן דרכו בתבונה כאשר זכה.

והרי בשעה שאדם מצטער כו' קלני מראשי וכו', אם כן אפוא נמצא שבשמחתנו הננו מוסיפים שמחה בשכינה, ומה שייך יותר מזה. חלק א' פרק א' כ"ד

להתבונן בשמחת מה שזכינו ולגרש את התוגה

והנה היחידים השרידים אשר זכו לערוך את החיים בסוד האמת וגם הגיעו לנועם צוף תוה"ק, מן הראוי ששמחת עולם יהא מנת חלקם, ונעימות נצח ברגשותיהם.

אך בהיות תכלית העולם מלחמת היצרים, לכן ניתן כח ביד היצר, ולפעמים גם להעציב כאשר בזה תקל מלחמתו, כי שברון רוח ימנע מלעסוק בטוב ומלקיים חובת האדם בעולמו.

ולכן חובה כפולה ומכופלת להלחם במצבי הרוח הקודרים, ולהפוך המספד למחול, ולאזור שמחת גיל אין קץ באשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו. חלק א' פרק א' כ"ד

הצער תלוי ברצון – ומי שמבין מתענג על היסורים

מעט התבוננות יביא תועלת מרובה.

הנה בנוהג שבעולם אנשים גולים מרצונם לכל קצוי תבל, וגם מסתכנים בעצמם, כדי לקבץ דינרים, אם לפרנסה אם להעשיר, ומשאירים נשותיהם וילדיהם גלמודים לתקופות ארוכות, ואינם מרגישים מסכנים לא הם ולא משפחותיהם, וכאילו לכך נוצרו, ואילו אם אחרים מעכבים את האדם מלשוב לביתו אפילו יום אחד שלא לרצונו, הרי הוא ומשפחתו ומכיריו כולם שותפים לצערו ומצפים להתירו ממאסרו בכליון נפש, וכל שעה שרויים בתוחלת ממושכה מחלת לב, הא למדת שהכל תלוי ברצון.

והנה אומרים בשם הגר"א ז"ל שאלמלא היסורים לא מצאנו ידינו ורגלינו, והרי ראוי להסתכל על הדברים באור האמת, ואילו היה נביא בא ואומר התבודדו מעט מחוץ לבית, ועל ידי זה תזכו לאושר רב אשר עין לא ראתה, הרי היו שמחים לעשות הדבר, ולא היו רואים בזה תוגה וצער, והרי הדבר כן הוא, שאת אשר יאהב ... יוכיח, וכולו לטוב עדי עד, ויש להתענג על הצער הזה שכולו חסד מאתו יתברך באהבה. חלק א' פרק ט' ב'

לשמוח כדי לשמח הסובבים

לשמח אנשים הוא מן המצוות היותר חשובות, ולא מצא אליהו זכור לטוב בשוק בני עולם הבא אלא העוסקים לשמח אנשים.

והנה כל נעימות של שמחה מצדכן, יקרין אור על כל הסובבים בכפלים.

ויש לנהוג בהתעלמות מכל המאורעות, ותחת להתעטף בזכרון התלאות ובדקדוקיהן, יש להתאזר בשכחתן ובשמחת עולם במשנה מרץ, וזה רצונו יתברך בפרט לעת כזאת.

הכל לטובה

לאחר הידיעה הברורה כי כל מאורעות האדם הם בהשגחה פרטית ממנו יתברך, ולאחר הידיעה כי כגבוה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו, ואין ערוך לחפצו להטיב עמנו, וכמו שאמרו ז"ל בשעה שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת כביכול קלני מראשי קלני מזרועי, וכתוב עמו אנכי בצרה ובכל צרתם לו צר, ולאחר הידיעה כי אין אדם יודע מהו הטוב בשבילו, כי עיקר החיים הרי הוא החיים הנצחי והעידון והעונג שאין לו סוף ותכלית, ואין אתנו יודע עד מה, לאחר כל אלו אין מקום לצער ודאגה כי הכל לטובה.

לאחר הידיעה שהכל בהשגחה פרטית, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, לא נשאר לנו אלא לשמוח כאשר הננו נפגשים במאורעות בלתי שכיחים, המכריזים מפורש שנשלחו מלמעלה על הכתובת שלנו.

ואין ספק שהם לטובה, כי למעלה יש רק טוב, וטוב שאין למעלה ממנו, ושאינ בכח אדם להשיגו.

וכתב מרן זללה"ה באחת מאגרותיו דחביבין יסורים לזה שרואה אותם כשלוחי דרחמנא ומהדקים הקשר בין יצור ליוצרו יתברך. בכלל ראוי לאדם להתרומם מעל רגשות בשר, ולכוון את מחשבותיו על פי ההכרה האמיתית, כי הכל הבל ואין יתרון אלא במה שמעל השמש.

יסורי אי נעימות

ואף האי נעימות שבדבר היא רק לזכותנו ואשרי הגבר אשר תיסרנו וגו', ויסורים מעין אלו שכרם רב, על אף שבאמת אין בהם צער של ממש. חלק א' פרק ט' ו'

ימות המשיח

וכמדומה שהימים הם ימי ערב יום שכולו שבת, וקרובה גאולתנו, ולב מי לא יחיל להוסיף בקדושה וטהרה באופן נמרץ לפני בוא יום ... הגדול והנורא.
חלק א' פרק א' ב'

ומהתחומים היסודיים תופס מקום חשוב ההשקפה על המדינה והממשלה, אשר התועים למיניהם רואים בזה איזו אתחלתא דגאולה וכאילו יש כאן דבר של ממש, ואילו השקפתנו היא (כפי מה ששמעתי פעם ממרן זללה"ה) שבסוף גלותנו התגברה הפורענות והגנו בגלות הזה המר.
חלק א' פרק י' י"ב

והימים ימות המשיח, ויהי רצון שנזכה לקבל פניו, ושלא בבושת פנים.
חלק ב' פרק א' ט"ז

בכלל נדמה כי השנים הללו הם סוף גלותנו, וערב גאולתנו, ומי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, וראוי לשקול בפלס כל תנועה ביתר זהירות וביתר חרדה, ובכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר.
חלק ב' פרק א' י"ז

בסוף הגלות גובר החושך, ואמרו חז"ל דור שבן דוד בא קטגוריא בתלמידי חכמים, ופירש רש"י הכל מלמדין עליהם חובה, ולפי זה לאור המצב ודאי שאנו נמצאים בדור שבן דוד בא.
חלק ב' פרק ו' ח'

והנה בסוף הגלות התלאות מתרבות והסבל הולך וגדול, והחושך יכסה ארץ, והכל מלמדין חובה על המאמינים ומקיימים, והכפירה והמינות הומים בראש כל חוצות, וכל הסימנים שנאמרו על דור שבן דוד בא הולכים ומתקיימים לעינינו.
חלק ב' פרק ו' ח'

